

ზიგმუნდ ფროიდი

სექსუალობის ფსიქოლოგია

გამომცემლობა „გეო“
თბილისი – 2013

ზიგმუნდ ფროიდი – სექსუალობის ფსიქოლოგია. გამომცემლობა „გეო“, თბილისი, 2013, 163 გვ.

ფსიქოანალიზის მამის ზიგმუნდ ფროიდის ამ შესანიშნავ წიგნში გაერთიანებულია სამი ნარკვევი სექსუალურ თეორიაში („Drei Abhandlungen zur Sexualtheorie“). მასში ნებისმიერმა ჩვენგანმა ბევრი რამ თავისთვის სასარგებლო შეიძლება ნახოს. ის შეიძლება იყოს სტუდენტი-მედიკოსი და პროფესიონალი ფსიქოლოგი (ფსიქიატრი), ოჯახური წყვილი და უბრალოდ ადამიანი, რომელიც დაინტერესებულია ფროიდის პიროვნებით ან სექსუალური ურთიერთობების ფსიქოლოგიით.

ჩვენ ბევრი რამ შეიძლება გავიგოთ ჰომოსექსუალიზმზე, პედოფილიაზე, სექსუალური კონტაქტის სხვადასხვა ფორმაზე და ა.შ. მიუხედავად ენის მეცნიერულობისა, ყველაფერი ძალიან ადვილი და გასაგებია. წიგნი საკითხავად მოსახერხებელია იმიტომაც, რომ ყველაფერი დაყოფილია თემებად და ქვეთემებად.

სქესობრივი ცხოვრების ფსიქოლოგია, სქესობრივი ლტოლვის განვითარება, სექსუალური გადახრები და გაუკუღმართებები, ნევროტიკები და ისტერიულები. ვინ შესძლებს ამაზე საუბარს ასე ცოცხლად, ასე მიმზიდველად და ასე ფსიქოლოგიურად? მხოლოდ ფროიდი. კითხულობ და არ გჭირდება პაუზის გაკეთება, რათა გაიგო, თუ რაზე ლაპარაკობს ფროიდი. წიგნის მინუსი იმაშია, რომ ფროიდისეული ლიბიდოს თეორიის ზოგიერთი დებულება მომავალში უფრო ღრმა შესწავლას საჭიროებს, რაზეც არაერთხელ წერს თავად ფროიდი. ამ წიგნში ფროიდმა მთლიანად შეცვალა ევროპული წარმოდგენა სექსუალობის შესახებ.

ქარსიველ მკიასეველს ვთავაზობთ ზიგმუნდ ფროიდის ამ საყოველთაოდ ცნობილი წიგნის სრულ თარგმანს.

წიგნი გამიზნულია ფსიქოლოგების და სექსუალური ურთიერთობების ფსიქოლოგიით დაინტერესებულ პირთა ფართო წრისათვის.

**მთარგმნელები: ნინა თურმანიძე, ლაშა ბულია
რედაქტორი: აკადემიკოსი თამაზ თურმანიძე**

© საავტორო უფლებები დაცულია

ავტორის წინასიტყვაობა მე-3 გამოცემისათვის

ათეულობით წლების განმავლობაში ვაკვირდებოდი, თუ როგორ შეხვდნენ ამ წიგნს და რა შთაბეჭდილება მოახდინა. მესამე გამოცემისთვის მიწადა რამდენიმე შენიშვნა გავაკეთო, მისი არასწორი გაგების თავიდან ასაცილებლად. უპირველეს ყოვლისა ხაზი უნდა გაესვას, რომ ამ წიგნში გადმოცემული მოსაზრებები ემყარება ყოველდღიურ საექიმო გამოცდილებას, რომელიც გაღრმავებულია მეცნიერულად დასაბუთებული ფსიქოანალიტიკური კვლევის შედეგებით. ჩემ მიერ სექსუალობის თეორიაზე გამოქვეყნებული სამი სტატია შეიცავს მხოლოდ ფსიქოანალიზიდან ლოგიკურად გამომდინარე დებულებებს. ამიტომ სრულიად გამორიცხულია მისი ოდესმე გაფართოების შესაძლებლობა მთლიან „სექსუალურ თეორიამდე“; საკვებით გასაგებია, რომ ეს დებულებები საერთოდ არ ეხებიან სექსუალური ცხოვრების ზოგიერთ მნიშვნელოვან მხარეს. ამიტომ არ უნდა ვიფიქროთ, რომ დიდი თემის გამოტოვებული თავები ავტორისათვის უცნობი დარჩა, ან ის, რომ მათ მეორეხარისხოვან მნიშვნელობას ანიჭებს.

ამ ნაშრომის ფსიქოანალიტიკურ გამოცდილებაზე დამოკიდებულება, რომლის გავლენითაც იგი დაიწერა, მასალის არა მარტო შერჩევაში, არამედ დაწყობის წესშიც აისახება. პირველხარისხოვანი მნიშვნელობა შემთხვევაზე დამოკიდებულ მომენტებს ენიჭება, ხოლო ხაზის გამსმელი მიდრეკილება უკანა პლანზე გადაიწევს, და ონტოგენეტიკური განვითარება მხედველობაში უფრო ადრე მიიღება, ვიდრე ფილოგენეტიკური განვითარება. ანალიზში შემთხვევითი განცდები მთავარ როლს თამაშობენ, ის მათ თითქმის ბოლომდე ამარცხებს; მიდრეკილება კი მის ზურგს უკან ვლინდება, როგორც რაღაც ისეთი, რომელმაც განცდის მეშვეობით გა-

მოიღვიძა, მაგრამ რომლის მნიშვნელობაც ფსიქოანალიტიკური მუშაობის ფარგლებს შორს სცილდება.

ასეთივე დამოკიდებულება ბატონობს ონტო- და ფილოგენეზისს შორისაც. ონტოგენეზისი შეიძლება განვიხილოთ, როგორც ფილოგენეზისის გამეორება, რამეთუ ფილოგენეზისი არ იცვლება ახალი განცდის შედეგად. ფილოგენეტიკური მიდრეკილება ონტოგენეტიკური პროცესის ზურგს უკან ვლინდება. მაგრამ არსებითად მიდრეკილება გვარის ადრინდელი განცდის ნალექს წარმოადგენს, რომელსაც ცალკეული არსების უფრო გვიანი განცდა შემთხვევითი მომენტების ჯამის სახით უერთდება.

ფსიქოანალიტიკურ კვლევაზე სრულ დამოკიდებულებასთან ერთად მინდა ხაზი გავუსვა იმას, რომ ჩემი ნაშრომის დამახასიათებელი ნიშანია ბიოლოგიური კვლევისაგან წინასწარ განზრახული დამოუკიდებლობა. მე გულმოდგინედ გავურბოდი ზოგადი სექსუალური ბიოლოგიიდან ან ცხოველების ცალკეული სახეობების სექსუალური ბიოლოგიიდან მეცნიერული ვარაუდების შემოტანას წინამდებარე კვლევაში, რომელმაც ფსიქოანალიზის ტექნიკის დახმარებით ადამიანის სექსუალური ფუნქციის შესწავლის შესაძლებლობა მოგვცა.

მე მიზნად დავისახე გამეგო, თუ რისი აღმოჩენა შეიძლებოდა ადამიანის სექსუალური ცხოვრების ბიოლოგიის სფეროში ფსიქოლოგიური კვლევის საშუალებებით; კვლევის დროს მე მოვახერხე გამოვლენილი კავშირები და დამთხვევები მეჩვენებინა. მაგრამ საკუთარი თავისთვის არ უნდა დამემალა, რომ ზოგიერთ მნიშვნელოვან პუნქტში ფსიქოანალიტიკურმა კვლევამ იმ დასკვნებამდე და შეხედულებებამდე მიგვიყვანა, რომლებიც მნიშვნელოვნად სცილდებიან მხოლოდ ბიოლოგიურ მონაცემებზე დაფუძნებულ დასკვნებს და შეხედულებებს.

მესამე გამოცემაში ბევრი რამ დავამატე, მაგრამ წინა გამოცემების მსგავსად ისინი განსაკუთრებული ნიშნებით არ აღმინიშნავს. ამჟამად ჩვენს სფეროში სამეცნიერო მუშაობა წინ უფრო ნელი ნაბიჯებით მიიწევს; მიუხედავად ამისა, ამ ნაშრომის ზოგიერთი დამატება აუცილებელი აღმოჩნდა, რათა ეს ნაშრომი არ ჩამორჩენოდა უახლოეს ფსიქოანალიტიკურ ლიტერატურას.

ბონი, 1914 წლის ოქტომბერი

ავტორის წინასიტყვაობა მე-4 გამოცემისათვის

მას შემდეგ, რაც მიწყნარდნენ ომის დროინდელი მშფოთვარე ტალღები, შეიძლება კმაყოფილებით აღვნიშნოთ, რომ ფსიქოანალიტიკური კვლევისადმი ინტერესი მთელ ამ უზარმაზარ სამყაროში არ ჩამცხრალა. მაგრამ ამ სწავლების ყველა ნაწილს ერთნაირი ბედი როდი ეწია. ფსიქოანალიზის წმინდა ფსიქოლოგიური დებულებები და აღმოჩენები არაცნობიერის, ავადმყოფობის გამომწვევი კონფლიქტის, გამოდევნის, ავადმყოფობიდან მიღებული სარგებლის, სიმპტომის წარმოშობის მექანიზმებისა და სხვათა შესახებ სულ უფრო მზარდი აღიარებით სარგებლობენ და მხედველობაში მიიღებიან ღირსეული მოწინააღმდეგეების მიერაც კი. ბიოლოგიასთან მოსაზღვრე სწავლების ნაწილი, რომლის საფუძვლებიც ამ პატარა ნაშრომშია გადმოცემული, კვლავაც კამათს იწვევს და ბევრ მეცნიერსაც კი, რომლებიც თავის დროზე ფსიქოანალიზით ინტენსიურად იყვნენ დაკავებულნი, აიძულა მისთვის თავი დაენებებინა და ახალი შეხედულებები შეემუშავებინა, რომელთა წყალობითაც კვლავ იზღუდება ნორმალურ და ავადმყოფურ სულიერ ცხოვრებაში სექსუალური მომენტის როლი.

და მაინც არ შემიძლია დავუშვა, რომ ფსიქოანალიტიკური სწავლების ეს ნაწილი იმ სინამდვილისაგან, რომლის აღმოჩენაც საჭიროა, უფრო მეტად განსხვავდება, ვიდრე სხვა ნაწილი. მოგონებები და განმეორებითი კვლევები მეუბნებიან, რომ ეს აღმოჩენილი ნაწილიც ნაკარნახევია ასეთივე გულმოდგინე და წინასწარაკვიატებულობისთვის უცხო დაკვირვებით, და საზოგადოებრივი აღიარებისთვის მითითებული დისოციაციის ახსნა სირთულეს არ წარმოადგენს. პირველ რიგში, ადამიანის სექსუალური ცხოვრების აქ აღწერილი დასაწყისი შეუძლიათ მხოლოდ ისეთმა მკვლევარებმა

დაადასტურონ, რომლებსაც პაციენტის ბავშვობის პირველი წლების გასაანალიზებლად საკმარისი მოთმინება გააჩნიათ და რომლებიც ტექნიკურადაც მოხერხებულნი არიან. ხშირად ამის გაკეთების შესაძლებლობა არ არსებობს, რამეთუ საექიმო საქმიანობა მოითხოვს მკურნალობის უფრო სწრაფ და არა დროში გაწევილ დამთავრებას, სხვებს კი, არაექიმებს, რომლებიც ფსიქოანალიზს იყენებენ, ამ სფეროზე ხელი საერთოდ არ მიუწვდებათ, მათ არა აქვთ დამოუკიდებელი დასკვნის გაკეთების შესაძლებლობა, რომელიც თავისუფალია მათი ანტიპათიისა და წინასწარი შეგონებების გავლენისაგან. ადამიანებს რომ რაიმეს შესწავლა შეძლებოდათ ბავშვებზე უშუალო დაკვირვებით, მაშინ ეს სამი სტატია შეიძლებოდა საერთოდ დაუწერელი დარჩენილიყო.

თუმცა, აუცილებელია შემდგომში შეგახსენოთ, რომ ბევრი რამ იქიდან, რაც ამ წიგნის შინაარსს შეადგენს, ადამიანური საქმიანობის ყველა გამოვლინებაში სექსუალური ცხოვრების მნიშვნელობის ხაზის გასმა და სექსუალობის ცნების გაფართოების აქ გაკეთებული მცდელობა – ყოველთვის იყო ყველაზე მძლავრი მოტივი ფსიქოანალიზის წინააღმდეგ. ჟღერადი ლოზუნგის ძიებისას იქამდეც კი მივიდნენ, რომ დაიწყეს საუბარი ფსიქოანალიზის „პანსექსუალიზმზე“ და უაზრო საყვედურების გამოთქმა იმის შესახებ, რომ ფსიქოანალიზი „ყველაფერს“ სექსუალობით ხსნის. გავიხსენოთ, რომ ფილოსოფოსმა არტურ შოპენჰაუერმა დიდი ხნის წინ ადამიანებს მიუთითა, თუ მათი ქმედებები და აზრები რამდენად წინასწარ განზრახულნი არიან სექსუალური მისწრაფებებით ამ სიტყვის ჩვეულებრივი მნიშვნელობით; მკითხველთა მთელი არმია ხომ უუნარო უნდა აღმოჩენილიყო თავიდან ამოგდო ასეთი განსაცვიფრებული მითითება! რაც შეეხება სექსუალობის ცნების „გაფართოებას“, რომელიც აუცილებელი გახდა ბავშვებისა და ეგრეთ წოდებული პერვერ-

სულების ანალიზის წყალობით, ყველას მინდა შევახსენო, ვინც თავისი თვალსაზრისის სიმადლიდან ფსიქონალიზს აგდებულად უყურებს, თუ ფსიქონალიზის გაფართოებული სექსუალობა რამდენად ახლოსაა „ღვთაებრივი“ პლატონის ეროსთან (ს. ნახმანსონი. ფროიდის ლიბიდოს თეორია პლატონის ეროსის შესახებ სწავლებასთან შედარებით // „Internationale Zeitschrift für ärztliche Psychoanalyse“, 111, 1915).

ვენა, 1920 წლის მაისი

I. სექსუალური გადახრები

ბიოლოგიაში ადამიანისა და ცხოველის სექსუალური მოთხოვნილების ფაქტი გულისხმობს მათში „სექსუალური ლტოლვის“ არსებობას. ამასთან არ გამორიცხავენ საკვების მიღების ლტოლვასთან ან შიმშილთან ანალოგიას. „შიმშილის“ აღმნიშვნელი შესაბამისი სიტყვა ხალხურ ენაში არ არსებობს; მეცნიერება სარგებლობს სიტყვით „ლიბიდო“.

საყოველთაოდ მიღებული შეხედულება მოიცავს სრულიად განსაზღვრულ წარმოდგენას ამ სქესობრივი ლტოლვის ბუნებისა და თვისებების შესახებ. ბავშვობაში ის თითქოსდა არ არის, ის ვლინდება სქესობრივი მომწიფების პროცესების დაწყებისას, მოწიფულობის ასაკში და გამოსახება იმ დაუძლეველი მიმზიდველობის გამოვლინებებში, რომელსაც ერთი სქესი ასდენს მეორეზე, და მისი მიზანი მდგომარეობს სექსუალურ შეერთებაში ან ყოველ შემთხვევაში მისკენ მიმართულ ქმედებებში.

მაგრამ ჩვენ საფუძველი გვაქვს ამ მონაცემებში დავინახოთ სინამდვილის ძალიან არასწორი ასახვა; თუ მათ უფრო ახლოდან შევხედავთ, ისინი შეცდომებით, უზუსტობებით და ზედაპირულობით აღსავსენი აღმოჩნდებიან.

შემოვიღოთ ორი ტერმინი: იმ პირს, რომელიც სექსუალურ ლტოლვას შთააგონებს, სექსუალურ ობიექტს ვუწოდებთ, იმ მოქმედებას კი, რომლისკენაც ლტოლვა გვიბიძგებს, – სექსუალურ მიზანს; ამასთან ზუსტი მეცნიერული გამოცდილება გვიჩვენებს, რომ ორივესთან – როგორც სექსუალური ობიექტის, ისე სექსუალური მიზნის – მიმართებით არსებობენ მრავალრიცხოვანი გადახრები და მათი კავშირი სექსუალურ ნორმასთან დეტალურ კვლევას მოითხოვს.

1. გადახრა სექსუალურ ობიექტთან მიმართებით

სქესობრივი ლტოლვის საყოველთაოდ მიღებული თეორია ყველაზე მეტად შეესაბამება პოეტურ ზღაპარს ადამიანის ორ ნახევრად – მამაკაცად და ქალად დაყოფის შესახებ, – რომლებიც მიისწრაფვიან კვლავ სიყვარულში შეერთებას, ამიტომ ფრიად მოულოდნელია იმის მოსმენა, რომ არსებობენ მამაკაცები, რომელთა სექსუალური ობიექტიცაა არა ქალი, არამედ მამაკაცი, და ქალები, რომელთათვისაც ასეთი ობიექტია არა მამაკაცი, არამედ ქალი. ასეთ პირებს სექსუალურად გაუკუღმართებულებს ან, უფრო ზუსტად, ინვერტირებულებს უწოდებენ, თავად ფაქტს კი – ინვერსიას. ასეთი პირების რიცხვი ფრიად მნიშვნელოვანია, თუმცა მისი ზუსტად დადგენა გართულებულია.

ა. ინვერსია

ინვერტირებულთა ქცევა

არსებობს ინვერტირებულთა რამდენიმე სახე.

ა) ისინი აბსოლუტურად ინვერტირებულები არიან, ანუ მათი სექსუალური ობიექტი შეიძლება მხოლოდ იგივე სქესის პირი იყოს, საპირისპირო სქესი კი მათთვის სექსუალური სურვილის საგანი არასდროს არ ხდება, მათ გულგრილებს სტოვებს ან მათში სქესობრივ ზიზღსაც კი იწვევს. ასეთი მამაკაცები ზიზღის გამო ნორმალური სქესობრივი აქტის შესასრულებლად უძლურნი აღმოჩნდებიან ხოლმე ან ამ აქტის შესრულებისას არავითარ ტკბობას არ განიცდიან.

ბ) ისინი ამფიგენურად ინვერტირებულები არიან (ფსიქოსექსუალური ჰერმაფროდიტები), ანუ მათი სექსუალური ობიექტი შეიძლება როგორც მასთან ერთნაირ, ისე საპირის-

პირო სქესს მიეკუთვნებოდა; მაშასადამე, ინვერსიას თავისი განსაკუთრებულობა აღარ გააჩნია.

გ) ისინი შემთხვევით ინვერტირებულები არიან, ანუ გარკვეული გარე გარემოებებისას, რომელთა შორისაც პირველ ადგილზე დგანან ნორმალური სქესობრივი ობიექტის მიუწვდომლობა და მიბაძვა, მათ შეუძლიათ სექსუალურ ობიექტად მათივე სქესის პირი შეარჩიონ და დაკმაყოფილება ამგვარ სექსუალურ აქტში მიიღონ.

შემდგომში ინვერტირებულები თავიანთი სქესობრივი ლტოლვის თავისებურებების შესახებ მსჯელობებში განსხვავებულ დამოკიდებულებას ავლენენ. ერთნი ინვერსიას უდგებიან, როგორც თავისთავად გასაგებს, მსგავსად იმისა, თუ ნორმალური ადამიანი როგორ უდგება თავისი ლიბიდოს გამოვლინებას, და ენერგიულად იცავს ნორმალურთან თავის თანაბარუფლებიანობას. მეორენი კი აღშფოთებულნი არიან თავიანთი ინვერსიის ფაქტით და მას შეიგრძნობენ, როგორც ავადმყოფურ აკვიატებას¹.

სხვა ვარიაციები დროებით ურთიერთობებს შეეხებიან. ინდივიდში ინვერსიის განსაკუთრებულობა უძველესი დროიდან (რამდენადაც თვითონ ახსოვს) არსებობს, ან ის მასში მხოლოდ განსაზღვრულ მომენტში ვლინდება – სქესობრივ სიმწიფემდე ან მის შემდეგ². ეს ხასიათი ნარჩუნდება მთელი ცხოვრების მანძილზე ან დროებით ქრება, ან სტოვებს ცალკეულ ეპიზოდს ნორმალური განვითარების გზაზე. ის აგრეთვე შეიძლება გამოვლინდეს გვიან ასაკში ნორმალური სქესობრივი საქმიანობის ხანგრძლივი პერიოდის შემდეგ. შეიმჩნეოდა აგრეთვე ნორმალურ და ინვერტირებულ სექსუალურ ობიექტს შორის პერიოდული რყევადობა. განსაკუთრებით საინტერესოა შემთხვევები, რომლებშიც ლიბიდო ინვერსიის თვალსაზრისით იცვლება ნორმალურ სექსუალურ ობიექტთან მტანჯველი გამოცდილების შედეგად.

ზოგადად ვარიაციის ეს განსხვავებული მწკრივები ერთმანეთისაგან დამოუკიდებლად არსებობენ. უკიდურეს ფორმასთან მიმართებით შეიძლება ყოველთვის ვამტკიცოთ, რომ ინვერსია უკვე ძალიან ადრეული ასაკიდან არსებობდა და რომ პირი ამ თავისებურებას უკვე შეეგუა.

ბევრი ავტორი უარს იტყოდა აქ ჩამოთვლილი შემთხვევების ერთ ჯგუფში გაერთიანებაზე და ხაზს გაუსვამდა ამ ჯგუფის ფარგლებში განსხვავებულობას, ყველა ჯგუფისათვის დამახასიათებელი საერთო ნიშნის მაგივრად; ეს დამოკიდებულია იმაზე, თუ ინვერსიაზე რომელ შეხედულებას აძლევს უპირატესობას. თუმცა, რაოდენ სწორიც არ უნდა იყოს ასეთი დაყოფა, მაინც უნდა ვაღიაროთ, რომ არსებობს ბევრი გარდამავალი საფეხური, ასე რომ მწკრივში განლაგება თითქოსდა თავისთავადად ხდება.

ინვერსიაზე შეხედულება

ინვერსიის პირველი შეფასება იმ შეხედულებაში აისახა, რომ ის წარმოადგენს ნერვული დეგენერაციის თანდაყოლილ ნიშანს; ეს საკვებით შეესაბამებოდა იმ ფაქტს, რომ დაიკვირვებელი ექიმები მას პირველად შეხვდნენ ნერვულ ავადმყოფებთან ან პირებთან, რომლებიც ავადმყოფების შთაბეჭდილებას ტოვებდნენ. ეს მახასიათებელი შეიცავს ორ მითითებას, რომლებიც აუცილებლად ერთმანეთისაგან დამოუკიდებლად უნდა განვიხილოთ. ესენია თანდაყოლილობა და დეგენერაცია.

დეგენერაცია

დეგენერაციასთან მიმართებით წარმოიშვება საწინააღმდეგო აზრი, რომელიც ზოგადად მიეკუთვნება ამ სიტყვის

უადგილო ადგილას გამოყენებას. დეგენერაციას ჩვეულებრივ აკუთვნებენ არა უშუალოდ ტრავმატული ან ინფექციური წარმოშობის ნებისმიერი სახის ავადმყოფურ გამოვლინებას. მანიაკის მიერ გაკეთებულმა დეგენერატების დაყოფამ, შესაძლებლობა მოგვცა ნერვული საქმიანობის ყველაზე სრულყოფილი გამოვლინებისას არ გამოგვერიცხა დეგენერაციის ცნების გამოყენება. ასეთ პირობებში ბუნებრივად ისმის კითხვა, თუ სიტყვა „დეგენერაცია“-ში საერთოდ რა ახალი აზრი და ახალი შინაარსია ჩადებული. უფრო მიზანშეწონილად ჩანს არ ვისაუბროთ დეგენერაციაზე:

1) იმ შემთხვევებში, როცა არ არის ნორმისაგან რამდენიმე მძიმე გადახრა; 2) იმ შემთხვევაში, როცა შრომისუნარიანობა და სიცოცხლისუნარიანობა ზოგადად არ დაზარალებულა³.

ბევრი ფაქტი იმაზე მიუთითებს, რომ ინვერტირებულები არ წარმოადგენენ დეგენერატებს ამ სიტყვის პირდაპირი მნიშვნელობით:

1. ინვერსია აღინიშნება იმ პირებში, რომლებშიც არ შეიმჩნევა ნორმიდან არავითარი სხვა სერიოზული გადახრა.

2. აგრეთვე იმ პირებში, რომელთა შრომისუნარიანობა არაა დარღვეული და რომლებიც გამოირჩევიან განსაკუთრებით მაღალი ინტელექტუალური განვითარებით და ეთიკური კულტურით⁴.

3. თუ საექიმო გამოცდილებას არ დავეყრდნობით და ამ საკითხს უფრო ღრმად შევხედავთ, მაშინ აღმოვაჩენთ ორ მიმართულებას, რომლებიც გამორიცხავენ ინვერსიაზე შეხედულებას, როგორც დეგენერაციის ნიშანზე.

ა) მხედველობაში უნდა მივიღოთ, რომ ძველ ხალხებში მათი კულტურის უმაღლეს საფეხურზე ინვერსია ხშირ მოვლენას წარმოადგენდა, თითქმის მნიშვნელოვან ფუნქციებთან დაკავშირებულ ინსტიტუტს;

ბ) ის განსაკუთრებით ბევრ ველურ და პრიმიტიულ ხალხშია გავრცელებული, მაშინ როცა ცნება „დეგენერაცია“ ჩვეულებრივ მაღალი ცივილიზაციის შემთხვევაში გამოიყენება (ბლოხი). ევროპის ცივილიზებულ ხალხებს შორისაც კი კლიმატს და რასას ყველაზე დიდი გავლენა აქვს ინვერსიის გავრცელებაზე და მისდამი დამოკიდებულებაზე.

თანდაყოლილობა

სავსებით გასაგებია, რომ თანდაყოლილობას მიაწერენ ინვერტირებულების მხოლოდ პირველ, ყველაზე უკიდურეს კლასს, ამ პირების მტკიცებების საფუძველზე, რომლის თანახმადაც მათში ცხოვრების არცერთ პერიოდში სქესობრივი ლტოლვის არავითარი სხვა მიმართულება არ გამოვლენილა. ორი სხვა კლასის არსებობის თავად ფაქტის არსებობა ეწინააღმდეგება ინვერსიის თანდაყოლილ ხასიათზე შეხედულებას. ამიტომ ამ შეხედულების მომხრეები მიზანშეწონილად თვლიან აბსოლუტურად ინვერტირებულების ჯგუფის ცალკე გამოყოფას, რასაც შედეგად მოსდევს უარის თქმა ინვერსიაზე განმაზოგადოებელ შეხედულებაზე. ამ შეხედულების თანახმად, ინვერსიას მთელ რიგ შემთხვევებში აქვს თანდაყოლილი ხასიათი, სხვა შემთხვევებში კი ის შეიძლება სხვაგვარად განვითარებულიყო.

არსებობს საპირისპირო შეხედულება, რომლის თანახმადაც ინვერსია წარმოადგენს სქესობრივი ლტოლვის შეძენილ ხასიათს. ეს შეხედულება შემდეგს ეფუძნება: 1) ბევრ ინვერტირებულში (მათ შორის აბსოლუტურად ინვერტირებულშიც) შეიძლება აღმოვაჩინოთ, რომ ცხოვრების ადრეულ პერიოდში მათზე ზემოქმედება მოახდინა რომელიღაც სექსუალურმა შთაბეჭდილებამ, რომლის ხანგრძლივი შედეგიც ჰომოსექსუალური მიდრეკილება ხდება; 2) ბევრ სხვაში შე-

იძლება აღინიშნოს ცხოვრების გარე ხელშემწყობი და ხელშემშლელი გავლენა, რომლებსაც ადრე თუ გვიან ინვერსიის ფიქსაციამდე მივყავართ (ერთნაირი სქესის გარემოში მუდმივი ყოფნა, ერთობლივი სამხედრო ლაშქრობა, საპატიმროში ყოფნა, ჰეტეროსექსუალური ურთიერთობის საშიშროება, ცელიბატი, სქესობრივი სისუსტე და ა.შ.); 3) ინვერსია შეიძლება შეწყდეს ჰიპნოზური შთაგონების დახმარებით, რაც მისი თანდაყოლილი ხასიათის შემთხვევაში გასაკვირი იქნებოდა.

ამ შეხედულების თვალსაზრისით საერთოდ შეიძლება სადაო გავხადოთ თანდაყოლილი ინვერსიის არსებობის შესაძლებლობა. შეიძლება შევედავოთ, რომ უფრო დაწვრილებითი გამოკითხვები იმ შემთხვევებში, რომლებიც მიეკუთვნებიან თანდაყოლილ ინვერსიას, ალბათ, ასევე აღმოაჩენდნენ ადრეულ ბავშვობაში გადატანილ განცდებს, რომლებიც ლიბიდოს მიმართულებას წინასწარ განსაზღვრავენ; ეს განცდა არ შემოინახა პირის მხოლოდ ცნობიერ მეხსიერებაში. მაგრამ შესაბამისი ზემოქმედებისას შეიძლება მასზე მოგონება გამოვიძახოთ. ამ ავტორთა აზრით, ინვერსია უნდა ჩაგვეთვალა სქესობრივი ლტოლვის კერძო ვარიანტად, რომელიც წინასწარაა განსაზღვრული ცხოვრების ზოგიერთი გარეშე პირობებით.

ეს, როგორც ჩანს, დამკვიდრებული დარწმუნებულობა ნიადაგს კარგავს საწინააღმდეგო აზრით, რომ ბევრი ადამიანი უეჭველად განიცდის მსგავს სექსუალურ გავლენას (ასევე ადრეულ სიჭაბუკეში: ცდუნება, თანაზიარი ონანიზმი), რომელიც ამის შედეგად ინვერტირებული არც დროებით და არც სამუდამოდ არ გახდა. ამრიგად, წარმოიშვება ვარაუდი, რომ ალტერნატივა: თანდაყოლილი ან შეძენილი – ან არასრულია, ან ინვერსიისას არსებულ გარემოებებს სრულად არ შეესაბამება.

ინვერსიის ახსნა

არც ის დებულება, რომ ინვერსია თანდაყოლილია, და არც მისი საწინააღმდეგო დებულება, რომ იგი შეიძინება, ინვერსიის არსს ვერ ხსნიან. პირველ შემთხვევაში უნდა გავარკვიოთ, თუ მასში მაინც რა არის თანდაყოლილი, თუ არ მისი დებულებით ყველაზე უხეშ განმარტებას, რომ ადამიანში დაბადებისას უკვე ჩადებულია სქესობრივი ლტოლვა ერთი განსაზღვრული სექსუალური ობიექტის მიმართ. წინააღმდეგ შემთხვევაში, ისმის კითხვა, საკმარისია თუ არა მრავალფეროვანი შემთხვევითი გავლენები, რათა ინვერსიის წარმოშობა იმის გარეშე აიხსნას, რომ თავად ინდივიდში ამ გავლენებს ხელს რაღაც უწყობდა. ამ ბოლო მომენტის უარყოფა, ჩვენი წინა მითითებების თანახმად, დაუშვებელია.

ბისექსუალობის შემოღება

სექსუალური ინვერსიის არსებობის შესაძლებლობის ასახსნელად ფ.ლიდსტონის, კიერნანის და შევალიეს დროიდან სარგებლობენ მსჯელობით, რომელიც შეიცავს ახალ წინააღმდეგობას საყოველთაოდ მიღებულ შეხედულებასთან. ამ შეხედულების თანახმად, ადამიანი შეიძლება იყოს ან მამაკაცი, ან ქალი. მაგრამ მეცნიერებისათვის ცნობილია ისეთი შემთხვევები, როცა სქესობრივი ნიშნები წაშლილი ჩანს და ამის გამო რთულდება სქესის თავიდან დადგენა ანატომიურად. ამ პირების გენიტალიები თავის თავში მამაკაცურ და ქალურ ნიშნებს აერთიანებენ (ჰერმაფროდიტიზმი). იშვიათ შემთხვევებში განვითარებულია ორივე სქესობრივი აპარატი (ჰემმარიტი ჰერმაფროდიტიზმი); ყველაზე ხშირად კი აღინიშნება ორმხრივი სიმახინჯე.

ამ არანორმალურობებში აღსანიშნავია ის, რომ ისინი

მოულოდნელად აადვილებენ არანორმალური წარმონაქმნის გაგებას. ანატომიური ჰერმაფროდიტიზმის გარკვეული ხარისხი ნორმას მიეკუთვნება; ყოველ ნორმალურად მოწყობილ მამაკაცურ ან ქალურ ინდივიდს აქვს სხვა სქესის აპარატის ჩანასახები, რომლებიც შენარჩუნდნენ, როგორც რუდიმენტული უფუნქციო ორგანოები ან გარდაიქმნენ და თავის იაფზე სხვა ფუნქციები აიღეს.

ამ დიდი ხნის განმავლობაში ცნობილი ანატომიური ფაქტებიდან გამომდინარე შესედულება მდგომარეობს თავდაპირველი ბისექსუალური მიდრეკილების არსებობის დამტკიცებაში, რომელიც განვითარების მსვლელობაში მონოსექსუალობაში გადადის სხვა სქესის უმნიშვნელო ნარჩენებით.

სავსებით ბუნებრივი იყო ამ შესედულების ფსიქიკურ სფეროზე გადატანა და ინვერსიის სხვადასხვა სასეოებების, როგორც ფსიქიკური ჰერმაფროდიტიზმის გამოსახვის გაგება. საკითხის გადაწყვეტას აფერხებდა მხოლოდ ინვერსიის ჰერმაფროდიტიზმის სულიერ და სომატურ ნიშნებთან მუდმივი თანმთხვევის არარსებობა.

თუმცა ამ მოლოდინმა არ გაამართლა. სავარაუდო ფსიქიკურ და ადვილად დამტკიცებად ანატომიურ ჰერმაფროდიტიზმს შორის დამოკიდებულება არ შეიძლება ასეთი მკიდრო იყოს. ხშირად ინვერტირებულებში შეიმჩნევა სქესობრივი ლტოლვის საერთოდ შემცირება და ორგანოების უმნიშვნელო ანატომიური სიმახინჯე. ეს ხშირად გვხვდება, მაგრამ არა ყოველთვის და არც უმეტეს შემთხვევებში. ამრიგად, უნდა ვაღიაროთ, რომ ინვერსია და სომატური ჰერმაფროდიტიზმი ზოგადად ერთმანეთზე არ არიან დამოკიდებულნი.

შემდეგ დიდი მნიშვნელობა ენიჭება ეგრეთ წოდებულ მეორად და მესამედ ნიშნებს და ხაზგასმით აღინიშნებოდა, რომ ისინი ინვერტირებულებში ხშირად გვხვდებიან (ჰელი-

სი). და ამაში სიმართლის დიდი მარცვალია, მაგრამ არ უნდა დავივიწყოთ, რომ მეორადი და მესამედი სქესობრივი ნიშნები საერთოდ ხშირად გვხვდებიან სხვა სქესში და ამრიგად მიაწინებენ ორსქესიანობაზე, თუმცა სქესობრივი ობიექტი ამასთან ინვერსიის აზრით ცვლილებებს არ ამჟღავნებს.

ფსიქიკური ჰერმაფროდიტიზმი მიიღებდა უფრო სხეულვრივ ფორმებს, თუკი სქესობრივი ობიექტის ინვერსიის პარალელურად მოხდებოდა მოპირდაპირე სქესისათვის ტიპური სხვა სულიერი თვისებების, ლტოლვების ან ხასიათის ნიშნების ცვლილებები. თუმცა ხასიათის მსგავსი ინვერსია გარკვეული რეგულარულობით შეიძლება მხოლოდ ინვერტირებულ ქალებში შეგვხვდეს. მამაკაცებთან ინვერსიას სრული სულიერი სიმამაცე უერთდება. თუ დავიყინებთ სულიერი ჰერმაფროდიტიზმის არსებობას, მაშინ აუცილებელია დავამატოთ, რომ მის სხვადასხვა სფეროებში გამოვლინებებში შეიმჩნევა მხოლოდ უმნიშვნელო საპირისპირო პირობითობა.

იგივე შეესება სომატურ ორსქესიანობასაც: ალბანის მიხედვით, ორგანოების ცალკეული სიმასინჯეები და მეორადი სქესობრივი ნიშნები ერთმანეთისაგან საკმაოდ დამოუკიდებლად გვხვდებიან.

ბისექსუალობის შესახებ მომღვრება თავისი ყველაზე უხეში ფორმით ფორმულირებულია ინვერტირებული მამაკაცების დამცველის მიერ შემდეგნაირად: ქალური ტვინი მამაკაცურ სხეულში. თუმცა „ქალური ტვინის“ ნიშნები ჩვენთვის უცნობია. ფსიქოლოგიური პრობლემის ანატომიურით შეცვლა უძლურიცაა და გაუმართლებელიც.

კრაფტ-ებინგი მიიჩნევს, რომ ბისექსუალური მიდრეკილება ინდივიდს აღჭურავს როგორც მამაკაცური და ქალური ტვინის ცენტრებით, ისე სომატური სასქესო ორგანოებით. ეს ცენტრები ვითარდებიან მხოლოდ სქესობრივი სიმწიფის

დადგომის პერიოდში, უპირატესად მათგან დამოუკიდებელი აგებულების სასქესო ჯირკვლების გავლენით. მაგრამ მამაკაცი და ქალური „ცენტრებისთვის“ მისაღებია იგივე, რაც მამაკაცისა და ქალის ტვინისათვის, და, გარდა ამისა, ჩვენთვის უცნობიც კია სქესობრივი ფუნქციისათვის ტვინის შეზღუდული ნაწილების („ცენტრები“) არსებობა, როგორც, მაგალითად, მეტყველებისათვის.

ყველა ამ მსჯელობის შემდეგ თავის ძალას ორი აზრი მაინც ინარჩუნებს: ინვერსიის ასახსნელად აუცილებელია მხედველობაში მივიღოთ ბისექსუალური მიდრეკილება; ჩვენთვის მხოლოდ ისაა უცნობი, თუ მისი ანატომიური ფორმის გარდა, რაში მდგომარეობს ეს მიდრეკილება. აქ საქმე ეხება სქესობრივი ლტოლვის განვითარებასთან დაკავშირებულ დარღვევებს⁵.

ინვერტირებულების სქესობრივი ობიექტი

ფსიქიკური ჰერმაფროდიტიზმის თეორია გულისხმობს, რომ ინვერტირებულების სქესობრივი ობიექტი ნორმალურების ობიექტის საპირისპიროა. ინვერტირებული მამაკაცი უძლურია იმ მომხიბვლელობის წინაშე, რომელიც მოდის სხეულისა და სულის მამაკაცური თვისებებიდან, იგი თავის თავს შეიგრძნობს ქალად და ეძებს მამაკაცს.

მაგრამ თუმცა ეს სწორია მთელი რიგი ინვერტირებულების მიმართ, ის ინვერსიის ზოგად ნიშანს სულაც არ წარმოადგენს. არავითარ ეჭვს არ იწვევს, რომ ინვერტირებულ მამაკაცთა დიდი ნაწილი ინარჩუნებს ვაჟკაცურობის ფსიქიკურ ხასიათს, აქვს სხვა სქესის მეორადი ნიშნების შედარებით მცირე რაოდენობა და თავის სქესობრივ ობიექტში, ფაქტიურად, ქალურ ფსიქიკურ ნიშნებს ეძებს. სხვაგვარად რომ ყოფილიყო, სრულიად გაუგებარი დარჩებოდა, თუ ინვერ-

ტირებულთათვის თავისი თავის შემთავაზებელი მამაკაცური პროსტიტუცია, – ამჟამად და უძველეს დროშიც, – ყველა გარეგნული ფორმით რატომ აკოპირებს ქალების კაბებს და მანერებს; ასეთი მიზანძვა ხომ ინვერტირებულების იდეალს თითქოს არ შეესაბამება. ბერძნებთან, რომლებთანაც ინვერტირებულთა რიცხვში ყველაზე ვაჟკაცური მამაკაცები გვხვდებიან, გასაგებია, რომ არა ბიჭის ვაჟკაცური ხასიათი, არამედ მისი ქალურ ტიპთან სხეულებრივი მიახლოება, ისევე, როგორც მისი ქალური სულიერი თვისებები, გაუბედაობა, თავშეკავებულობა, უცხოთა დახმარების და ჭკუის სწავლების მოთხოვნილება, მამაკაცში სიყვარულს აღვივებდა. როგორც კი ბიჭი მოზრდილი ხდებოდა, ის მამაკაცისათვის სქესობრივი ობიექტი უკვე აღარ იყო და თვითონ ხდებოდა ბიჭების მოყვარული. მაშასადამე, როგორც ამ, ისე ბევრ სხვა შემთხვევაში, სექსუალურ ობიექტს წარმოადგენს არა იგივე სქესი, არამედ ორივე სქესობრივი ნიშნების შეერთება, მამაკაცის მსურველ და ქალის მსურველ სულიერ მოძრაობებს შორის კომპრომისი სხეულის (გენიტალიების) ვაჟკაცურობის პირობით, საკუთარი ბისექსუალური ბუნების შენარჩუნებით.

ურთიერთობები უფრო გარკვეული აღმოჩნდება აქტიურად ინვერტირებულ ქალებთან, განსაკუთრებით მათ იმ ნაწილთან, რომლებსაც გააჩნიათ მამაკაცის სომატური და სულიერი ნიშნები და თავიანთი სქესობრივი ობიექტებისაგან ქალურობას მოითხოვენ, თუმცა აქაც, უფრო ახლოს გაცნობისას, აღბათ, აღმოჩნდება ურთიერთობების დიდი მრავალფეროვნება.

ინვერტირებულების სექსუალური მიზანი

მნიშვნელოვანი ფაქტი, რომელიც არ უნდა დავივიწ-

ყოთ, იმაში მდგომარეობს, რომ ინვერსიებისას სექსუალური მიზანი არავითარ შემთხვევაში არ შეიძლება იყოს ერთგვაროვანი. მამაკაცებში სქესობრივი ურთიერთობა per anum სულაც არ ემთხვევა ინვერსიას; მასტურბაციაც ასევე ხშირად შეადგენს განსაკუთრებულ მიზანს, და სექსუალური მიზნების შეზღუდვები – გრძნობების მხოლოდ ამოხეთქვამდე – აქ უფრო ხშირად კი გვხვდება, ვიდრე ჰეტეროსექსუალური სიყვარულისას. ქალებშიც ინვერტირებულების სექსუალური მიზნები სხვადასხვაგვარია; განსაკუთრებული უპირატესობით სარგებლობს პირის ლორწოვან გარსთან შეხება.

დასკვნები

თუმცა ინვერსიის წარმოშობას არ შეგვიძლია მივცეთ დამაკმაყოფილებელი განმარტება დღემდე არსებული მასალების საფუძველზე, ჩვენ შევნიშნავთ მაინც, რომ ამ კვლევისას მივედით შეხედულებამდე, რომელიც ჩვენითვის შეიძლება უფრო მეტად მნიშვნელოვანი აღმოჩნდეს, ვიდრე ზემოთ დასმული ამოცანის გადაწყვეტა. ჩვენ ყურადღებას ვამახვილებთ იმაზე, რომ სექსუალურ ლტოლვასა და სექსუალურ ობიექტს შორის კავშირს მეტისმეტად მჭიდროდ ვთვლიდით. არანორმალურად მიჩნეული შემთხვევების შესწავლა გვიჩვენებს, რომ სექსუალურ ლტოლვასა და სექსუალურ ობიექტს შორის არსებობს კავშირი, რომელიც შეიძლება არცკი შევამჩნიოთ ნორმალური ფორმების ერთფეროვნებისას, რომლებშიც ლტოლვას დაბადებიდანვე თითქოსდა ობიექტიც თან მოჰყვება. ეს გვაიძულებს აზრობრივად შევასუსტოთ კავშირი ლტოლვასა და ობიექტს შორის. სქესობრივი ლტოლვა, სავარაუდოდ, თავიდან არ არის დამოკიდებული ობიექტზე და თავისი წარმოშობა მის სიამეებზე არაა დამოკიდებული.

ბ. ცხოველები და სქესობრივად მოუმწიფებელი პირები, როგორც სექსუალური ობიექტები

იმ დროს, როცა პირები, რომელთა სექსუალური ობიექტიც არ განეკუთვნება ნორმალურად შესაბამის სქესს, ანუ ინვერტირებულები, დამკვირვებელს სხვა ურთიერთობებში, შესაძლოა, ინდივიდთა სრულფასოვან ჯგუფად მოეჩვენოს, ის შემთხვევები, რომლებშიც სექსუალურ ობიექტად აირჩევიათ სქესობრივად მოუმწიფებელი პირები (ბავშვები), ერთ-ჯერად გადახრებად ითვლება. მხოლოდ გამონაკლის შემთხვევებში სექსუალურ ობიექტებს წარმოადგენენ ბავშვები; უმეტესწილად ისინი ამ როლს მაშინ იძენენ, როცა ზარმაცი და იმპოტენტად ქცეული ინდივიდი ან იმპულსური (გადაუდებელი) ლტოლვა მოცემულ მომენტში შესაფერის ობიექტს ვერ ეუფლება. და მაინც ფაქტი, რომ სქესობრივი ლტოლვა უშვებს ამდენ ვარიაციებს და თავისი ობიექტის ასეთ დაქვეითებას, ნათელს ჰფენს მის ბუნებას; თავის ობიექტზე გაცილებით უფრო მყარად მიჯაჭვული შიმშილი ამას მხოლოდ უკიდურეს შემთხვევაში დაუშვებდა. იგივე შეიძლება ითქვას ცხოველებთან სქესობრივი კავშირის შესახებ, რომელიც არცთუ იშვიათად გვხვდება სოფლის მოსახლეობას შორის, ამასთან სქესობრივი მიმსიდველობა სასეობის საზღვრებს სცილდება.

ესთეტიკური მოსაზრებებით ჩნდება სურვილი ამის სულიერად ავადმყოფთათვის მიკუთვნებისა, ისევე როგორც სქესობრივი ლტოლვის გადახრის სხვა მძიმე შემთხვევები, მაგრამ ეს არასწორია. გამოცდილება გვიჩვენებს, რომ ამ უკანასკნელთ არ აღენიშნებათ ჯანმრთელ ადამიანებთან შედარებით სქესობრივი ლტოლვების რაიმე განსაკუთრებული დარღვევები. ასე მაგალითად, ბავშვების სექსუალურად ბოროტად გამოყენება შემზარავი სიხშირით მასწავლებლებსა

და გამზრდელებს შორის უბრალოდ იმიტომ გვხვდება, რომ მათ საამისოდ უფრო ხელსაყრელი პირობები ეძლევათ. სულით ავადმყოფებთან შესაბამისი გადახრა მხოლოდ გაძლიერებული ფორმით გვხვდება, ან, რაც უფრო მნიშვნელოვანია, ის მისთვის ბუნებრივი გახდა და ნორმალური სექსუალური დაკმაყოფილების ადგილი დაიკავა. ეს შესანიშნავი სექსუალური ვარიაციები ჯანმრთელობიდან სულიერ ავადმყოფობამდე სკალაზე დაფიქრებას გვაციპულებს. მე მეჩვენება, რომ ფაქტი, რომელიც განმარტებას მოითხოვს, იმაზე მიუთითებს, რომ სქესობრივი ცხოვრების სულიერი მოძრაობები ისეთ მოძრაობებს მიეკუთვნება, რომლებიც ნორმის ფარგლებში ყველაზე ნაკლებად ექვემდებარებიან სულიერი საქმიანობის უმაღლეს სახეობებს. ის, ვინც გარკვეული აზრით სულიერად არანორმალურია სოციალური, ეთიკური თვალსაზრისით, ჩემი გამოცდილების თანახმად, სექსუალურ ცხოვრებაშიც ყოველთვის ასეთივეა. მაგრამ არსებობენ ადამიანები, რომლებიც სექსუალურ ცხოვრებაში აშკარად არანორმალურები არიან, ყველა სხვა პუნქტით კი საშუალო ადამიანს შეესაბამებიან და ადამიანურ კულტურულ განვითარებას არ ჩამორჩებიან; მათი სუსტი პუნქტია სექსუალობა. როგორც მსჯელობის ყველაზე ზოგად შედეგზე, შევჩერდებით იმ შეხედულებაზე, რომ მრავალრიცხოვანი პირობების გავლენით გასაოცრად ბევრი ინდივიდისათვის სექსუალური ობიექტის სახე და ფასეულობა უკანა პლანზე იწევს. სექსუალურ ლტოლვაში არსებითი და მუდმივი რაღაც სხვაა⁷.

2. სექსუალური მიზნიდან გადახრები

ნორმალურ სექსუალურ მიზნად ითვლება გენიტალიების შეერთება შეუღლებად წოდებულ აქტში, რასაც მივყა-

ვართ სექსუალური დაძაბულობის განმუხტვამდე და სექსუალური ლტოლვის დროებით ჩაქრობამდე (დაკმაყოფილება, რომელიც შიმშილის დროს დანაყრების ანალოგიურია). და მაინც უკვე ნორმალური სექსუალური პროცესის დროს შეიძლება შევამჩნიოთ ჩანასახები, რომელთა განვითარებასაც მივყავართ გადახრებამდე, რომლებიც აღწერილი იყო, როგორც პერვერსიები. წინასწარ სექსუალურ მიზნად ითვლება სექსუალური ობიექტის მიმართ დამოკიდებულების ისეთი შუალედური პროცესი (რომელიც შეუღლებისკენ გზაზე იმყოფება), როგორიცაა ხელშეხება და დათვალიერება. ეს მოქმედებები, ერთის მხრივ, თავად იწვევენ ტკობას, მეორეს მხრივ, ისინი ამაღლებენ აღგზნებას, რომელიც უნდა გაგრძელდეს საბოლოო სექსუალური მიზნის მიღწევამდე. მათი რიცხვიდან ერთი განსაზღვრული შეხება, ტუჩების ლორწოვანი გარსების ურთიერთშეხება, შემდგომში ბევრ ხალხში (მათ შორის მაღალგანვითარებულებში) კოცნად წოდებული მაღალი სექსუალური ფასეულობა გახდა, თუმცა ამაში მონაწილე სხეულის ეს ნაწილები სქესობრივ აპარატს არ მიეკუთვნებიან; ისინი საკმლის მოსანელებელ არხში შესასვლელს წარმოადგენენ. ამის გამო ჩნდება მომენტები, რომლებიც აძლევენ პერვერსიასა და ნორმალურ სექსუალურ ცხოვრებას შორის კავშირის დადგენის საშუალებას და რომელთა გამოყენებაც შეიძლება პერვერსიის კლასიფიკაციისათვის. პერვერსიები წარმოადგენენ ან ა) სქესობრივი შეერთებისათვის განკუთვნილი სხეულის ნაწილების ანატომიურ საზღვრებს გარეთ გადასვლას, ან ბ) სექსუალურ ობიექტთან შუალედურ ურთიერთობებზე გაჩერებას, რომლებიც ნორმის ფარგლებში სწრაფად გადიან საბოლოო სექსუალური მიზნისაკენ მიმავალ გზაზე.

ა) ანატომიურ საზღვრებს გარეთ გადასვლა

სექსუალური ობიექტის გადაფასება

ის ფსიქიკური შეფასება, რომელსაც იღებს სექსუალური ობიექტი, როგორც სექსუალური ლტოლვის სასურველი მიზანი, მისი გენიტალიებით ყველაზე იშვიათ შემთხვევებში შემოიფარგლება; ის ვრცელდება მთელ მის სხეულზე და აქვს სექსუალური ობიექტიდან გამომდინარე ყველა შეგრძნების მოცვის ტენდენცია. იგივე გადაფასება ვრცელდება ფსიქიკურ სფეროზე და ვლინდება, როგორც ლოგიკური დაბრმავება (მსჯელობის სისუსტე) სექსუალური ობიექტის სულიერი გამოვლინებებისა და სრულყოფილების მიმართ, ისევე როგორც დამორჩილების და ყველა მისი მსჯელობის დაჯერების მზადყოფნა. ამრიგად, სიყვარულში მიმდობლობა ხდება ავტორიტეტის მნიშვნელოვანი წყარო, შეიძლება, პირველწყაროც კი⁸.

სწორედ ეს სექსუალური შეფასება ასეთ ცუდ ჰარმონიაშია სექსუალური მიზნის მხოლოდ გენიტალიების შეერთებით შემოფარგვლასთან, და ხელს უწყობს იმას, რომ სხეულის სხვა ნაწილები აირჩევიან სექსუალურ მიზნად⁹.

სექსუალური გადაფასების მომენტის მნიშვნელობის შესწავლა ყველაზე უკეთესია მამაკაცთან, რამეთუ მისი სასიყვარულო ცხოვრება კვლევისათვის ხელმისაწვდომია, მაშინ როცა ქალის სასიყვარულო ცხოვრება ნაწილობრივ კულტურული დამახინჯებების, ნაწილობრივ კი ქალების კონვენციონალური გულჩახვეულობის შედეგად ჯერ კიდევ შეუღწევად წყვდიადშია ჩაძირული¹⁰.

პირის და ტუჩების ლორწოვანი გარსის სექსუალური გამოყენება

პირის სექსუალურ ორგანოდ გამოყენება პერვერსიად მიიჩნევა, თუ ერთი პირის ტუჩები (ენა) შეხებაში მოდიან მეორის გენიტალიებთან, მაგრამ არა იმ შემთხვევაში, თუ ორივე პირის ლორწოვანი გარსები ერთმანეთს ეხებიან. ეს უკანასკნელი ნორმალურისკენ მიახლოებულად ითვლება. თუ ადამიანს ეზიზღება სავარაუდოდ კაცობრიობის ძველი ისტორიამდელი დროიდან გამოყენებადი პერვერსიების სხვა ხერხები, ზიზღის ეს გრძნობა მას ხელს უშლის ასეთი სექსუალური მიზნის მიღებაში. მაგრამ ამის საზღვარი ხშირად პირობითია: ვინც ვნებიანად კოცნის ლამაზი ქალიშვილის ტუჩებს, ის, შესაძლოა, ზიზღით მოეკიდოს მისი კბილის ჯაგრისით სარგებლობას, თუ არ არსებობს იმ ვარაუდისათვის არავითარი საფუძველი, რომ მისი საკუთარი პირის ღრუ, რომელიც მას არ ეზიზღება, უფრო სუფთაა, ვიდრე ქალიშვილის პირი.

აქ ყურადღება მახვილდება ზიზღის მომენტზე, რომელიც ხელს უშლის სექსუალური ობიექტის ლიბიდოზურ გადაფასებას, მაგრამ, თავის მხრივ, დაიძლევს ლიბიდოთი. ზიზღში უნდათ დაინახონ ერთ-ერთი ძალა, რომელმაც სექსუალური მიზანი შეზღუდვამდე მიიყვანა. ჩვეულებრივ ამ შემზღუდველი ძალების გავლენა გენიტალიებზე არ ვრცელდება. მაგრამ ეჭვს არ იწვევს, რომ სხვა სქესის გენიტალიებიც შეიძლება იყოს ზიზღის საგანი, და რომ ასეთი ქცევა წარმოადგენს ყველა ისტერიული ავადმყოფის (განსაკუთრებით ქალების) დამახასიათებელ ნიშანს. სექსუალური ლტოლვის ძალა ხალისით ვლინდება ამ ზიზღის დაძლევაში (იხ. ქვემოთ).

ყითა ნაწლავის სექსუალური გამოყენება

წინა შემთხვევასთან შედარებით, ყითა ნაწლავით სარგებლობისას უფრო ნათელი ხდება, რომ სწორედ ზიზლი ამ სექსუალურ მიზანს პერვერსიის ბეჭედს ასვამს. მაგრამ ნუ გააკრიტიკებენ ჩემს შენიშვნას, რომ ამ ზიზლის იმით გამართლება, რომ სხეულის ეს ნაწილი ემსახურება გამონაყოფებს და შეხებაში მოდის ყველაზე საზიზლართან – ექსკრემენტებთან, – უფრო მეტად დამაჯერებელი როდია, ვიდრე ის გამართლება, რომლითაც ისტერიული ქალიშვილები სარგებლობენ მამაკაცის გენიტალიებისადმი თავისი ზიზლის ასახსნელად: ისინი მოშარდვას ემსახურებიან.

ყითა ნაწლავის ლორწოვანი გარსის სექსუალური როლი აბსოლუტურად არ იზღუდება მამაკაცებს შორის ურთიერთობით, მისთვის მინიჭებული უპირატესობა ინვერტირებული მგრძნობელობისათვის რაღაც დამახასიათებელს არ წარმოადგენს. პირიქით, როგორც ჩანს, მამაკაცთა პედერასტია თავისი მნიშვნელობით ქალთან აქტის ანალოგიისგანაა დავალებული, მაშინ როცა ინვერტირებულთა ურთიერთობისას სექსუალურ მიზანს უფრო ურთიერთ მასტურბაცია წარმოადგენს.

სხეულის სხვა ნაწილების მნიშვნელობა

სხეულის სხვა ნაწილებზე სექსუალური მიზნის გავრცელება მთელი თავისი ვარიაციებით რაიმე პრინციპულად ახალს არ წარმოადგენს, არაფერს არ მატებს ჩვენს ცოდნას სქესობრივი ლტოლვის შესახებ, რომელიც ამაში ავლენს მხოლოდ თავის განზრახვას ყველა მიმართულებით დაეუფლოს თავის ობიექტს. მაგრამ სქესობრივი ნაწილების ფარგლების ანატომიური გადასვლისას სექსუალურ გადაფასებას–

თან ერთად ვლინდება კიდევ მეორე მომენტი, რომელიც საყოველთაოდ მიღებული თვალსაზრისით უცნაურად გვეჩვენება. სხეულის ისეთი ნაწილები, როგორებიცაა პირისა და ყითა ნაწლავის ლორწოვანი გარსი, რომლებიც ამ ხერხებში ყოველთვის გვხვდებიან, თითქოს იჩემებენ, რომ მათ ისე უყურონ, როგორც გენიტალიებს და ამის შესაბამისად მოექცნენ. შემდგომში იმასაც მოვისმენთ, რომ ეს დაჩემება გამართლებულია სექსუალური ლტოლვის განვითარებით და რომ ის ზოგიერთი ავადმყოფური მდგომარეობის სიმპტომატოლოგიაში ხორციელდება.

სექსუალური ობიექტის შეუსაბამო შეცვლა – ფეტიშიზმი

სრულიად განსაკუთრებულ შთაბეჭდილებას ახდენენ ის შემთხვევები, რომლებშიც ნორმალური სექსუალური ობიექტი შეცვლილია სხვა, ნორმალური სექსუალური მიზნის დასაკმაყოფილებლად სრულიად უვარგისი ობიექტით. სექსუალური გადახრების კლასიფიკაციის პრინციპების თანახმად უმჯობესი იყო გვეხსენებინა სექსუალური ლტოლვის გადახრების ეს უაღრესად საინტერესო ჯგუფი უკვე სექსუალური ობიექტის მიმართ ნორმიდან გადახვევისას, მაგრამ ჩვენ ეს გადავდეთ სექსუალურ გადაფასებასთან გაცნობის მომენტამდე, რომელზეცაა დამოკიდებული სექსუალურ მიზანზე უარის თქმასთან დაკავშირებული ეს მოვლენები.

სექსუალური ობიექტის შემცვლელი ხდება სხეულის ნაწილი, რომელიც სექსუალური მიზნისათვის ზოგადად ნაკლებგამოსადეგია (ფეხები, თმა), ან უსულო ობიექტი, რომელსაც სექსუალურ პირთან სავსებით გარკვეული დამოკიდებულება აქვს, უფრო კი მის სექსუალობასთან (კაბის ნაწილები, თეთრეული). ეს შეცვლა სავსებით სწორად უთანაბრდება იმ ფეტიშს, რომელშიც ველური თავის ღმერთს განასა-

ხიერებს.

ფეტიშიზმის შემთხვევებზე გადასვლას ნორმალური ან გაუკუღმართებული სექსუალური მიზნის უარყოფით შეადგენენ შემთხვევები, რომლებშიც სექსუალური მიზნის მისაღწევად აუცილებელია სექსუალურ ობიექტში ფეტიშისტური პირობის არსებობა (თმის განსაზღვრული ფერი, კაბა, სხეულებრივი ნაკლოვანებებიც კი). სექსუალური ლტოლვის პათოლოგიურთან მოსაზღვრე არცერთ ვარიაციას არა აქვს ჩვენს ინტერესზე ისეთი უფლება, როგორც ამას, მის მიერ გამოწვეული მოვლენების უცნაურობის წყალობით. ნორმალური სექსუალური მიზნისკენ სწრაფვის გარკვეული დაქვეითება, ალბათ, ყველა შემთხვევისათვის აუცილებელი წანამდღვარია (სექსუალური აპარატის ეგზეკუტორული სისუსტე)¹¹. ნორმალურთან კავშირი ხორციელდება სექსუალური ობიექტის ფსიქოლოგიურად აუცილებელი გადაფასების საშუალებით, რომელიც გარდაუვალად გადაიტანება ყველაფერზე, რაც მასთან ასოციაციურადაა დაკავშირებული. ასეთი ფეტიშიზმის გარკვეული ხარისხი ამიტომ ყოველთვის დამახასიათებელია ნორმალური სიყვარულისათვის, განსაკუთრებით შეყვარებულობის იმ სტადიებში, რომელშიც ნორმალური სექსუალური მიზანი მიუღწევადი ჩანს ან მისი მიღწევა შეუძლებელი.

მომაწოდე შარფი მისი გულმკერდიდან,
მომეცი ჩემი სიყვარულის საკრავი
(გოეთე. ფაუსტი)

შემთხვევა პათოლოგიური მხოლოდ მაშინ ხდება, როცა ფეტიშისკენ სწრაფვა უფრო ძლიერად დაფიქსირდა, ვიდრე ჩვეულებრივ პირობებში, და დაიკავა ნორმალური მიზნის ადგილი; შემდეგ, როცა ფეტიში კარგავს გარკვეულ პირთან

კავშირს, ის ერთადერთ სექსუალურ ობიექტად იქცევა. ასეთია ზოგადად სექსობრივი ლტოლვის ვარიაციების პათოლოგიურ გადახრებში გადასვლის პირობები.

როგორც ამას პირველად ბინე ამტკიცებდა, შემდგომში კი დამტკიცებულ იქნა მრავალრიცხოვანი ფაქტებით, ფეტიშის არჩევაში მნიშვნელოვანწილად აისახება ადრეულ ბავშვობაში აღქმული სექსუალური შთაბეჭდილების უწყვეტი გავლენა, რაც შეიძლება შევადაროთ ნორმალური ადამიანის სიყვარულის გარკვეულ მუდმივობას („On revient toujours à ses Premiers amours“ – „ძველი სიყვარული არ ჟანგდება“). ასეთი წარმოშობა განსაკუთრებით ცხადია იმ შემთხვევებში, რომლებშიც სექსუალური ობიექტის არჩევა მხოლოდ ფეტიშითაა განპირობებული. ადრეულ ბავშვობაში სექსუალური შთაბეჭდილებების მნიშვნელობას ჩვენ სხვა ადგილასაც შევხვდებით¹².

სხვა შემთხვევებში ობიექტის ფეტიშით შეცვლამდე მიგვიყვანა იმ ფიქრთა სიმბოლურმა მსვლელობამ, რომლებიც მოცემული პირის მიერ მნიშვნელოვანწილად გაუცნობიერებელნი არიან. ამ ფიქრთა გზების დადგენა ყოველთვის არ ხერხდება (უკვე მითებში ფეხი წარმოადგენს ძველ სექსუალურ სიმბოლოს)¹³, „ბეწვი“ ფეტიშის როლში *mons Veneris* (ვენერას ბორცვზე) არსებულ თმასთან ასოცირებისგანაა დავალებული; თუმცა ეს სიმბოლიკაც, ალბათ, ყოველთვის არაა დამოკიდებული ბავშვობის სექსუალურ განცდებზე¹⁴.

ბ) წინასწარი სექსუალური მიზნების ფიქსაცია ახალი განზრახვების წარმოშობა

ყველა შიდა და გარე პირობები, რომლებიც ართულებენ ან გადაადებენ ნორმალური სექსუალური მიზნის მიღწევას (იმპოტენცია, სექსუალური ობიექტის სიმვირე, სექსუა-

ლური აქტის საშიშროება), ბუნებრივია, ხელს უწყობენ იმის-
კენ მიდრეკილებას, რომ მოსამზადებელი აქტები გაახანგრძ-
ლივონ და მათგან წარმოშვან ახალი სექსუალური მიზნები,
რომელთაც შეუძლიათ დაიკავონ ნორმალურის ადგილი.
უახლოესი განხილვისაც ყოველთვის აღმოჩნდება, რომ,
როგორც ჩანს, ამ მიზნებიდან ყველაზე უცნაურსი თავს
იჩენენ უკვე ნორმალური სექსუალური პროცესისას.

ხელით შეხება და გულდასმით თვალიერება

ადამიანისათვის ხელით შეხების გარკვეული წილი აუ-
ცილებელია ნორმალური სექსუალური მიზნის მისაღწევად.
ასევე საყოველთაოდ ცნობილია კანის როლი, რომელიც სექ-
სუალურ ობიექტთან შეხებისას, ერთის მხრივ, ტკბობის წყა-
რო და, მეორეს მხრივ, ახალი ენერგიის წყარო ხდება. ამიტომ
ხელით შეხების გახანგრძლივება, თუკი სქესობრივი აქტი
გრძელდება, პერვერსიათა რიცხვს არ უნდა მიეკუთვნებო-
დეს.

იგივე შეიძლება ითქვას გულდასმით თვალიერებაზე,
რომელიც საბოლოო ჯამში ხელით შეხებამდე დაიყვანება.
ოპტიკური შთაბეჭდილება ხორციელდება იმ გზით, რომ-
ლითაც ყველაზე ხშირად ხდება ლიბიდოზური აღგზნების
გაღვიძება, და რომელსაც ითვალისწინებს ბუნებრივი შერჩე-
ვა, მიმართავს რა სექსუალური ობიექტის სილამაზისკენ გან-
ვითარებას. კულტურასთან ერთად პროგრესირებადი სხეუ-
ლის დაფარვა აღვიძებს სექსუალურ ცნობისმოყვარეობას,
რომელიც მიისწრაფვის, რათა აკრძალული ნაწილების გა-
შიშვლებით სექსუალური ობიექტი თავისთვის შეავსოს; მაგ-
რამ ეს ცნობისმოყვარეობა შეიძლება გადატანილ იქნას მხატ-
ვრულ მიზნებზე („სუბლიმირებულ“ იქნას), თუ მოხერხდება
მისი ინტერესის გენიტალიებიდან გადატანა და მისი მთლი-

ანად სხეულზე წარმართვა. ხაზგასმული სექსუალური გულ-
დასმით თვალიერების ამ შუალედურ სექსუალურ მიზანზე
შეჩერება¹⁵ გარკვეულწილად დამახასიათებელია ნორმალუ-
რი ადამიანების უმრავლესობისათვის, ის მათ საშუალებას
აძლევს თავისი ლიბიდოს გარკვეული ნაწილი უმაღლეს
მხატვრულ მიზნებზე წარმართონ. პირიქით, ჰერეტის ვნება
პერვერსიად გადაიქცევა: ა) თუ ის მხოლოდ გენიტალიებით
შემოიფარგლება; ბ) თუ ის ზიზღის გრძნობის დაძლევასთა-
ნაა დაკავშირებული (voyeurs (ვუაიერიზმი) – გამოყოფის
ფუნქციისას ჰერეტა); გ) თუ ის ნორმალური სექსუალური
მიზნის მომზადების ნაცვლად განდევნის მას. ეს უკანასკ-
ნელი თვალნათლივაა გამოხატული ექსგიბიციონისტებთან,
რომლებიც, თუ ნებას მომცემთ ერთი შემთხვევის საფუძ-
ველზე განვსაჯო, თავიანთ გენიტალიებს იმისათვის გვიჩვენებენ,
რათა ჯილდოდ სხვების გენიტალიების დანახვის შე-
საძლებლობა მიიღონ¹⁶.

პერვერსიის დროს, რომლის მისწრაფებაც გულდას-
მით თვალიერებაში და საკუთარი თავის ჩვენებაში მდგომა-
რეობს, ვლინდება ერთი საინტერესო თვისება, რომელიც
ჩვენს ყურადღებას კიდევ უფრო მეტად მიიქცევს შემდგომი
გადახრისას. ამასთან სექსუალური მიზანი ორმაგ ფორმაშია
გამოხატული – აქტიურში და პასიურში.

იმ მაღას, რომელიც გულდასმით თვალიერების ვნებას
ეწინააღმდეგება და მას ზოგჯერ ამარცხებს კიდევ, წარმოად-
გენს სირცხვილი (როგორც ადრე ზიზღი).

სადიზმი და მაზოხიზმი

სექსუალური ობიექტისათვის ან საკუთარი თავისთვის
ტკივილის მიყენებისაკენ მიდრეკილება, რაც ყველაზე ხშირ
და მნიშვნელოვან პერვერსიებს წარმოადგენს, კრაფტ-ებინ-

გის მიერ მის ორივე ფორმაში – აქტიურში და პასიურში – წოდებულია სადიზმად და მაზოხიზმად (პასიური ფორმა). სხვა ავტორები ამგობინებენ ალგოლაგნიის უფრო ვიწრო აღნიშვნას, რომელიც ხაზს უსვამს ტკივილისაგან მიღებულ ტკბობას, სისასტიკეს, მაშინ როცა კრაფტ-ებინგის მიერ შერჩეულ დასახელებაში პირველ პლანზე წამოიწევა ყველა სახის დამცირება და მორჩილება.

აქტიური ალგოლაგნიის, სადიზმის ფესვები, ნორმალურ ფარგლებში ადვილი დასამტკიცებელია. მამაკაცთა უმრავლესობის სექსუალობა შეიცავს აგრესიულობის, ძალადობრივი დაძლევისაკენ მიდრეკილების მინარევს, რომლის ბიოლოგიური მნიშვნელობაც მდგომარეობს, სავარაუდოდ, სექსუალური ობიექტის წინააღმდეგობის არა მარტო არშიყობის აქტების მეშვეობით, არამედ სხვა ხერხებითაც დაძლევის აუცილებლობაში. ასეთ შემთხვევაში სადიზმი სექსუალური ლტოლვის აგრესიული კომპონენტის შესატყვისი იქნებოდა.

სადიზმის ცნება, ამ სიტყვის ჩვეულებრივი გაგებით, მერყეობს სექსუალური ობიექტის მიმართ მხოლოდ აქტიურ, შემდეგ კი ძალადობრივ კონსტელაციას და მისი დამორჩილებისგან და წვალებისგან განუყოფელი დაკმაყოფილების მიღებას შორის. მკაცრად თუ ვიტყვით, მხოლოდ ბოლო უკიდურეს შემთხვევას შეიძლება პერვერსია ვუწოდოთ.

ტერმინი „მაზოხიზმი“ კი მოიცავს სექსუალური ცხოვრების და სექსუალური ობიექტის ყველა პასიურ კონსტელაციას, რომლის უკიდურეს გამოხატულებასაც წარმოადგენს დაკმაყოფილება სექსუალური ობიექტის მიერ მიყენებული ფიზიკური და სულიერი ტკივილის აუცილებელი განცდით. მაზოხიზმი, როგორც პერვერსია, როგორც ჩანს, უფრო შორსაა ნორმალური სექსუალური მიზნისაგან, ვიდრე მისი საპირისპირო სადიზმი; ჯერ კიდევ არ არის დადგენილი, ჩნდება კი ის ოდესმე პირველადად თუ ყოველთვის სადიზმისგან

გარდასახვის მეშვეობით ვითარდება. ხშირად მაზოხიზმი სადიზმის მხოლოდ გაგრძელებას წარმოადგენს; ის საკუთარ პიროვნებაზეა მიმართული, რომელიც დროებით სექსუალური ობიექტის ადგილს იკავებს. მაზოხისტური პერვერსიის უკიდურესი შემთხვევების კლინიკურ ანალიზს მივყავართ იმ მომენტების დიდი რიცხვის ერთობლივ გავლენამდე, რომლებიც განწყობას აზვიადებენ (კასტრაციული კომპლექსი, დანაშაულის გაცნობიერება).

ამასთან დაძლევადი ტკივილი ემსგავსება ზიზღსა და სირცხვილს, რომელმაც ლიბიდოს წინააღმდეგობა გაუწია.

სადიზმი და მაზოხიზმი განსაკუთრებულ ადგილს იკავებენ პერვერსიებს შორის, რამეთუ მათ საფუძვლად დადებული აქტიურობისა და პასიურობის დაპირისპირებულობა მიეკუთვნება სექსუალური ცხოვრების ყველაზე ზოგად დამასასიათებელ ნიშნებს.

კაცობრიობის კულტურის ისტორია ყოველგვარი ექვის გარეშე ამტკიცებს, რომ სისასტიკე და სქესობრივი ლტოლვა ერთმანეთთან ძალიან მჭიდროდ არიან დაკავშირებულნი, მაგრამ ამ კავშირის ასახსნელად ვერ წავიდნენ ლიბიდოს აგრესიული მომენტის ხაზგასმაზე შორს. ავტორთა ერთი ნაწილის აზრით, სექსუალურ ლტოლვაში შერეული აგრესიულობა საკუთრივ წარმოადგენს კანიბალური ავხორცი სურვილების გადმონაშთს, ანუ მასში მონაწილეობას ღებულობს დაუფლების აპარატი, რომელიც ემსახურება სხვა ონტოგენეტიკურად უფრო ძველი დიდი მოთხოვნილებების დაკმაყოფილებას¹⁷. აგრეთვე გამოითქმებოდა თვალსაზრისი, რომ ნებისმიერი ტკივილი თავისთავადად შეიცავს ტკბობის შეგრძნების შესაძლებლობას. ჩვენ იმ შთაბეჭდილებით ვკმაყოფილდებით, რომ ამ პერვერსიის ახსნა არავითარ შემთხვევაში არ შეიძლება დამაკმაყოფილებლად ჩაითვალოს და რომ, შესაძლებელია, ამასთან რამდენიმე სულიერი მისწრა-

ფეხი ერთი ეფექტისათვის შეერთდება.

თუმცა, ამ პერვერსიის ყველაზე საოცარი თავისებურება იმაშია, რომ მისი პასიური და აქტიური ფორმები ერთდროულად ყოველთვის ერთიდაიგივე პირთან გვხვდებიან. იმ ადამიანს, ვინც სიამოვნებას იღებს, აყენებს რა სხვებს ტკივილს სქესობრივი ურთიერთობისას, ასევე თავად შეუძლია სიტკბოების განცდა სქესობრივი პარტნიორის მიერ მიყენებული ტკივილისგან. სადისტი ყოველთვის იმავდროულად მაზოხისტიცაა, თუმცა მასთან პერვერსიის აქტიური ან პასიური მხარე შეიძლება უფრო ძლიერად იყოს გამოხატული და წარმოადგენდეს გაბატონებულ სექსუალურ გამოვლინებას.

ამრიგად, ჩვენ ვხედავთ, რომ ზოგიერთი პერვერსია ყოველთვის გვხვდება საპირისპირო წყვილების სახით, რასაც აუცილებლად დიდი თეორიული მნიშვნელობა უნდა მივანიჭოთ ქვემოთ მოყვანილი მასალის გათვალისწინებით¹⁸. აგრეთვე სრულიად აშკარაა, რომ საპირისპირო წყვილების არსებობა, სადიზმი – მაზოხიზმი, არ შეიძლება უშუალოდ და მხოლოდ აგრესიულობის მინარევით აიხსნას. ამის მაგივრად უნდა შევეცადოთ, რათა ეს ერთდროულად არსებული დაპირისპირებულობები მამაკაცურ და ქალურ დაპირისპირებულობასთან შეთანხმებაში მოვიყვანოთ, რომელიც ბისექსუალობაში მდგომარეობს; ამ უკანასკნელის მნიშვნელობა ფსიქონალიზში დაიყვანება აქტიურსა და პასიურს შორის დაპირისპირებულობამდე.

3. ზოგადად პერვერსიების შესახებ ვარიაციები და ავადმყოფობა

ის ექიმები, რომლებიც პერვერსიებს პირველად მკვეთრად გამოხატულ შემთხვევებზე და განსაკუთრებული პი-

რობებისას სწავლობდნენ, რა თქმა უნდა, იქითკენ იხრებოდნენ, რომ მათთვის ავადმყოფობის ხასიათი ან ინვერსიების მსგავსი დეგენერაციის ხასიათი მიეწერათ. თუმცა მოცემულ შემთხვევაში უფრო ადვილია ასეთი მოსაზრება არასწორად ვალიართ. ყოველდღიური გამოცდილება გვიჩვენებს, რომ ამ დარღვევების უმეტესობა, ყოველ შემთხვევაში შედარებით ნაკლებად მძიმე დარღვევები, შეადგენენ ჯანმრთელი ადამიანის სექსუალური ცხოვრების იშვიათად არარსებულ შემადგენელ ნაწილს, რომელიც მათ ისე უყურებს, როგორც სხვა ინტიმურობებს. იქ, სადაც გარემოებები ამას ხელს უწყობენ, და ნორმალურს შეუძლია გარკვეული დროით ნორმალური სექსუალური მიზანი ასეთი პერვერსიით შეცვალოს ან მას პირველთან თანაბარი ადგილი დაუთმოს. ნებისმიერ ჯანმრთელ ადამიანს აქვს გარკვეული დამოკიდებულება ნორმალური სექსუალური მიზნის მიმართ, რომელსაც შეიძლება პერვერსია ვუწოდოთ და საკმარისია უკვე ასეთი ზოგადი გავრცელებულობა, რათა დავამტკიცოთ პერვერსიის დასახელების საყვედურის სახით ხმარების მიზანშეუწონლობა. სწორედ სექსუალური ცხოვრების სფეროში ვხვდებით განსაკუთრებულ, დღესდღეობით გადაუჭრელ სირთულეებს, როცა გვინდა მკვეთრი საზღვარი გავატაროთ ფიზიოლოგიის სფეროს ფარგლებში მხოლოდ ვარიაციასა და ავადმყოფურ სიმპტომებს შორის.

ამ პერვერსიებიდან ზოგიერთს ახალი სექსუალური მიზნის ხარისხი მაინც ისეთი აქვს, რომ განსაკუთრებულ შეფასებას მოითხოვს. ზოგიერთი პერვერსია თავისი შინაარსით ნორმალურისაგან იმდენადაა დაშორებული, რომ ჩვენ არ შეგვიძლია ისინი „ავადმყოფურებად“ არ გამოვაცხადოთ, განსაკუთრებით ისინი, რომელთა დროსაც სექსუალური ლტოლვა წინააღმდეგობათა დამღევის თვალსაზრისით საოცარ ქმედებებში (სირცხვილი, ზიზღი, შიშისზარი, სკო-

რეს გალოკვა, გვამების გაუპატიურება) გამოიხატება. მაგრამ ამ შემთხვევებშიც კი არ შეიძლება სრული დარწმუნებულობით ვიფიქროთ, რომ დამნაშავეები ყოველთვის აღმოჩნდებიან სხვა მძიმე არანორმალურობების მქონე ან სულით ავადმყოფი პირები. აქაც ვერ გავეცევით იმ ფაქტს, რომ ის პირები, რომლებიც ჩვეულებრივ ნორმალურად იქცევიან, მხოლოდ სექსუალური ცხოვრების სფეროში, რომელიც ყველა ლტოლვებიდან ყველაზე თავშეუკავებელია, თავს ავლენენ, როგორც ავადმყოფები. აშკარა არანორმალურობის მიღმა კი სხვა ცხოვრებისეულ ურთიერთობებში ყოველთვის ჩვეულებრივ არანორმალური სექსუალური ქცევა იმალება.

უმეტეს შემთხვევებში პერვერსიის ავადმყოფური ხასიათის აღმოჩენა შეიძლება არა ახალი სექსუალური მიზნის შინაარსში, არამედ ნორმალურთან მიმართებით: თუ პერვერსია ნორმალურთან (სექსუალურ მიზანთან და ობიექტთან) არა ერთდროულად ჩნდება, – როცა ხელსაყრელი პირობები ნორმალურს ხელს უწყობენ, ხოლო არახელსაყრელი მას აბრკოლებენ, – არამედ ნებისმიერ პირობებში ნორმალურს გამოდევნის და ცვლის; მაშასადამე, პერვერსიის განსაკუთრებულობაში და ფიქსაციაში იმის ყველაზე მეტი საფუძველია, რომ მას, როგორც ავადმყოფურ სიმპტომს, ისე შევხედოთ.

ფსიქიკის მონაწილეობა პერვერსიებში

შესაძლოა, სწორედ ყველაზე საზიზღარ პერვერსიებში უნდა ვაღიაროთ ფსიქიკის ყველაზე დიდი მონაწილეობა სექსუალური ლტოლვის გარდაქცევაში. აქ გაწეულია სულიერი სამუშაო, რომელმაც ლტოლვის იდეალიზაციის თვალსაზრისით შეიძლება მაღალი შეფასება მიიღოს, მიუხედავად მისი საზიზღარი გამოვლენისა. სიყვარულის ყოვლადშემძ-

ლეობა, შესაძლებელია, არსად ისე ძლიერად არ ვლინდება, როგორც მის ამ ცდომილებებში. ყველაზე მაღალი და ყველაზე მდაბალი უმჭიდროესადაა დაკავშირებული სექსუალობაში („... ზეციდან სამყაროს გავლით ჯოჯოხეთში“).

ორი დასკვნა

პერვერსიის შესწავლისას ჩვენ იმ თვალსაზრისამდე მივედით, რომ სექსუალურ ლტოლვას ბრძოლა უწევს ისეთ სულიერ ძალებთან, როგორიცაა წინააღმდეგობის გაწევა, რომელიც ყველაზე ხშირად სირცხვილთან და ზიზღთანაა დაკავშირებული. დასაშვებია ვარაუდი, რომ ეს ძალები მონაწილეობას იღებენ ლტოლვის ნორმალურად მიჩნეულ ფარგლებში შეკავებაში; და თუ ისინი ინდივიდუუმში იმაზე ადრე განვითარდნენ, ვიდრე სექსუალურმა ლტოლვამ თავის სრულ ძალას მიაღწია, მაშინ, ალბათ, სწორედ მათ მის განვითარებას გარკვეული მიმართულება მისცეს¹⁹.

უნდა შევნიშნოთ, რომ გამოკვლეული პერვერსიებიდან გარკვეული ნაწილი გასაგები ხდება მხოლოდ ზოგიერთი მოტივის დამთხვევისას. თუ ისინი უშვებენ ანალიზს – დაშლას, მაშინ ისინი თავიანთი ბუნებით რთულნი უნდა იყვნენ. ეს შეიძლება ნიშნავდეს, რომ თავად სექსუალური ლტოლვა არათუ რაღაც მარტივია, არამედ შედგება კომპონენტებისაგან, რომლებიც მისგან კვლავ გამოიყოფიან პერვერსიის სახით. ამრიგად, კლინიკამ ჩვენი ყურადღება მიიქცია მჭიდრო კავშირებზე (*Verschmelzungen*), რომლებმაც თავისი იერსახე დაკარგეს ნორმალური ქცევის ერთფეროვნებაში²⁰.

4. ნევროტიკების სექსუალური ლტოლვა ფსიქოანალიზი

იმ პირების სექსუალური ლტოლვის ცოდნაზე მნიშვნელოვანი დამატება, რომლებიც, ყოველ შემთხვევაში, ძალიან ახლოს არიან ნორმალურებთან, შეიძლება იმ წყაროდან მივიღოთ, რომლისკენაც მხოლოდ ერთი განსაზღვრული გზაა გახსნილი. მხოლოდ ერთი საშუალება გვაძლევს შესაძლებლობას მივიღოთ საფუძვლიანი და სწორი ცნობები ეგრეთ წოდებული ფსიქონევროტიკების სექსობრივი ცხოვრების შესახებ (ისტერიები, აკვიატებულობის ნევროზი, რომელსაც ხშირად არასწორად ნევრასთენიას უწოდებენ, *dementia praecox*, *paranoia*), სახელდობრ კი, თუ ჩავატარებთ მათ ფსიქოანალიტიკურ კვლევას, რომლითაც სარგებლობს ი.ბრენერის და ჩემ მიერ 1893 წელს გამოგონებული იმ დროს „კათარზისულად“ წოდებული მკურნალობის მეთოდი.

უნდა გაგაფრთხილოთ ან გაგიმეოროთ ადრე უკვე გამოქვეყნებული ცნობები, რომ ეს ფსიქონევროზები, როგორც ჩემი გამოცდილება გვიჩვენებს, წარმოადგენენ სექსუალური ლტოლვების ძალების მოქმედების შედეგს. ამის ქვეშ მე არ ვგულისხმობ, რომ სექსუალური ლტოლვის ენერგია ავსებს ავადმყოფური მოვლენების (სიმპტომების) მკვებავ ძალებს, არამედ მთელი პასუხისმგებლობით ვამტკიცებ, რომ ეს ლტოლვები წარმოადგენენ ნევროზის ერთადერთ მუდმივ და ყველაზე მნიშვნელოვან წყაროს, ასე რომ აღნიშნული პირების სექსუალური ცხოვრება მთლიანად ან უპირატესად, ან ნაწილობრივ მხოლოდ ამ სიმპტომებში ვლინდება. სიმპტომები წარმოადგენენ, როგორც ეს სხვა ადგილას გამოვთქვი, ავადმყოფების სექსუალურ მოშლას. ამ მტკიცების დადასტურებად მემსახურება ოცდახუთი წლის განმავლობაში ისტერიული და სხვა ნევროზების ფსიქოანალიზების მზარდი

რაოდენობა, რომლის შედეგებზეც მე ჩავაბარე დაწვრილებითი ანგარიში სხვა ადგილას და ამას მომავალშიც გავაკეთებ²¹.

ფსიქოანალიზი აღმოფხვრის ისტერიულთა სიმპტომებს, იმ ვარაუდიდან გამომდინარე, რომ ეს სიმპტომები წარმოადგენენ რიგი აფექტური სულიერი პროცესების, სურვილების, მისწრაფებების სანაცვლოს – ერთგვარ ტრანსკრიპციას, რომელთათვისაც განსაკუთრებული ფსიქიკური პროცესის (გამოდევნის) წყალობით მოშლისკენ მისაწვდომობა გადაღობილია ცნობიერი ფსიქიკური საქმიანობის გზით. სწორედ ეს არაცნობიერ მდგომარეობაში შენარჩუნებული აზრები ცდილობენ იპოვონ მათი აფექტური ძალის შესაბამისი გამოსახვა, ანუ გამოსავალი (Abfuhr), და ისტერიის დროს პოულობენ მას სომატურ ფენომენებში კონვერსიის პროცესში, – ანუ ისტერიულ სიმპტომებში. სიმპტომების სწორი, განსაკუთრებული ტექნიკის დახმარებით ჩატარებული უკუგარდასასვლელის, ცნობიერად ქცეული აფექტური წარმოდგენები იძლევიან ყველაზე ზუსტი ცნობების მოპოვების შესაძლებლობას ამ ადრე არაცნობიერი, ფსიქიკური წარმონაქმნების ბუნებისა და წარმოშობის შესახებ.

ფსიქოანალიზის შედეგები

ამრიგად, აღმოჩენილ იქნა, რომ სიმპტომები წარმოადგენენ იმ მისწრაფებების შეცვლას, რომლებიც თავის ძალას იღებენ სექსუალური ლტოლვის წყაროებიდან. ამასთან სრულ თანხმობაში იმყოფება აქ ნიმუშად აღებული ყველა ფსიქონევროტიკის და ისტერიულის ხასიათის, მათი დაავადებისა და ამ დაავადების მიზეზების შესახებ ჩვენთვის ცნობილი მონაცემები. ისტერიულ ხასიათში შეიმჩნევა ნორმალურის ფარგლებს გადაცილებული სექსუალური გამოდევნის გარკვეული წილი, სექსუალური ლტოლვის მიმართ ისე-

თი შეწინააღმდეგების გარკვეული მომატება, რომელიც ჩვენთვის ცნობილია, როგორც სირცხვილი, ზიზღი, მორალი, და თითქოსდა ინსტიქტური გაქცევა სექსუალური პრობლემისგან, რომელსაც მკვეთრად გამოსატულ შემთხვევებში შედეგად აქვს სექსუალური სფეროს სრული არცოდნა სქესობრივი სიმწიფის მიღწევამდეც კი.

ისტერიისათვის ეს არსებითი, დამახასიათებელი ნიშანი ხშირად მიუწვდომელია უხეში დაკვირვებისათვის, ისტერიის სხვა კონსტიტუციონალური ფაქტორის – მეტისმეტად ძლიერად განვითარებული სექსუალური ლტოლვის – არსებობის გამო; მაგრამ ფსიქოლოგიურ ანალიზს შეუძლია ნებისმიერ დროს აღმოაჩინოს იგი და გადაჭრას ისტერიის წინააღმდეგობრივი საიდუმლოებრიობა საპირისპირო წყვილის კონსტატირებით: მეტისმეტად ძლიერი სექსუალური მოთხოვნილებით და სექსუალურის მეტისმეტად შორს წასული უარყოფით.

ისტერიისადმი მიდრეკილი პირისთვის დაავადების საბაზი ხდება, როცა საკუთარი მზარდი მომწიფებულობის ან გარეშე ცხოვრებისეული პირობების შედეგად რეალური სექსუალური მოთხოვნა თავის უფლებებს სერიოზულად წარუდგენს. ლტოლვის მოთხოვნასა და სექსუალობის უარყოფას შორის კონფლიქტი გადაიზრდება ავადმყოფობაში, მაგრამ ამგვარი გამოსავალი კონფლიქტს ვერ ჰქრის; ის ცდილობს თავი აარიდოს მის გადაჭრას ლიბიდოზური მისწრაფების სიმპტომად გადაქცევის გზით. თუ ისტერიული ადამიანი, რომელიმე მამაკაცი, ავადდება რაიმე ბანალური სულიერი მოძრაობისგან, კონფლიქტისგან, რომლის ცენტრშიც არ იმყოფება სექსუალური ინტერესი, მაშინ ასეთი გამონაკლისი მხოლოდ მოჩვენებითია. ასეთ შემთხვევებში ფსიქონალიზს ყოველთვის შეუძლია დაამტკიცოს, რომ კონფლიქტის სწორედ სექსუალური კომპონენტი ქმნის დაავადების შესაძლებ-

ლობას, აღუკვეთავს რა სულიერ პროცესებს ნორმალური ამოწურვის შესაძლებლობას.

ნევროზი და პერვერსია

ჩემი ამ დებულების საწინააღმდეგო მოსაზრების მნიშვნელოვანი ნაწილი იმით აიხსნება, რომ სექსუალობას, რომლისგანაც მე წარმოვქმნი ფსიქონევროტულ, სიმპტომებს, ნორმალურ სექსუალურ ლტოლვაში ურევენ. მაგრამ ფსიქონალიზი მეტსაც გვასწავლის. გვიჩვენებს, რომ სიმპტომები არავითარ შემთხვევაში არ წარმოიქმნებიან ეგრეთ წოდებული ნორმალური სექსუალური ლტოლვის ხარჯზე (ყოველ შემთხვევაში არა ყოველთვის ან უპირატესად), არამედ წარმოადგენენ იმ ლტოლვების კონვერტირებულ გამოხატულებას, რომლებიც მიიღებდნენ პერვერსირებულების სახელწოდებას (ფართო გაგებით), შესაძლებელი რომ ყოფილიყო მაიი გამოვლენა ცნობიერებისგან განყენების გარეშე უშუალოდ წარმოსახულ განზრახვებში და საქციელებში. ამრიგად, სიმპტომები ნაწილობრივ წარმოიქმნებიან არანორმალური სექსუალობის ხარჯზე: ნევროზი წარმოადგენს, ასე ვთქვათ, პერვერსიის ნეგატივს²².

ფსიქონევროტიკების სექსუალურ ლტოლვაში შეიძლება მოიძებნოს ყველა ის გადასრა, რომელიც ჩვენ შევისწავლეო, როგორც ნორმალური სექსუალური ცხოვრების ვარიაციები და როგორც ავადმყოფურობის გამოხატულება.

ა) ყველა ნევროტიკს (გამონაკლისის გარეშე) არაცნობიერ სულიერ ცხოვრებაში ემართება ინვერსიის აღტკინებები, ლიბიდოს ფიქსაცია თავისი სქესის პირებზე. ვრცელი განმარტების გარეშე შეუძლებელია სრულად გამოირკვეს ამ მომენტის გავლენა ავადმყოფობის სურათზე; მაგრამ დამერწმუნეთ, რომ ინვერსიისაკენ არაცნობიერი მიდრეკილება ყო-

ველთვის არსებობს, და ის განსაკუთრებით დიდ სამსახურს უწევს მამაკაცი ისტერიის ახსნისას²¹.

ბ) ფსიქონევროტიკების არაცნობიერში შეიძლება აღმოვაჩინოთ, როგორც სიმპტომების წარმომქმნელი ფაქტორები, ანატომიურ ფარგლებს გარეთ გადასვლისკენ სხვადასხვაგვარი მიდრეკილებები, რომელთა შორისაც განსაკუთრებით ხშირად და ინტენსიურად ისეთები გვხვდებიან, რომლებიც გენიტალიების როლს პირის ლორწოვან გარსს და ყოთა ნაწლავს აკისრებენ.

გ) ფსიქონევროზების დროს სიმპტომების წარმომქმნელ ფაქტორებს შორის განსაკუთრებულ როლს თამაშობენ უპირატესად საპირისპირო წყვილების სახით გამოვლენადი ნაწილობრივი ლტოლვები (Partiatriche), რომლებშიც ჩვენ ვიცანით ახალი სექსუალური მიზნების მატარებლები, ჰერეტიკენ და ექსგიზიტიონიზმისკენ და აგრეთვე აქტიურად და პასიურად გამოხატული სისასტიკისკენ ლტოლვა. ამ უკანასკნელის მონაწილეობა აუცილებელია სიმპტომის მიერ მიყენებული ტანჯვის გასაგებად; ის თითქმის ყოველთვის გადაშფვვეტ გავლენას ახდენს ავადმყოფების სოციალურ ქცევაზე. სისასტიკის ლიბიდოსთან ამ კავშირის მეშვეობით ხდება სიყვარულის სიძულვილად, ნაზი სულიერი მოძრაობების კი – მტრულად გადაქცევა; უნდა ითქვას, რომ ეს მტრული მოძრაობები დამახასიათებელია ნევროტიკული შემთხვევების დიდი რიცხვისათვის და, როგორც ჩანს, მთელი პარანოიისთვისაც კი.

ამ შედეგებისადმი ინტერესი ნივთების ფაქტიური მდგომარეობის ზოგიერთი თავისებურების გამო კიდევ უფრო მატულობს.

ა) იქ, სადაც არაცნობიერში იმყოფება ისეთი ლტოლვა, რომელსაც შეუძლია საპირისპიროსთან წყვილის შექმნა, ყოველთვის ხერხდება აგრეთვე ამ საპირისპიროს მოქმედების

დამტკიცებაც. ყოველ „აქტიურ“ პერვერსიას, ამრიგად, თან ახლავს მისი „პასიური“ წყვილი; ვინც არაცნობიერში ექსგი-ბიციონისტია, მას იმავდროულად ჰვერეტაც (voyeur) უყვარს; ვინც სადისტური სულიერი მოძრაობების გამოდევნის შედეგებისგან იტანჯება, მას აქვს სხვა კავშირიც მაზოხისტური მიდრეკილების სიმპტომებთან. „დადებითი“ პერვერსიების გამოვლინებასთან სრული მსგავსება უთუოდ დიდ ყურადღებას იმსახურებს, მაგრამ ავადმყოფობის სურათში ესა თუ ის საპირისპირო მიდრეკილებები გაბატონებულ როლს თამაშობენ.

ბ) ნევროზის მკვეთრად გამოხატულ შემთხვევაში ამ პერვერსიული ლტოლვებიდან მართო ერთი ლტოლვა იშვიათადაა განვითარებული, მნიშვნელოვანწილად მათი მნიშვნელოვანი რიცხვი – ყოველთვის ყველას კვალია; მაგრამ ცალკეული ლტოლვა თავის ინტენსივობით სხვების განვითარებაზე დამოკიდებული არაა. და ამასთან მიმართებითაც დადებითი პერვერსიების შესწავლა მათ ზუსტ დაპირისპირებულობას გვიხსნის.

ნაწილობრივი ლტოლვები და ეროგენური ზონები

დადებითი და უარყოფითი პერვერსიების კვლევის შედეგების რეზიუმირებისას, ჩვენ სავსებით ბუნებრივად შეგვიძლია მათი ასსნა რიგი „ნაწილობრივი ლტოლვებით“, რომლებიც პირველადნი არ არიან, და შეიძლება მათი შემდგომი დაშლაც. „ლტოლვის“ ქვეშ ჩვენ გვესმის მხოლოდ სომატური წყაროს შიგნით უწყვეტი გაღიზიანების ფსიქიკური წარმომადგენლობა გარედან აღქმული ცალკეული აღზნებებით გამოწვეული „გაღიზიანებისაგან“ განსხვავებით. ამრიგად, ლტოლვა წარმოადგენს ერთ-ერთ ცნებას სულიერის სხეულებრივისაგან გასამიჯნად. ლტოლვის ბუნების შესახებ

ყველაზე მარტივი და ბუნებრივი ვარაუდი იქნებოდა, რომ მათ თავისთავადად არავითარი თვისება არ გააჩნიათ და შეიძლება მათი მხედველობაში მიღება, მხოლოდ როგორც სულიერი ცხოვრების მიერ წარდგენილი მოთხოვნადი სამუშაოს საზომის. მხოლოდ ლტოლვის დამოკიდებულება მათ სომატურ წყაროებთან და მათ მიზნებთან შეადგენს მათ ერთმანეთისაგან განსხვავებას და მათ სპეციფიკურ თვისებებს ანიჭებს. ლტოლვის წყაროს შეადგენს რომელიმე ორგანოში აღმგზნებელი პროცესი, და ლტოლვის უახლოესი მიზანია ამ ორგანოს გაღიზიანების შეწყვეტა.

ლტოლვების შესახებ სწავლებაში შემდგომი წინასწარი ვარაუდი, რომელიც ჩვენთვის გარდაუვალია, ამტკიცებს, რომ სხეულის ორგანოები იძლევიან ორგვარი სახის აღგზნებას, რომელიც განპირობებულია მათი ერთმანეთისაგან განსხვავებული ქიმიური ბუნებით. ამ აღგზნების ერთ სახეს ჩვენ სპეციფიკურად სექსუალურს ვუწოდებთ, შესაბამის ორგანოს კი - „ეროგენურ ზონას“, რომელშიც ჩაისახება ნაწილობრივი სექსუალური ლტოლვა²⁴.

პერვერსიებში, რომელთა დროსაც სექსუალური მნიშვნელობა პირის ღრუს და ყითა ნაწლავის ხვრელს ენიჭება, ეროგენური ზონის როლი სრულიად აშკარაა. ის ვლინდება ყველა მიმართებით, როგორც სქესობრივი აპარატის ნაწილი. ისტერიის დროს სხეულის ეს ნაწილები და მათგან გამომდინარე ლორწოვანი გარსის ტრაქტები ამგვარადვე ხდებიან ახალი შეგრძნებების წარმოშობისა და ინერვაციის ცვლილებების - იმ პროცესებისაც კი, რომლებიც შეიძლება შევაადაროთ ერექციას, - ადგილად, ისევე როგორც ნამდვილი გენიტალიები აღგზნების გავლენით ნორმალური სქესობრივი პროცესებისას. ეროგენური ზონების, როგორც გენიტალიების არაძირითადი აპარატების და სუროგატების, მნიშვნელობა, ყველა ფსიქონევროზიდან ყველაზე მკაფიოდ ვლინ-

დება ისტერიის დროს; თუმცა ჩვენ არ ვამბობთ, რომ მათ შეიძლება ნაკლები მნიშვნელობა მივანიჭოთ დაავადებების სხვა ფორმებისას, ისინი აქ მხოლოდ ნაკლებად შესამჩნევნი არიან, რამეთუ მათ დროს (აკვიატებულობის ნევროზი, პარანოია) სიმპტომების წარმოქმნა ხდება სულიერი აპარატის უბნებში, რომლებიც სსეულეზირივი მოძრაობების ცენტრებიდან რამდენადმე შორს იმყოფებიან. აკვიატებულობის ნევროზის დროს ყველაზე დიდი მნიშვნელობა ახალი სექსუალური მიზნების შემქმნელ იმპულსებს ენიჭება, რომლებიც შეიძლება ეროგენური ზონებისაგან დამოუკიდებლად მოგვეჩვენოს. თუმცა კვრეტისგან და ექსგიზიციონიზმისგან ტკბობისას თვალი ეროგენურ ზონას შეესაბამება; სექსუალური ლტოლვის ტკივილისა და სისასტიკის კომპონენტებისას იგივე როლს თავის თავზე კანი იღებს, რომელიც სხეულის ცალკეულ ადგილებზე დიფერენცირდება გრძნობის ორგანოებში და მოდიფიცირდება ლორწოვან გარსში, როგორც ეროგენური ზონა²⁵.

ფსიქონევროზების დროს პერვერსული სექსუალობის მოჩვენებითი სიჭარბის ახსნა

ზემოთ მოყვანილმა მსჯელობებმა, შესაძლოა, ფსიქონევროტიკების სექსუალობა მცდარად ახსნეს. შეიძლება მოგვეჩვენოს, რომ თავიანთი თანდაყოლილი თავისებურებებით ფსიქონევროტიკები თავიანთ სექსუალურ ქცევაში ძალიან უახლოვდებიან პერვერსიულებს და ამდენადვე შორდებიან ნორმალურებს. თუმცა სავსებით შესაძლებელია, რომ ამ ავადმყოფთა კონსტიტუციონალური მიდრეკილება, მეტიმეტად დიდი სექსუალური გამოდევნის და სექსუალური ლტოლვის განსაკუთრებული ძალის გარდა, თავის თავში შეიცავს კიდევ პერვერსიისადმი გასაოცარ მიდრეკილებას ამ

სიტყვის ყველაზე ფართო აზრით; თუმცა მსუბუქი შემთხვევების კვლევა გვიჩვენებს, რომ ბოლო ვარაუდი სავალდებულო არაა ან რომ ყოველ შემთხვევაში ავადმყოფური ეფექტების შეფასებისას აუცილებელია ერთი ფაქტორის გავლენის იგნორირება. ფსიქონევროტიკების უმრავლესობას დაავადება უვლინდება მხოლოდ სქესობრივი მომწიფებულობის დადგომის შემდეგ ნორმალური სქესობრივი ცხოვრების მოთხოვნისას, რომლის წინააღმდეგაცაა, უპირველეს ყოვლისა, მიმართული გამოდევნა. ანდა იწყება უფრო გვიანი დაავადებები, როცა ლიბიდო უარს იღებს ნორმალური გზით დაკმაყოფილებაზე. ორივე შემთხვევაში ლიბიდო იქცევა ისე, როგორც ნაკადი, რომლის მთავარი კალაპოტიც დაგუბებულია; იგი ავსებს კოლატერალურ გზებს, რომლებიც მანამდე ცარიელად იყო დარჩენილი. ამრიგად, ფსიქონევროტიკების პერვერსიისაკენ თითქოს ასეთი დიდი მიდრეკილება შეიძლება განპირობებული იყოს კოლატერალური მიმდინარეობით ან, ყოველ შემთხვევაში, ეს კოლატერალური მიმდინარეობა ძლიერდება. მაგრამ უდავო ფაქტია, რომ სექსუალური გამოდევნა, როგორც შინაგანი მომენტი იმ სხვა გარეშე მომენტებთან ერთ რიგში უნდა დადგეს, რომლებიც, თავისუფლების აღკვეთის, ნორმალური სექსუალური ობიექტის მიუწვდომლობის, ნორმალური სექსუალური აქტის საფრთხის მსგავსად, პერვერსიას იწვევს ინდივიდებში, რომლებიც წინააღმდეგ შემთხვევაში ნორმალურები დარჩებოდნენ.

ნევროზების ცალკეულ შემთხვევებში მდგომარეობა ამ მიმართებით შეიძლება სხვადასხვაგვარი იყოს: ზოგჯერ გადამწყვეტია პერვერსიისადმი მიდრეკილების თანდაყოლილი სიმაღლე, ზოგჯერ კი – ამ მიდრეკილების კოლატერალური გაძლიერება, ლიბიდოს ნორმალური სექსუალური მიზნიდან და სექსუალური ობიექტიდან განდევნის გამო. მცდარი იქნებოდა წინააღმდეგობის შექმნა იქ, სადაც არსე-

ბოზს კოოპერაცია. ყველაზე მეტად ნევროზი იმ შემთხვევებში ვლინდება, როცა ერთი და იგივე აზრით ერთობლივად მოქმედებენ კონსტიტუცია და განცდა. მკვეთრად გამოხატულ კონსტიტუციას, ალბათ, შეუძლია თავი გაიტანოს ცხოვრებისეული შთაბეჭდილებების მხარდაჭერის გარეშე, ძლიერ ცხოვრებისეულ შერყევას შეუძლია ნევროზამდე მიგვიყვანოს საშუალო კონსტიტუციის დროსაც კი. ეს თავსაზრისები, თუმცა, თავის ძალას სხვა სფეროებშიც ინარჩუნებენ, როგორც თანდაყოლილი, ისე შემთხვევით გადატანილი ეტიოლოგიური მნიშვნელობისათვის.

თუ უპირატესობას იმ ვარაუდს მივანიჭებთ, რომ პერვერსიებისადმი განსაკუთრებით გამოხატული მიდრეკილება მაინც ფსიქონევროტული კონსტიტუციის თავისებურებებს მიეკუთვნება, მაშინ ჩნდება იმედი, რომ ამა თუ იმ ეროგენური ზონის, ამა თუ იმ ნაწილობრივი ლტოლვის თანდაყოლილი სიჭარბის მიხედვით შეიძლება განვასხვავოთ ასეთი კონსტიტუციების დიდი მრავალფეროვნება. შეესაბამება კი თანდაყოლილ პერვერსიულ მიდრეკილებას განსაკუთრებული დამოკიდებულება დაავადების განსაზღვრული ფორმის შერჩევისადმი, – ეს, და ამ სფეროში კიდევ მრავალი სხვა, ჯერ კიდევ არაა გამოკვლეული.

სექსუალობის ინფანტილიზმზე დაყრდნობა

იმის დამტკიცებით, რომ ფსიქონევროზების დროს პერვერსული სულიერი მოძრაობები ქმნიან სიმპტომებს, ჩვენ საოცრად გავზარდეთ იმ ადამიანთა რიცხვი, რომლებიც შეიძლება პერვერსიულებს მივაკუთვნოთ. საქმე არა მარტო იმაშია, რომ თავად ნევროტიკები შეადგენენ ადამიანების ძალიან მრავალრიცხოვან კლასს, გასათვალისწინებელია ისიც, რომ ნევროზები ყველა თავისი ფორმით თანდათან,

უწყვეტად ჯანმრთელობაში გადადიან; მიოზისის თქმით ხომ „ჩვენ ყველანი ცოტათი ისტერიულები ვართ“. ამრიგად, პერვერსიის გასაოცარი გავრცელების წყალობით ჩვენ იძულებულნი ვართ დავუშვათ, რომ პერვერსიებისადმი მიდრეკილებაც კი იშვიათ თავისებურებას არ წარმოადგენს და ნორმალურად მიჩნეული კონსტიტუციის ნაწილია.

სადავოა ის საკითხი, არიან კი პერვერსიები თანდაყოლილი პირობების შედეგი, თუ შემთხვევითი განცდების წყალობით წარმოიშვებიან, როგორც ამას ფეტიშშიზმის შესახებ ფიქრობდნენ. ამჟამად ჩვენ იმ აზრისკენ ვიხრებით, რომ თუმცა პერვერსიის საფუძვლად რაღაც თანდაყოლილი ძეგს, ეს ისეთი რაღაცაა, რაც ყველა ადამიანისთვის თანდაყოლილ მიდრეკილებას წარმოადგენს, რომლის ინტენსიურობაც მერყეობს და უცდის იმას, რათა ის ცხოვრების გავლენამ გააღვიძოს. საქმე ეხება სექსუალური ლტოლვის კონსტიტუციაში მოცემულ თანდაყოლილ ფესვებს, რომლებიც რიგ შემთხვევებში ვითარდებიან სექსუალური საქმიანობის (პერვერსიის) ნამდვილ მატარებლებამდე, სხვა შემთხვევებში კი არასაკმარისი ჩახშობის (გამოდევნის) განცდამდე, ასე რომ შემოვლითი გზებით მათ, როგორც ავადმყოფობის სიმპტომებს, შეუძლიათ თავისკენ მოიზიდონ სექსუალური ენერგიის მნიშვნელოვანი ნაწილი; მაშინ როცა ყველაზე ხელსაყრელ შემთხვევებში, ორივე უკიდურესობის გვერდის ავლით, შეზღუდვისა და სხვა გადამუშავების გავლენის წყალობით, ეს ფესვები ვითარდებიან ეგრეთ წოდებულ ნორმალურ სექსუალურ ცხოვრებაში. შემდეგ ჩვენ მივხვდებით, რომ სავარაუდო კონსტიტუციის, რომელიც ყველა პერვერსიის ჩანასახებს შეიცავს, დემონსტრირება შეიძლება მხოლოდ ბავშვთან, თუმცა მასში ყველა ლტოლვა მხოლოდ მცირე ინტენსივობით ვლინდება. ხოლო თუ ამის წყალობით ჩვენ მოგვეჩვენება, რომ ნევროტიკებმა თავისი სექსუალობა ინფანტილურ

მდგომარეობაში შეინარჩუნეს, ან მას დაუბრუნდნენ, მაშინ ჩვენი ინტერესი უნდა მიიზიდოს ბავშვის სექსუალურმა ცხოვრებამ, და ჩვენ გაგვიჩნდება სურვილი თვალყური ვადევნოთ გავლენათა თამაშს, რომელიც გაბატონებულია ბავშვური სექსუალობის განვითარების პროცესში მის პერვერსიაში, ნევროზში ან ნორმალურ სქესობრივ ცხოვრებაში გადასვლამდე.

II. ინჟანტილური სექსუალობა

სქესობრივი ლტოლვის შესახებ საყოველთაოდ მიღებულ შეხედულებას მიეკუთვნება ის თვალსაზრისიც, რომ ბავშვობაში ის არ არსებობს და ილვიძებს მხოლოდ ცხოვრების იმ პერიოდში, როცა მოზარდული ასაკი დგება. მაგრამ ეს არა მარტივი, არამედ სასტიკი შეცდომაა, რომელსაც მძიმე შედეგები მოსდევს, რამეთუ ძირითადად იგია დამნაშავე სექსუალური ცხოვრების ძირითადი დებულებების შესახებ ჩვენს ახლანდელ არცოდნაში. ბავშვობაში სექსუალური გამოვლინებების საფუძვლიანი შესწავლა, ალბათ, ჩვენ გაგვიხსნიდა სექსუალური ლტოლვის არსებით ნიშნებს, გვიჩვენებდა მის განვითარებას და სხვადასხვა წყაროებიდან წარმოქმნას.

ინჟანტილებისადმი არასაკმარისი ყურადღება

უნდა ითქვას, რომ მოზარდული ინდივიდის თვისებების და რეაქციის ახსნით დაკავებულმა ავტორებმა გაცილებით დიდი ყურადღება დაუთმეს წინაპართა ცხოვრებისადმი მიკუთვნებული დროის წინა პერიოდს, ანუ გაცილებით დიდ გავლენას მიაწერდნენ მემკვიდრეობითობას, ვიდრე სხვა წინა პერიოდს, რომელიც მოდის უკვე პიროვნების ინ-

დივიდუალურ არსებობაზე, სახელდობრ კი, ბავშვობაზე. შეიძლებოდა გვეფიქრა, რომ ცხოვრების ამ პერიოდის გავლენის გაგება უფრო ადვილია, და რომ ის უფრო მეტადაა ყურადღების ღირსი, ვიდრე მემკვიდრეობითობა²⁶. თუმცა ლიტერატურაში გვხვდება შემთხვევითი მითითებები პატარა ბავშვებში ნაადრევ სექსუალურ გამოვლინებებზე, ერექციაზე, მასტურბაციაზე და მცდელობებზე, რომლებიც coitus (სქესობრივ აქტს) წააგავენ, მაგრამ მხოლოდ როგორც განსაკუთრებული პროცესები, როგორც კურიოზები, როგორც ნაადრევი უზნეობის დამაფრთხილებელი მაგალითები. რამდენადაც მე ვიცი, არც ერთ ავტორს არ ჰქონდა ნათელი წარმოდგენა ბავშვობაში სექსუალური ლტოლვის კანონზომიერებაზე და ბავშვის განვითარების შესახებ დიდი რაოდენობით გამოქვეყნებულ თხზულებებში თავი „სექსუალური განვითარება“ უმეტესწილად არ არსებობს.

ინფანტილური ამნეზია

ამ უცნაურად გაუფრთხილებელი დაუდევრობის მიზეზს მე ნაწილობრივად ვხედავ მოსაზრებებში, რომლებიც ნაკარნახევია საყოველთაოდ მიღებული შეხედულებებით და რომლებსაც ავტორები ანგარიშს უწევდნენ მათი საკუთარი აღზრდის შედეგად, ნაწილობრივად კი ფსიქიკურ ფენომენში, რომელიც დღემდე ახსნას არ ემორჩილება. მე მხედველობაში მაქვს თავისებური ამნეზია, რომელიც ადამიანთა უმრავლესობისთვის (არა ყველასთვის!) მოიცავს ბავშვობის პირველ წლებს, ცხოვრების 6 ან 8 წლამდე. აქამდე აზრადაც არ მოგვსვლია გაგვეკვირვებოდა ეს ამნეზია, თუმცა ამისათვის სრული საფუძველი არსებობს. ამიტომაც სხვებისგან ვიგებთ, რომ ამ წლებში, რომელთა შესახებაც მეხსიერებაში არაფერი შეგვინარჩუნდა, გარდა მოგონებების რამდენიმე

გაუგებარი ნაწყვეტისა. ჩვენ ცოცხლად ვრეაგირებდით შთაბეჭდილებებზე, რომ შეგვეძლო ადამიანურად გამოგვეხატა მწუხარება და სიხარული, გამოგვეკლანა სიყვარული, ექვია-ნობა და სხვა ვნებები, რომლებიც ჩვენ მაშინ ძალიან გვალღვებდნენ. რომ ჩვენ ისეთ შეხედულებებს გამოვხატავდით, რომლებიც მოზრდილების ყურადღებასაც კი იქცევდნენ, როგორც ჩვენი გაგების მტკიცებულება და განსჯის უნარის აღძვრა. თავად ჩვენ კი ამის შესახებ, უკვე მოზრდილებმა არაფერი ვიცით. რატომ ჩამორჩება ასე ჩვენი მეხსიერება სხვა ჩვენს სულიერ ფუნქციებს? ჩვენ ხომ საფუძველი გვაქვს ვიფიქროთ, რომ ცხოვრების არც ერთ სხვა პერიოდში ის არ ყოფილა უფრო ამთვისებელი და რეპროდუცირების უნარის მქონე, ვიდრე სწორედ ბავშვობის წლებში.

მეორეს მხრივ, ჩვენ უნდა დავუშვათ ან სხვებზე ფსიქოლოგიური კვლევების ჩატარებით შეგვიძლია დავრწმუნდეთ, რომ იმ შთაბეჭდილებებმა, რომლებიც ჩვენ დაგვავიწყდა, ჩვენს სულიერ ცხოვრებაში მაინც ღრმა კვალი დატოვეს და ჩვენს შემდგომ განვითარებაზე გადამწყვეტი გავლენა ჰქონდათ. მაშასადამე, საუბარია არა ბავშვობის მოგონებების ნამდვილ დაკარგვაზე, არამედ ამნეზიაზე, იმის მსგავსზე, რომელსაც ჩვენ ნევროტიკებთან აღმოვაჩენთ უფრო გვიან განცდებთან მიმართებით და რომლის არსიცაა მხოლოდ ცნობიერებაში არდაშვება (გამოდევნა). მაგრამ რა ძალები ახდენენ ბავშვური შთაბეჭდილებების ამ გამოდევნას? ვინც ამ გამოცანას ამოხსნის, ის ისტერიულ ამნეზიასაც ახსნის.

არ უნდა დაგვავიწყდეს იმის ხაზგასმით აღნიშვნა, რომ ინფანტილური ამნეზიის არსებობა ქმნის შეხების ახალ წერტილს ბავშვისა და ფსიქონევროტიკის სულიერი ცხოვრების შესადარებლად. ადრე გვიჩვენდა შეხების სხვა წერტილთან შეხვედრა, როცა იძულებულნი ვიყავით მიგვეღო ფორმულა, რომელიც იუწყება, რომ ფსიქონევროტიკების სექსუალობა

ბავშვურ საფეხურზე ნარჩუნდება ან უბრუნდება მას. ისმის კითხვა: ხომ არ იქნებოდა ლოგიკური ინფანტილური ამნეზიის ისევ ბავშვობის სექსუალურ განცდებთან დაკავშირება?

თუმცაღა, ინფანტილური ამნეზიის ისტერიულთან დაკავშირების იდეა მეტია, ვიდრე უბრალოდ აზრის გონება-მახვილური თამაში. გამოდევნის მომსახურე ისტერიული ამნეზია მხოლოდ იმით აიხსნება, რომ ინდივიდს უკვე გააჩნია მოგონებების მარაგი, რომელთა შეგნებულად განკარგვაც მას არ შეუძლია და რომლებიც ასოციაციური კავშირით თავისკენ იზიდავენ ყველაფერ იმას, რომელზეც ცნობიერების მხრივ წარიმართება გამოდევნის უკუმგდები ძალების მოქმედება²⁷. შეიძლება ითქვას, რომ ინფანტილური ამნეზიის გარეშე, არ იქნებოდა ისტერიული ამნეზიაც.

მე ვგულისხმობ, რომ ინფანტილური ამნეზია, რომელიც თითოეული ადამიანისათვის მის ბავშვობას თითქოსდა ისტორიამდელ ეპოქად აქცევს და მისგან მალავს საკუთარი სქესობრივი ცხოვრების დასაწყისს, დამნაშავეა იმაში, რომ ბავშვობის ასაკს სექსუალური ცხოვრების განვითარებაში ზოგადად არავითარ მნიშვნელობას არ ანიჭებენ. ცალკეულ დამკვირვებელს არ შეუძლია შეავსოს ჩვენს ცოდნაში ამგვარად წარმოშობილი ნაკლი. 1896 წელს მე აღვნიშნე ბავშვობის ასაკის მნიშვნელობა ცნობილი მნიშვნელოვანი ფენომენების გაჩენისათვის, რომლებიც სქესობრივ ცხოვრებაზეა დამოკიდებული, და მას შემდეგ სულ ხაზს ვუსვამდი სექსუალობისათვის ინფანტილური ცხოვრების მნიშვნელობას.

ბავშვობის ლატენტური სექსუალური პერიოდი და მისი დარღვევები

უჩვეულოდ ხშირად შეხვედრადი, თითქოსდა ნორმალურის საწინააღმდეგო, და ბავშვობაში გამონაკლისის სა-

ხით განცდადი სექსუალური სულიერი მოძრაობები, ისევე როგორც ნევროტიკის მანამდე არაცნობიერი ბავშვური მოგონებების აღმოჩენა საშუალებას გვაძლევს მოვხაზოთ ბავშვობის ასაკში სექსუალური ქცევის დაახლოებით შემდეგი სურათი²⁸.

ექვგარეშე გვეჩვენება, რომ ახალდაბადებულს ამ ქვეყნად თან მოაქვს სექსუალური განცდების ჩანასახები, რომლებიც გარკვეული დროის განმავლობაში შემდგომ ვითარდებიან, შემდეგ კი ექვემდებარებიან ზრდად დათრგუნვას, რომელიც, თავის მხრივ, ირღვევა სექსუალური განვითარების კანონზომიერი გარღვევებით და რომელიც შეიძლება შეკავდეს ინდივიდუალური თავისებურებების წყალობით. განვითარების ამ ოსცილირებადი მსვლელობის კანონზომიერებისა და პერიოდულობის შესახებ ზუსტად არაფერია ცნობილი, მაგრამ, სავარაუდოდ, ბავშვების სექსუალური ცხოვრება დაკვირვებისათვის ხელმისაწვდომ ფორმაში დაახლოებით სამი ან ოთხი წლის ასაკში ვლინდება²⁹.

სექსუალური შეკავებები

სრული ან მხოლოდ ნაწილობრივი ლატენცობის ამ პერიოდის დროს ფორმირდებიან ის სულიერი ძალები, რომლებიც შემდგომში, როგორც შეკავებები სექსუალური ლტოლვის გზაზე და როგორც ჯებირები ავიწროებენ მის მიმართულებას (ზიზღი, სირცხვილის გრძნობა, იდეალის ესთეტიკური და მორალური მოთხოვნები). კულტურულ ბავშვზე დაკვირვებისას ისეთი შთაბეჭდილება იქმნება, რომ ამ ჯებირების აგება აღზრდის საქმეს წარმოადგენს, და, უთუოდ, აღზრდა ამას დიდად უწყობს ხელს. სინამდვილეში ეს განვითარება ორგანულადაა განპირობებული, დაფიქსირებულია მემკვიდრეობით გადაცემის გზით და ზოგჯერ შეიძლება

აღზრდის ყოველგვარი დახმარების გარეშე დადგეს. აღზრდა უცილობლად არ გამოდის მისთვის წინასწარ მითითებული გავლენის სფეროს საზღვრებიდან, შემოიფარგლება მხოლოდ იმით, რაც ორგანულად წინასწარ განსაზღვრულს ავსებს და მას უფრო მკაფიო და ღრმა გამოხატულებას აძლევს.

რეაქტიული წარმონაქმნები და სუბლიმირება

როგორი საშუალებებით იქმნებიან ეს კონსტრუქციები, რომელთაც ასეთი დიდი მნიშვნელობა აქვთ კულტურისა და ნორმალურობისათვის? ალბათ, თავად ინფანტილური სექსუალური განცდების ხარჯზე, რომელთა მოდინებაც, შესაბამისად, არ შეწყდა ამ ლატენტურ პერიოდშიც, მაგრამ რომელთა ენერგიაც – მთლიანად ან ნაწილობრივად – სექსუალურ მიზნებს არ ხმარდება და სხვა მიზნებისათვის გადაეცემა. კულტურის ისტორიკოსები თითქოსდა ეთანხმებიან ვარაუდს, რომ ლტოლვის სექსუალური ძალების სექსუალური მიზნებიდან ასეთი გადახრისა და მათი ახალი მიზნებისაკენ წარმართვის – სუბლიმირებად წოდებული პროცესის – წყალობით, თავისუფლებიან მძლავრი კომპონენტები კულტურული საქმიანობის ყველა სახეობისათვის; ჩვენ დავამატებდით, რომ ასეთივე პროცესი მიმდინარეობს ცალკეული ინდივიდის განვითარებაში, და მისი დასაწყისი გადაგვაქვს ბავშვობის სექსუალურ ლატენტურ პერიოდში³⁰.

და ასეთი სუბლიმირების მექანიზმთან მიმართებით შეიძლება გავრისკოთ ზოგიერთი ვარაუდის გაკეთება. ბავშვობის ამ წლების სექსუალური განცდები, ერთის მხრივ, გამოყენებას ვერ ჰპოვებს, რამეთუ გვარის გაგრძელების ფუნქციები მოგვიანებით ჩნდებიან, – რაც ლატენტური პერიოდის მთავარი ნიშანია; მეორეს მხრივ – ისინი თავისთავადად პერვერსიულები იქნებოდნენ, რამეთუ ეროგენური ზონები–

დან გამომდინარეობენ და იმ ლტოლვებით ხელმძღვანელობენ, რომელთაც ინდივიდის განვითარების მოცემული მიმართულებისას მხოლოდ უსიამოვნო შეგრძნებების გამოწვევა შეუძლიათ. ამიტომ ისინი იწვევენ მხოლოდ საპირისპირო სულიერ ძალებს (რეაქტიულ მოძრაობებს), რომლებიც ქმნიან ხსენებულ ფსიქიკურ ჯებირებს ისეთი არასასიამოვნო გრძნობების ძლიერად ჩასახშობად, როგორებიცაა ზიზღი, სირცხვილი და მორაღი³¹.

ლათენტური პერიოდის გარღვევები

არ ვატყუებთ რა საკუთარ თავს ბავშვობის ლატენტური პერიოდის პროცესებზე ჩვენი შეხედულებების ჰიპოთეტიკურ ბუნებასა და არასაკმარის სიცხადესთან მიმართებით, დავუბრუნდეთ სინამდვილეს და აღვნიშნოთ, რომ ინფანტილური სექსუალობის ასეთი გამოყენება აღზრდის იდეალს წარმოადგენს, რომლისგანაც ცალკეული პირის განვითარება გადაიხრება უმეტესწილად ერთ რომელიმე პუნქტში და ხშირად მნიშვნელოვნადაც კი. დროდადრო გაირღვევა სექსუალური გამოვლინებების გარკვეული ნაწილი, რომელიც სუბლიმირებას არ ექვემდებარება ან ნარჩუნდება რაიმე სექსუალური საქმიანობა მთელი ლატენტური პერიოდის განმავლობაში სექსუალური ლტოლვის გაძლიერებული გამოვლენის მომენტამდე სქესობრივი მომწიფებულობის დადგომისას. აღმზრდელები ისე იქცევიან, თითქოს იზიარებენ ჩვენს შეხედულებებს წინააღმდეგობის მორალური ძალების სექსუალობის ხარჯზე წარმოქმნაზე და თითქოს იციან, რომ სექსუალური გამოვლინებების წყალობით ბავშვი აღზრდას არ ემორჩილება, რამეთუ ისინი ბავშვის ყველა სექსუალურ გამოვლინებას „ბიწიერებად“ მიიჩნევენ, არა აქვთ რა შესაძლებლობა რაიმე იღონონ მათ წინააღმდეგ. ჩვენ კი ყველა

საფუძველი გვაქვს, რათა ჩვენი ინტერესი ამ, აღმზრდელ-
თათვის შიშის მომგვრელ ფენომენზე მივმართოთ, რამეთუ
მათგან მოველით სექსუალური ლტოლვის პირვანდელი
ფორმის ახსნას.

ინფანტილური სექსუალობის გამოხატულობანი

იმ მოტივების გამო, რომლებიც მოგვიანებით ცხადნი
გახდებიან, ჩვენ ინფანტილური სექსუალური გამოვლინებე-
ბის ნიმუშად ავიღებთ წოვას, რომელსაც უნგრელმა პედი-
ატრმა ლინდნერმა შესანიშნავი შრომა მიუძღვნა.

წოვა (lutschen)

წოვა (Ludein, Lutschen), რომელიც უკვე ჩვილს უჩნდება
და სიმწიფის წლებამდე შეიძლება გაგრძელდეს ან მთელი
ცხოვრება შენარჩუნდეს, მდგომარეობს პირით (ტუჩებით)
რიტმულად განმეორებად წოვად შეხებაში, ამასთან საკმლის
მიღების მიზანი გამორიცხულია. თავად ტუჩების ნაწილი,
ენა, კანის ნებისმიერი სხვა ადგილი, რომლის მიწვდომაც
ფეხის ცერა თითსაც კი შეუძლია, აიღებიან როგორც ობიექ-
ტები, რომლებზეც ხორციელდება წოვა. ამასთან ტაცებისად-
მი გამოვლენადი ლტოლვა გამოისატება ყურის ბიბილოს
ერთდროული რიტმული წევის მემვეობით და იმავე მიზნით
შეიძლება სხვა ადამიანის სხეულის ნაწილით (უპირატესად
ყურით) ისარგებლოს. წოვა ჩვეულებრივ იპყრობს მთელ ყუ-
რადღებას და მთავრდება ან ძილით, ან ორგაზმის მსგავსი
მოტორული რეაქციით³². ზოგჯერ წოვას თან ახლავს ხელე-
ბის დაზეღვითი მოძრაობა სხეულის, მკერდის, გარე გენი-
ტალიების განსაზღვრულ მგრძნობიარე ნაწილებზე. ასეთი
გზით ბევრი ბავშვი წოვიდან მასტურბაციაზე გადადის.

ლინდნერს თავად ნათლად ესმოდა ამ მოქმედებების სექსუალური ბუნება და ამას მუდმივად ხაზს უსვამდა. ყოველდღიურ ცხოვრებაში წოვა სშირად უთანაბრდება ბავშვის უზრდელობის (Unarten) სხვა გამოვლინებებს. ბევრი პედიატრისა და ნევროპათოლოგის მხრივ ასეთ შეხედულებაზე გამოითქვა ენერგიული საწინააღმდეგო აზრი, რომელიც ნაწილობრივ „სექსუალურის“ და „გენიტალურის“ არევას ეფუძნება. ეს საწინააღმდეგო აზრი აღძრავს რთულ, მაგრამ გარდაუვალ კითხვას, თუ რა საერთო ნიშნებით ვაპირებთ ბავშვის სექსუალური გამოსატულებების გამოცნობას. მე ვფიქრობ, რომ მოვლენებს შორის კავშირი, რომლის გაგებაც ვისწავლეთ ფსიქოანალიტიკური კვლევის წყალობით, საშუალებას გვაძლევს წოვა სექსუალურ გამოვლინებად ჩავთვალოთ და სწორედ მასზე შევისწავლოთ ინფანტილური სექსუალური მოქმედებების არსებითი ნიშნები³³.

აუტოეროტიზმი

ჩვენ ვაღიგებულება გვაკისრია დაწვრილებით გავარჩიოთ ეს მაგალითი. როგორც ამ სექსუალური მოქმედების ყველაზე მკაფიო ნიშანს, აღვნიშნავთ იმას, რომ ლტოლვა სხვა პირებზე არაა მიმართული; ის საკუთარი სხეულით კმაყოფილდება, ის აუტოეროტიულია, თუ ვიხმართ ხ.ელისის მიერ შემოღებულ ზედგამოჭრილ სახელწოდებას³⁴.

შემდეგ სავსებით გასაგებია, რომ მწოველი ბავშვის მოქმედებები განისაზღვრებიან სიამოვნების (Lust) ძიებებით, რომელიც უკვე განცდილია და ამჟამად მოგონებებში ღდგება. ლორწოვანი გარსის კანის რიტმული წოვის წყალობით ის უმარტივესი ხერხით იღებს კმაყოფილებას. რთული როდია აგრეთვე იმის მოფიქრებაც, თუ ბავშვი პირველად რა საბაბით გაეცნო ამ სიამოვნებას, რომლის ხელახლა გამოცდასაც

ამჟამად ცდილობს. ბავშვის ცხოვრებისათვის პირველ და ყველაზე მნიშვნელოვან საქმიანობას – დედის ძუძუს (ან მისი სუროგატების) წოვას – უკვე უნდა გაეცნო მისთვის ეს სიამოვნება. ჩვენ ვიტყვით, რომ ბავშვის ტუჩები იქცეოდნენ, როგორც ეროგენური ზონა, და თბილი რძით გაღიზიანება იყო სიამოვნების შეგრძნების მიზეზი. თავიდან ეროგენური ზონით სიამოვნება უერთდებოდა საკვებზე მოთხოვნილების დაკმაყოფილებას. სექსუალური საქმიანობა თავიდან უერთდება ფუნქციას, რომელიც ემსახურება სიცოცხლის შენარჩუნებას, და მხოლოდ მოგვიანებით მისგან დამოუკიდებელი ხდება. ვინც ნახა, თუ დანაყრებული ბავშვი როგორ სცილდება ძუძუს გაწითლებული ლოყებით და ნეტარი ღიმილით ძილში იძირება, ის უნდა გამოტყდეს, რომ ამ სურათს აქვს შემდგომ ცხოვრებაში სექსუალური კმაყოფილების ტიპური გამოხატვის სასიათი. შემდეგ სექსუალური კმაყოფილების განმეორების მოთხოვნილება ცალკეედება საკვების მიღებაზე მოთხოვნილებისაგან; ეს განცალკევება აუცილებელი ხდება, როცა ჩნდებიან კბილები და საკვები მიიღება არა მხოლოდ წოვის მეშვეობით, არამედ ღეჭვითაც. ბავშვი წოვისათვის უცხო ობიექტით არ სარგებლობს, ის ამ მიზნისთვის უფრო ხალისიანად თავისი კანის ნაწილს იყენებს, რაც მისთვის უფრო მოსახერხებელია და ამნაირად ის უფრო დამოუკიდებელი ხდება გარე სამყაროსგან, რომლის დაუფლებაც ჯერ არ შეუძლია, და რამეთუ ამნაირად ის თითქოსდა თავისთვის ქმნის თუმცაღა არც ისე დიდი მნიშვნელობის ეროგენურ ზონას. ამ მეორე ზონის იაფფასიანობა მოგვიანებით ხელს შეუწყობს იმას, რათა მოძებნოს იგივე ნაწილები – სხვა ადამიანის ტუჩები. („ვწუხვარ, რომ არ შემიძლია საკუთარ თავს ვაკოცო“ – შეიძლება მისთვის გვეკარნახა).

ყველა ბავშვი როდი წოვს; შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ აქამდე მხოლოდ ის ბავშვები დადიან, რომელთაც ტუ-

ჩების მნიშვნელობა კონსტიტუციონალურად გაძლიერებული აქვთ. თუ ასეთი კონსტიტუციონალური გაძლიერება ნარჩუნდება, მაშინ ასეთი ბავშვები მოზრდილ ასაკში კოცნის მოყვარულნი ხდებიან, აქვთ პერვერსული კოცნებისაკენ მიდრეკილება ან, თუ მამაკაცები არიან, ლოთობისა და მოწვეისათვის ძლიერ მოტივს იძენენ. თუკი ამას შეუერთდება გამოდევნა, ისინი ზიზლს შეიგრძნობენ საკვებისადმი და ისტერიული ლებინება დაეპართებათ. ტუჩების ზონის ერთობის წყალობით გამოდევნა საკვებისაკენ ლტოლვაში გადადის. ბევრი ჩემი პაციენტი, რომელსაც ჰქონდა საკვების მიღებაში დარღვევები, ისტერიული გლობუსი, ყელის მოკუმშვა და ლებინება, ბავშვობაში ენერგიული მწოველები იყვნენ.

ჩვენ უკვე შევძელით წოვის მაგალითზე შეგვნიშნა ინფანტილური სექსუალური გამოვლინებების სამი არსებითი ნიშანი. ისინი მდგომარეობენ სიცოცხლისათვის მნიშვნელოვანი რაიმე სხეულებრივი ფუნქციის მიერთებაში, არ სჭირდებათ სექსუალური ობიექტი, აუტოეროტიულები არიან, და მათი სექსუალური მიზანი იმყოფება ეროგენური ზონის განკარგულებაში. წინასწარ ვიტყვით, რომ ეს ნიშნები ინარჩუნებენ თავის მნიშვნელობას ინფანტილური სექსუალური ლტოლვების სხვა გამოვლინებების უმრავლესობისათვის.

ინფანტილური სექსუალობის სექსუალური მიზანი

ეროგენური ზონების ნიშნები

წოვის მაგალითებიდან შეიძლება გამოვავლინოთ ეროგენური ზონების კიდევ ზოგიერთი ნიშანი. ესაა კანზე ან ლორწოვან გარსზე ადგილი, რომელზედაც გარკვეული სახის გაღიზიანებები იწვევენ ერთგვარი სიამოვნებების შეგრძნებებს. ეჭვს არ იწვევს, რომ სიამოვნების გამომწვევი გაღი-

ზიანებები განსაკუთრებულ პირობებთანაა დაკავშირებული; ეს პირობები ჩვენთვის უცნობია. აქ თავის როლს, დიდი ალბათობით, რიტმული ხასიათი თამაშობს, თავისთავად გვებადება ლიტინთან ანალოგია. ნაკლებად გარკვეულად ჩანს საკითხი, საჭიროა კი გაღიზიანებით გამოწვეული სიამოვნების ამ შეგრძნების ხასიათს „განსაკუთრებული“ ვუწოდოთ, თუ ამ განსაკუთრებულის ქვეშ სწორედ სექსუალურ მომენტს ვგულისხმობთ. სიამოვნებისა და უსიამოვნების საკითხებში ფსიქოლოგია ჯერ კიდევ იმდენად დაეხეტება სიბნელეში, რომ აზრის გამოთქმისას დიდი სიფრთხილეა რეკომენდებული. ქვემოთ, შესაძლოა, ჩვენ შევხვდეთ მოსაზრებებს, რომლებიც თითქოსდა ამტკიცებენ სიამოვნების განსაკუთრებულ თვისებას.

ეროგენური თვისება შესაძლებელია განსაკუთრებულადაა დაკავშირებული სხეულის ცალკეულ ნაწილებთან. არსებობენ წინასწარ მიდრეკილი ეროგენური ზონები, როგორც ამას წოვის მაგალითი გვიჩვენებს. თუმცა იგივე მაგალითი გვიჩვენებს, რომ კანის ან ლორწოვანი გარსის ნებისმიერ სხვა ადგილსაც შეუძლია თავის თავზე აიღოს ეროგენური ზონის როლი, მაშასადამე, ამისაკენ მიდრეკილება უკვე წინასწარვე უნდა ჰქონდეს. ამიტომ გაღიზიანების ხარისხი უფრო მეტ კავშირშია სიამოვნების გამოწვევ შეგრძნებასთან, ვიდრე სხეულის ნაწილების აგებულებასთან. მწოველი ბავშვი მთელ თავის სხეულზე ეძებს და წოვისათვის არჩევს რომელიმე ადგილს, რომელიც ჩვევის წყალობით მისთვის განსაკუთრებით უპირატესი ხდება; თუ ამასთან ის შემთხვევით აწყდება წინასწარ მიდრეკილ ადგილს (ძუძუს თავი, გენიტალიები), მაშინ უპირატესობა ამ ახალ ადგილს რჩება. ზუსტად ანალოგიური სიმარდე გვხვდება ისტერიის სიმპტომატოლოგიაშიც. ამ ნევროზისას გამოდევნა ყველაზე მეტად ვრცელდება საკუთრივ გენიტალიურ ზონებზე, და ეს

ზონები თავის გაღიზიანებადობას გადასცემენ დანარჩენებს, ჩვეულებრივ სიმწიფის ასაკში ჩამორჩენილ ეროგენურ ზონებს, რომლებიც მაშინ როგორც გენიტალიები, ისე ვლინდებიან. მაგრამ, გარდა ამისა, როგორც წოვისას, სხეულის ნებისმიერ ნაწილს შეუძლია შეიძინოს გენიტალიების აღგზნებადობა და ეროგენურ ზონად იქცეს. ეროგენური და ისტეროგენური ზონები ერთნაირი ნიშნებით გამოირჩევიან³⁵.

ინფანტილური სექსუალური მიზანი

ინფანტილური ლტოლვების სექსუალური მიზანი იმაში მდგომარეობს, რომ კმაყოფილება მიიღოს რომელიმე ხერხით შერჩეული ეროგენური ზონის შესაბამისი გაღიზიანების წყალობით. ეს კმაყოფილება უნდა უკვე ადრე იყოს განცდილი, რათა დატოვოს მისი განმეორების მოთხოვნილება, და ჩვენ მზად უნდა ვიყოთ იმისათვის, რომ ბუნებამ შექმნა სწორი მოწყობილობები იმისათვის, რათა კმაყოფილების ეს განცდა შემთხვევას არ მიაღწოდეს³⁶. ამ ზრუნვის შემსრულებელი მოწყობილობები ტუჩების ზონასთან მიმართებით, ჩვენთვის უკვე ცნობილია; ეს სხეულის ამ ნაწილის საკვების მიღებასთან ერთდროული კავშირია. სხვა მსგავსი მოწყობილობები ჩვენ კვლავ შეგვხვდება, როგორც სექსუალობის წყაროები. კმაყოფილების განმეორების მოთხოვნილების მდგომარეობა ორგვარად ვლინდება: დაძაბვის განსაკუთრებული გრძნობით, რომელსაც უფრო მეტად არასასიამოვნო ხასიათი აქვს, და ქავილის ან გაღიზიანების შეგრძნებით, რომელიც განპირობებულია ცენტრალურად და პროეცირებულია პერიფერიულ ეროგენურ ზონებზე. ამიტომ სექსუალური მიზანი ასევე შეიძლება შემდეგნაირად ჩამოვაყალიბოთ: მნიშვნელოვანია ეროგენურ ზონებზე პროეცირებული შეგრძნებების ისეთი გარეშე გაღიზიანებით შეცვლა, რომელიც წყვეტს გა-

ღიზიანების შეგრძნებას, იწვევს რა კმაყოფილების შეგრძნებას. ეს გარეშე გაღიზიანება უმეტესწილად წოვის ანალოგიურ რომელიმე მანიპულაციაში მდგომარეობს.

ჩვენს ფიზიოლოგიურ ცოდნას არ ეწინააღმდეგება ის, რომ ეს მოთხოვნილება შეიძლება გამოწვეულ იქნას აგრეთვე პერიფერიულად ეროგენური ზონის რაიმე ნამდვილი ცვლილებით. ერთადერთი, რაც ცოტა უცნაურად ჩანს, ისაა, რომ ერთი გაღიზიანება თავისი შეწყვეტისათვის თითქოს ზუსტად იმავე ადგილზე სხვა გაღიზიანებას მოითხოვს.

მასტურბაციული სექსუალური გამოვლინებები

ჩვენ შეიძლება მხოლოდ ძალიან გვახარებდეს, რომ ცოტა მნიშვნელოვანილა დაგვრჩა შესასწავლი ბავშვის სექსუალური ქმედებების შესახებ, მას შემდეგ, რაც გავაანალიზეთ მხოლოდ ერთი ეროგენური ზონის ლტოლვა. ყველაზე აშკარა განსხვავება მიეკუთვნება კმაყოფილების მიღწევისათვის აუცილებელ ქმედებებს, რომლებიც ტუჩების ზონასთან მიმართებით წოვაში მდგომარეობდა და რომლებიც, სხვა ზონების მდებარეობისა და მოწყობის მიხედვით, სხვა მუსკულური ქმედებებით უნდა შეიცვალოს.

ყითა ნაწლავის ზონის გამოვლინება

ყითა ნაწლავის ზონა, ტუჩების ზონის მსგავსად, თავისი მდებარეობით მიესადაგება იმას, რომ გახდეს სექსუალობის სხეულის სხვა ფუნქციებთან შეერთების ადგილი. სხეულის ამ ნაწილის ეროგენური მნიშვნელობა ძალიან დიდია. ფსიქოანალიზის მეშვეობით შეიძლება გავცებით შევიტყოთ, თუ ნორმალურ პირობებში როგორ გარდასახვებს განიცდიან ამ ზონიდან გამომდინარე სექსუალური აღზნებე-

ბი და რამდენად ხშირად ეს ზონა მთელი ცხოვრების განმავლობაში გენიტალური გაღიზიანებადობის მნიშვნელოვანი წილის მატარებელი რჩება. ბავშვობის ასაკში კუქ-ნაწლავის ხშირი დაავადებების გამო ეს ზონა ინტენსიური გაღიზიანებების ნაკლებობას არ განიცდის. კუქ-ნაწლავის კატარები ადრეულ ასაკში ბავშვებს „ნერვულებად“ ხდიან, როგორც ჩვეულებრივ ამბობენ; მეტისმეტად გვიანი ნევროტიკული დაავადებებისას ისინი იძენენ განსაზღვრულ გავლენას ნევროზის სიმპტომატურ გამოსატულებაზე, რომლის განკარგულებაშიც ისინი გადასცემენ კუქ-ნაწლავის აშლილობების მთელ მრავალფეროვნებას. ყოთა ნაწლავის ზონის თუნდაც შეცვლილი ფორმით დარჩენილი ეროგენური მნიშვნელობის გათვალისწინებით, მთლიანად არ უნდა მოვახდინოთ ჰემოროიდალური გავლენების იგნორირება, რომლებსაც ძველი მედიცინა ნევროტიკული მდგომარეობების ახსნისას ასეთ მნიშვნელობას ანიჭებდა.

ბავშვები, რომლებიც სარგებლობენ ანალური ზონის ეროგენური გაღიზიანებადობით, თავს იმით ამჟღავნებენ, რომ განავლის მასებს მანამდე აკავენ, ვიდრე დიდი რაოდენობით დაგროვილი ეს მასები არ გამოიწვევენ ძლიერ მუსკულურ შეკუმშვებს და ყოთა ნაწლავში გასვლისას არ გამოიწვევენ ლორწოვანი გარსის ძლიერ გაღიზიანებას. ამასთან ტკივილის შეგრძნებასთან ერთად წარმოიშვება ავხორცული შეგრძნება. ხასიათის მოძვეალი უცნაურობის ან ნევროზულობის ერთ-ერთ უდავო ნიშანს! წარმოადგენს ჩვილის მიერ კუქ-ნაწლავის გაწმენდის სურვილის შეუპოვარი არქონა, როცა მას ქოთანზე სვამენ, ანუ როცა ეს ძიძას მოესურვება, და მისი ამ ფუნქციის მხოლოდ საკუთარი ნებით შესრულების სურვილი. მას, ცხადია, სულ არ ადარდებს, რომ ამასთან საწოლი ისვრება; ის მხოლოდ იმაზე ზრუნავს, რომ დეფეკაციისას სიამოვნება არ დაკარგოს.

კუჭ-ნაწლავის შიგთავსი, რომელიც როგორც ლორწოვანი გარსის სექსუალური მიმართებით მგრძნობიარე ზედაპირის გამღიზიანებელი, ისე იქცევა, როგორც სხვა ორგანოს წინამორბედი, რომელიც მოქმედებაში მსოლოდ ბავშვობის ფაზის გავლის შემდეგ შედის, ჩვილისთვის კიდეც სხვა მიმართებითაც მნიშვნელოვანია. ჩვილი მას უდგება, როგორც სხეულის საკუთარ ნაწილებს, უყურებს მას, როგორც „საჩუქარს“, რომლის გამოყოფაც გამოხატავს პატარა არსების დამთმობლობას გარშემომყოფთა მიმართ, და რომელზეც უარის თქმა ჯიუტობაზე მეტყველებს. ამ „საჩუქრის“ წყალობით ის შემდგომში იძენს „ბავშვის“ მნიშვნელობას, რომელიც ერთ-ერთი ინფანტილური სექსუალური თეორიის თანახმად მიიღება საკმლის მეშვეობით, იბადება კი კუჭ-ნაწლავის მეშვეობით.

ფეკალური მასების შეკავება, რომელიც თავიდან განკუთვნილია თითქოსდა ყითა ნაწლავის ზონის მასტურბაციული გაღიზიანებისათვის ან ძიძაზე ზემოქმედების მოსახდენად, წარმოადგენს, სხვათა შორის, ნევროპათებში ასეთი ხშირი შეკრულობის ერთ-ერთ მიზეზს. ანალური ზონის მთელი მნიშვნელობა აისახება იმ ფაქტში, რომ იშვიათად მოიძებნება ისეთი ნევროტიკი, რომელსაც არ გააჩნია გულმოდგინედ დამალული განსაკუთრებული საქონლისებური ჩვევები, ცერემონიები და ა.შ.³⁷.

ანალური ზონის ნამდვილი მასტურბაციული გაღიზიანება თითის მეშვეობით, რომელიც გამოწვეულია ცენტრალურად განპირობებული ან პერიფერიულად მხარდაჭერადი ქავილით, ძალიან ხშირად გვხვდება უფროსი ასაკის ბავშვებში.

გენიტალური ზონის გამოვლინება

ბავშვის სხეულის ეროგენურ ზონებს შორის არსებობს ერთი, რომელსაც მიუხედავად იმისა, რომ პირველხარისხოვანი არ არის და არ შეიძლება იყოს ყველაზე ადრეული სექსუალური განცდების მატარებელი, მომავალში დიდი როლი განეკუთვნება. ის ბიჭთან და გოგონასთან მოშარდვასთანაა დაკავშირებული (კლიტორი, ბიჭის პენისის თავი დაფარულია ლორწოვანი პარკით, ასე რომ ის არ განიცდის გამონადენებით გაღიზიანებების ნაკლებობას, რომლებიც ნაადრევად იწვევენ სექსუალურ გაღიზიანებას). ნამდვილ სქესობრივ ნაწილებს მიკუთვნებული ამ ეროგენური ზონის სექსუალური გამოვლინებები შეადგენენ უგვიანესი „ნორმალური“ სქესობრივი ცხოვრების დასაწყისს. ანატომიური მდებარეობის, გამონადენებით გაღიზიანების, ჰიგიენური მოვლისა და დაბანვისა და გამოწმენდის წყალობით და გარკვეული შემთხვევითი გაღიზიანებების (გოგონებში ნაწლავური პარაზიტების გამომდრომისნაირი) წყალობით, სიამოვნების ის შეგრძნებები, რომლებსაც სხეულის ეს ნაწილები იძლევიან, ბავშვის ყურადღებას გარდაუვალად უკვე ჩვილ ასაკში იქცევენ და მისი განმეორების მოთხოვნილებას აღვიძებენ. თუ თვალს გადავავლებთ არსებული მოწყობილობების მთელ ერთობლიობას და თუ მსედველობაში მივიღებთ, რომ ნაკლებად სავარაუდოა, რომ სისუფთავის დასაცავად ღონისძიებებს შეუძლიათ სხვაგვარად მოქმედება, ვიდრე გაჭუჭყიანებას, მაშინ არ შეიძლება იმ შეხედულების უარყოფა, რომ ბალღური ონანიზმის წყალობით, რომლისგანაც საეჭვოა, რომ ვინმე იყოს თავისუფალი, მტკიცდება სქესობრივ საქმიანობაში ამ ეროგენური ზონის მომავალი პრიმატი. გაღიზიანების აღმომფხვრელი და სიამოვნების მომნიჭებელი მოქმედება მდგომარეობს ხელის ხახუნით შესებაში ან ერთად შე-

კუმშული ბარძაყებით რეფლექტორულ დაწოლაში. უკანასკნელი ხერხი ყველაზე ხშირად გოგონების მიერ გამოიყენება. ბიჭისათვის ხელისთვის მინიჭებული უპირატესობა უკვე იმაზე მიუთითებს, თუ დაუფლებისადმი ლტოლვა მამაკაცურ სქესობრივ საქმიანობას მომავალში როგორ მნიშვნელოვან დანამატს მოუტანს³⁸.

მხოლოდ სიცხადეს შეუწყობს ხელს, თუკი მე მივუთითებ, რომ უნდა განვასხვავოთ ინფანტილური მასტურბაციის სამი ფაზა. პირველი მიეკუთვნება ბალღურ ასაკს, მეორე – დაახლოებით ოთხი წლის ასაკში სექსუალური გამოვლინებების მოკლევადიან აყვავებას, და მხოლოდ მესამე შეესაბამება ონანიზმს, რომელიც მხედველობაში ხშირად მხოლოდ სქესობრივი მომწიფებულობის დადგომისას მიიღება.

ბავშვური მასტურბაციის მეორე ფაზა

ჩვილური ონანიზმი ხანმოკლე პერიოდის შემდეგ თითქოსდა ქრება, მაგრამ მისი განუწყვეტელი გაგრძელება სქესობრივი მომწიფებულობის დადგომამდე შეიძლება შეადგენდეს კულტურული ადამიანისათვის სასურველი განვითარებიდან პირველ დიდ გადახრას. ოდესმე ბავშვურ ასაკში ბალღობის პერიოდის შემდეგ, ჩვეულებრივ 4 წლამდე, ამ გენიტალური ზონის სექსუალური ლტოლვა კვლავ იღვიძებს და გარკვეული დროის განმავლობაში ნარჩუნდება ახალ გამოჩენამდე ან განუწყვეტლად გრძელდება. შესაძლო გარემოებები უაღრესად მრავალფეროვანია და შეიძლება გაირკვეს მხოლოდ ცალკეული შემთხვევების დეტალური დანაწევრებით. მაგრამ ინფანტილური სექსუალური განცდების მეორე ფაზის ყველა ეს წვრილმანი მოცემული პირის მეხსიერებაში ღრმა არაცნობიერ კვალს სტოვებს, წინასწარ განსაზღვრავს მისი ხასიათის განვითარებას, თუკი ადამიანი

ჯანმრთელი რჩება, და ნევროზის სიმპტომატიკას, თუ ის მო-
ზარდულ ასაკში ავადდება³⁹. ამ უკანასკნელ შემთხვევაში
მთელი ეს სექსუალური პერიოდი დავიწყებული აღმოჩნდე-
ბა, მასზე მიმთითებელი არაცნობიერი მოგონებები კი -
გვერდზე გადაწეული; მე უკვე ვახსენე, რომ ამ ინფანტილურ
სექსუალურ საქმიანობასთან მინდოდა დამეკავშირებინა აგ-
რეთვე ნორმალური ინფანტილური ამნეზიაც. ფსიქოანალი-
ტიკური კვლევის წყალობით ხერხდება დავიწყებულის
ცნობიერებამდე დაყვანა და ამით არაცნობიერი ფსიქიკური
მასალისგან წარმოშობილი აკვიატებულობის აღმოფხვრა.

ბალღური მასტურბაციის დაბრუნება

ბალღური ასაკის სექსუალური აღზნებები კვლავ
ჩნდებიან ნახსენებ ბავშვურ ასაკში ან როგორც ცენტრალუ-
რად განპირობებული მოლიტინე გალიზიანება, რომელიც მო-
ითხოვს ონანიტურ დაკმაყოფილებას, ან როგორც პოლუ-
ციის მსგავსი პროცესი, რომელიც სიმწიფის ასაკში პოლუ-
ციის ანალოგიურად, იძლევა დაკმაყოფილებას რაიმე მოქმე-
დების დახმარების გარეშეც კი. უკანასკნელი შემთხვევა უფ-
რო ხშირად გვხვდება გოგონებში და ბავშვობის მეორე ნახე-
ვარში; მისი მიზეზები არცთუ მთლად ცხადია და, როგორც
ჩანს, მას ყოველთვის წინ არ უნდა უძღოდეს უფრო ადრეუ-
ლი აქტიური ონანიზმის პერიოდი. ამ სექსუალური გამოვ-
ლინების სიმპტომატიკა ძალიან ღარიბია; ჯერ კიდევ განუ-
ვითარებელი სქესობრივი აპარატის ნაცვლად მნიშვნელო-
ვანწილად თავს იჩენს შარდსადენი აპარატი, თითქოსდა მი-
სი მეურვის როლში. ამ დროის საშარდე ბუშტის დაავადება-
თა უმეტესობა წარმოადგენს სექსუალურ დაავადებებს; შარ-
დის ღამე შეუკავებლობა (enuresis nocturna) შეესაბამება ასეთ
პოლუციას, თუკი ეპილეფსიურ შეტევას არ წარმოადგენს.

სექსუალური საქმიანობის ახალი გამოვლინებისათვის მნიშვნელობა აქვს შინაგან მიზეზებს და გარეგან საბაზებს; ნევროტიკული დაავადების შემთხვევებში შეიძლება ერთიც და მეორეც სიმპტომების ფორმით გამოვიცნოთ, ხოლო ფსიქოანალიტიკური კვლევის მეშვეობით კი ორივე მთლიანად დავადგინოთ. შინაგან მიზეზებზე ქვემოთ ვიტყვით; შემთხვევითი გარეგანი საბაზები ამ დროისათვის იძენენ დიდ და დიდხანს გაგრძელებად მნიშვნელობას. პირველ ადგილზეა ცდუნების გავლენა, რომელიც ბავშვს, როგორც სექსუალურ ობიექტს, ისე აღიქვამს და აცნობს მას ღრმა შთაბეჭდილების დამტოვებელი გარემოებებისას გენიტალური ზონიდან გამომდინარე კმაყოფილებას; შემდგომში ბავშვი იძულებული ხდება ეს კმაყოფილება ონანისტური გზით განაახლოს. ასეთი გავლენა შეიძლება მოდიოდეს მოზრდილი ან სხვა ბავშვებისაგან; არ შემიძლია არ ვადიარო, რომ ჩემს სტატიაში 1896 წელს „Ueber die Aetiology der Hysterie“ მე გადავაფასე ამ გავლენის სიხშირე ან მნიშვნელობა. თუმცა მაშინ ჯერ კიდევ არ ვიცოდი, რომ ჯანმრთელად დარჩენილ ინდივიდებსაც ბავშვურ ასაკში შეიძლებოდა ასეთივე განცდები ჰქონოდათ, და ამიტომაც ცდუნებას მეტ მნიშვნელობას ვანიჭებდი, ვიდრე მოცემული სექსუალური კონსტიტუციის და განვითარების ფაქტორებს⁴⁰. თავისთავად იგულისხმება, რომ ცდუნება არ არის საჭირო, რათა ბავშვში სექსუალობამ გაიღვიძოს, რომ ასეთი გაღვიძება შესაძლებელია შინაგანი მიზეზების გავლენით თავისთავადაც მოხდეს.

პოლიმორფულ-პერვერსული წინასწარი მიდრეკილება

აღსანიშნავია, რომ ბავშვი ცდუნების გავლენით შეიძლება გახდეს პოლიმორფულ-პერვერსული, რომ ის შეიძლება ვაცდუნოთ ყოველგვარ უკუღმართობაზე. ეს იმაზე მიუ-

თითებს, რომ მას აქვს ამისადმი მიდრეკილება თავის კონსტიტუციაში; ცდუნება ასეთ მცირე წინააღმდეგობას იმიტომ ხვდება, რომ სულიერი ჯგებრები სექსუალური გადაჭარბების წინააღმდეგ – სირცხვილი, ზიზღი და მორალი, ბავშვის ასაკის მიხედვით, – ჯერ კიდევ არ აღმართულან ან შექმნის პროცესში იმყოფებიან. ბავშვი ამ მიმართებით ისე იქცევა, როგორც საშუალო უკულტურო ქალი, რომელსაც უნარჩუნდება ასეთივე პოლიმორფულ-პერვერსული წინასწარი მიდრეკილება. ასეთი ქალი ჩვეულებრივ პირობებში შეიძლება დარჩეს სექსუალურად ნორმალური, ხოლო მოხერხებული შემცდენელის ხელმძღვანელობით კი მას ყველა პერვერსიის მიმართ ინტერესი უჩნდება და ამ პერვერსიებს მიმართავს თავის სექსუალურ ცხოვრებაში. იგივე პოლიმორფული, ანუ ინფანტილური წინასწარი განწყობილებით სარგებლობს მეძავი თავისი პროფესიონალური საქმიანობისათვის, და რამეთუ მეძავი ქალების და პროსტიტუციისადმი მიდრეკილი, თუმცა ამ პროფესიით უშუალოდ არდაკავებული ქალების რაოდენობა კოლოსალურია და მუდმივად იზრდება, ბოლოსდაბოლოს შეუძლებელი ხდება ყველა პერვერსიისადმი თანაბარზომიერ წინასწარ მიდრეკილებაში არ ვადიაროთ რაღაც ზოგადადამიანური და თავდაპირველი.

ნაწილობრივი ლტოლვები

თუმცა, ცდუნების გავლენა სქესობრივი ლტოლვის თავდაპირველი პირობების გახსნაში არ გვეხმარება და მის ჩვენეულ გაგებას მხოლოდ ხლართავს, აშკარად ნაადრევად აძლევს რა ბავშვს სექსუალურ ობიექტს, რომელზეც მოთხოვნილება ბავშვურ სექსუალურ ლტოლვას ჯერ არა აქვს. თუმცა ჩვენ უნდა დავეთანხმოთ იმას, რომ ბავშვური სექსუალური ცხოვრება, ეროგენური ზონების სიჭარბის მიუხედა-

ვად, ისეთ კომპონენტებს ავლენს, რომელთათვისაც თავიდანვე მხედველობაში სექსუალურ ობიექტებად სხვა პირები მიიღებიან. ამგვარ კომპონენტებს წარმოადგენენ ეროგენური ზონებისაგან გარკვეულ დამოკიდებულებაში მყოფი გულდასმით თვალიერების და თავისი თავის ჩვენების და სისასტიკისკენ ლტოლვები, რომლებიც მხოლოდ მოგვიანებით გენიტალურ ცხოვრებასთან მჭიდრო კავშირში შედიან, თუმცა უკვე ბავშვობის ასაკში აღინიშნებიან, როგორც დამოუკიდებელი, თავიდან ეროგენური სექსუალური საქმიანობისაგან განცალკევებული მისწრაფებები. პატარა ბავშვი, უპირველეს ყოვლისა, სირცხვილის გრძნობას მოკლებულია და გარკვეულ ასაკში ავლენს არაორაზროვან სიამოვნებას საკუთარი სხეულის გამიშვლებით, ამასთან საზს განსაკუთრებით თავის სქესობრივ ნაწილებს უსვამს. ამ პერვერსულად მიჩნეული მიდრეკილების საწინააღმდეგოდ, ცნობისმოყვარეობა სხვა პირების სასქესო ორგანოების გულდასმით დათვალიერებისას, სავარაუდოდ, შედარებით უფროს ასაკში ელინდება, როცა სირცხვილის განვითარებადი გრძნობა უკვე გარკვეულ დაბრკოლებებს ქმნის. ცდუნების გავლენით გულდასმით დათვალიერების პერვერსიამ შეიძლება დიდი მნიშვნელობა შეიძინოს ბავშვის სექსუალურ ცხოვრებაში. და მაინც ჯანმრთელთა და ნერვულად ავადმყოფთა ბავშვობის ასაკის ჩემუელი კვლევიდან იმ დასკვნამდე მივყავართ, რომ ბავშვში გულდასმით დათვალიერებისაკენ ლტოლვა შეიძლება განიხილებოდეს, როგორც დამოუკიდებელი სექსუალური გამოვლინება.

პატარა ბავშვები, რომელთა ყურადღებაც მიმართულია საკუთარ გენიტალიებზე – უმეტესწილად მასტურბაციულად, – ჩვეულებრივ მომდევნო წარმატებებს დამოუკიდებლად აღწევენ და დიდ ინტერესს ავლენენ თავიანთი ამხანაგების გენიტალიებისადმი. რამდენადაც ასეთი ცნობისმოყვა-

რეობის დასაკმაყოფილებლად შესაძლებლობა უპირატესად მხოლოდ ორივე ექსკრემენტალური მოთხოვნილების დაკმაყოფილების პროცესში იქმნება, ამიტომ ასეთი ბავშვები ხდებიან ვუაირისტიკები – ისინი გულმოდგინედ უქვრეტენ, როცა სხვები შარდავენ ან ტანიდან იცლებიან. ამ მიდრეკილების გამოდევნის შემდეგ ცნობისმოყვარეობა, რომელიც სხვების გენიტალიებზეა (თავისი ან საპირისპირო სქესის) მიმართული, ნარჩუნდება, როგორც მტანჯველი აკვიატებულობა, რომელიც ზოგიერთი ნევროტიკული შემთხვევებისას ხდება სიმპტომების წარმოსაქმნელად უძლიერესი იმპულსების წყარო.

ჩვეულებრივ, ეროგენურ ზონებთან დაკავშირებული სექსუალური საქმიანობისაგან კიდევ უფრო მეტად დამოუკიდებლად ბავშვს სექსუალური ლტოლვის სისასტიკის კომპონენტი უნვითარდება. ბავშვური ხასიათისათვის საერთოდ დამახასიათებელია სისასტიკე, რამეთუ ის თვისება, რომელიც სხვებისათვის ტკივილის მიყენებით დაუფლებისკენ ლტოლვას აკავებს, თანაგრძნობის უნარი შედარებით გვიან ვითარდება. ამ ლტოლვის საფუძვლიანი ფსიქოლოგიური ანალიზი, როგორც ცნობილია, ჯერაც ვერ მოხერხდა; ჩვენ შეგვიძლია ვივარაუდოთ, რომ სასტიკი სულიერი მოძრაობები წარმოიშვებიან დაუფლებისკენ ლტოლვიდან და სექსუალურ ცხოვრებაში ისეთ დროს ვლინდებიან, როცა გენიტალიებმა ჯერ კიდევ არ მიიღეს თავისი საბოლოო მნიშვნელობა. სისასტიკე ბატონობს სექსუალური ცხოვრების ფაზაში, რომელსაც ჩვენ მოგვიანებით აღვწერთ, როგორც პრეგენიტალურ ორგანიზაციას. ცხოველებისა და ამხანაგების მიმართ განსაკუთრებული სისასტიკით გამორჩეული ბავშვები, სამართლიანად იწვევენ ეჭვს ეროგენური ზონების მხრიდან ინტენსიურ და ნაადრევ სექსუალურ საქმიანობაში, და ყველა სექსუალური ლტოლვის ნაადრევ მომწიფებულო-

ბასთან თანმთხვევისას, ეროგენური, სექსუალური საქმიანობა, დიდი ალბათობით, მაინც პირველად წარმოადგენს. თუ თანაგრძნობასაც კი სისასტიკის შეკავება არ შეუძლია, მაშინ არსებობს იმის საშიშროება, რომ ბავშვობაში არსებული ამ სასტიკი ლტოლვების ეროგენურთან კავშირი ცხოვრებაში მოგვიანებით ურყევი აღმოჩნდება.

დუნდულების კანის მტკივნეული გაღიზიანება ყველა აღმზრდელისათვის ჟან-ჟაკ რუსოს აღსარების დროიდან ცნობილია, როგორც სისასტიკისაკენ პასიური ლტოლვის (მაზოხიზმის) ეროგენური ფესვი. აქედან მათ სწორი დასკვნა გააკეთეს, რომ სხეულებრივი სასჯელი, რომელიც უპირატესად სწორედ სხეულის ამ ნაწილზე ხორციელდება, არ უნდა გამოიყენებოდეს იმ ბავშვებზე, რომელთათვისაც, კულტურული აღზრდის უგვიანესი მოთხოვნების წყალობით, ლიბიდო შეიძლება გადაწეულ იქნას კოლატერალურ გზებზე.

ინფანტილური სექსუალური კვლევა

შემეცნებისაკენ ლტოლვა

დაახლოებით იმ დროისათვის, როცა ბავშვის სექსუალური ცხოვრება მიაღწევს თავის პირველ გაფურჩქვნას, 3-დან 5 წლამდე, ის იმ საქმიანობას იწყებს, რომელსაც შემეცნებისაკენ ან კვლევისაკენ ლტოლვას მიაწერენ. შემეცნებისაკენ ლტოლვა არ შეიძლება მივაკუთვნოთ ლტოლვების ელემენტალურ კომპონენტებს, ის ემორჩილება მხოლოდ და მხოლოდ სექსუალობას. შემეცნებითი საქმიანობა შეესაბამება დაუფლების სუბლიმირებულ ხერხს, მეორეს მხრივ, ის მუშაობს, როგორც ჰერეტისკენ (Sehault) ლტოლვის ენერგია. მაგრამ მის სექსუალურ ცხოვრებასთან კავშირს აქვს განსაკუთრებული მნიშვნელობა, რამეთუ, როგორც ფსიქონა-

ლიზიდან ვიცით, შემცენებისაკენ ლტოლვა ბავშვებში საოცრად ადრე და მოულოდნელი ინტენსივობით ჩერდება სექსუალურ პრობლემებზე. შესაძლოა, იღვიძებს კიდეც მათით.

სფინქსის გამოცანა

არა თეორიული, არამედ პრაქტიკული ინტერესები ხელს უწყობენ ბავშვში კვლევითი საქმიანობის განვითარებას. მისი ცხოვრების პირობების შეცვლის საშიშროება ახალი ბავშვის გაჩენასთან დაკავშირებით და ამის შედეგად ზრუნვისა და სიყვარულის დაკარგვის შიში აიძულებს ბავშვს ჩაუფიქრდეს და მის გამკრიახობას ანვითარებს. ამასთან პირველი პრობლემა, რომელიც მის ყურადღებას იქცევს, წარმოადგენს არა სქესების განსხვავების შესახებ საკითხს, არამედ გამოცანას: საიდან ჩნდებიან ბავშვები? დამახინჯებული სახით ეს სფინქსის გამოცანას შეადგენს. ორი სქესის არსებობის ფაქტს ბავშვი თავიდან სავსებით მშვიდად აღიქვამს. ბიჭი სავსებით ბუნებრივად მიიჩნევს იმას, რომ ყველა მისთვის ცნობილ ადამიანს ისეთივე გენიტალიები აქვს, როგორც თავად მას, და ვერცკი წარმოუდგენია, რომ ეს შეიძლება სხვანაირად იყოს. ბიჭი მტკიცედ იცავს ამ რწმენას და მასზე უარს ამბობს მხოლოდ მძიმე შინაგანი ბრძოლის შემდეგ (კასტრაციული კომპლექსი). ქალთან დაკარგული პენისის შემცვლელი წარმონაქმნი დიდ როლს თამაშობს იმ ფორმებში, რომლებსაც მრავალფეროვანი პერვერსიები იღებენ⁴¹.

კასტრაციის კომპლექსი და პენისის მიმართ შური

ყველა ადამიანში ასეთივე (მამაკაცური) გენიტალიების არსებობის შესახებ ვარაუდი პირველ შესანიშნავ და თავისი შედეგებით მნიშვნელოვან ინფანტილურ სექსუალურ თეო-

რიას წარმოადგენს. ბავშვს მცირე სარგებელი აქვს იმით, რომ ბიოლოგიური მეცნიერება ამართლებს მის წინასწარ შეგონებას და ქალურ კლიტორში პენისის ნამდვილ შემცვლელს ხედავს. პატარა გოგონა არ ექცევა მსგავსი უარყოფის გავლენის ქვეშ, როცა ბიჭის სხვაგვარად მოწყობილ გენიტალიებს ამჩნევს. ის დაუყოვნებლივ მზადაა აღიაროს ისინი, და მასში პენისის მიმართ შური იღვიძებს, რომელიც შემდგომში ბიჭად ყოფნის სურვილამდე იზრდება; ამ სურვილმა შემდგომში შეიძლება დიდი როლი ითამაშოს.

დაბადების თეორია

ბევრ ადამიანს ახსოვს, თუ მათ სქესობრივ მომწიფებულობამდე პერიოდში როგორ აინტერესებდათ საკითხი: საიდან ჩნდებიან ბავშვები. საკითხის ანატომიური გადაწყვეტა მაშინ სხვადასხვაგვარი იყო: ისინი გამოდიან მკერდიდან, ან მათ ჭრიან მუცლიდან, ან ჭიპი იხსნება, რათა ისინი გამოუშვას. ბავშვები ჩნდებიან იმისგან, რომ მშობლები რაღაცას ჭამენ (როგორც ეს ზღაპრებში ხდება), და ისინი იბადებიან კუჭ-ნაწლავიდან, როგორც განავალი. ეს ბავშვური თეორიები გვაგონებენ ცხოველთა სამყაროში შეხვედრად მოწყობილობებს, მაგალითად, ძუძუმწოვრებზე უფრო დაბლა მდგომ ცხოველთა კლოაკას.

სექსუალური ურთიერთობის სადისტური გაგება

თუ ბავშვობის ასაკში ხდებიან მოზრდილებს შორის სექსუალური ურთიერთობის მოწმენი, რისი მიზეზიც დიდების დარწმუნებულობაა, რომ პატარა ბავშვს სექსუალური მხარე ჯერ კიდევ არ ესმის, მაშინ ასეთი ბავშვები სექსუალურ აქტს მხოლოდ თავისებურ ცემად ან ძალადობად, ანუ

სადისტური აზრით აღიქვამენ. ფსიქონალიზი ამტკიცებს, რომ ადრეულ ბავშვობაში ასეთი შთაბეჭდილება მნიშვნელოვანწილად განაპირობებს სექსუალური მიზნების უგვია-ნესი სადისტური ძვრისაკენ მიდრეკილებას. შემდგომში ბავშვები ბევრს ფიქრობენ პრობლემაზე, თუ რაში შეიძლება მდგომარეობდეს სექსობრივი ურთიერთობა, ანუ, მათი ენით რომ ვთქვათ, რას ნიშნავს გათხოვება ან ცოლის შერთვა, და მნიშვნელოვანწილად ამოცანის ამოხსნას ეძებენ ერთობაში, რომელიც გამოიხატება მოშარდვის ან ტანში გასვლის ფუნქციების მეშვეობით.

ბავშვური სექსუალური კვლევის ტიპური წარუმატებლობა

ბავშვური სექსუალური თეორიები ზოგადად წარმოადგენენ ბავშვის საკუთარი სექსუალური კონსტიტუციის ასახვას და, მიუხედავად მათი უცნაური შეცდომებისა, მიუთითებენ სექსუალური პროცესების უფრო უკეთ გაგებაზე, ვიდრე ეს მოსალოდნელია მათ შემოქმედთაგან. ბავშვები ასევე ამჩნევენ დედის ორსულობით გამოწვეულ ცვლილებებსაც და შეუძლიათ მათი სწორად განმარტება; ყარყატზე ზღაპარი კი, რომელსაც ასე სშირად უყვებიან, მათში უმეტესწილად ღრმა უნდობლობას იწვევს. მაგრამ რამდენადაც ბავშვური სექსუალური კვლევისათვის უცნობი რჩება ორი ელემენტი: გამანაყოფიერებელი თესლის როლი და ქალური სასქესო ხვრელის არსებობა, – თუმცა, სწორედ ის პუნქტები, რომლებშიც ინფანტილური ორგანიზაცია ჯერ კიდევ ჩამორჩება, – ინფანტილური კვლევების მცდელობა მაინც ყოველთვის უნაყოფოა და შემდგომ კვლევა-ძიებაზე უარის თქმით მთავრდება, რის შედეგადაც შემეცნებისაკენ ლტოლვა არცთუ იშვიათად სამუდამოდ შესუსტებული რჩება. ამ ადრე-

ულ ბავშვურ პერიოდში სექსუალური კვლევა ყოველთვის მარტოობაში წარმოებს; ის სამყაროში დამოუკიდებელი ორიენტირების პირველი მცდელობაა, რომელიც ბავშვის იმ გარემომცველი პირებისაგან დიდ გაუცხოებას იწვევს, რომლებიც მანამდე მისი სრული ნდობით სარგებლობდნენ.

სექსუალური ორგანიზაციის განვითარების ფაზები

ჩვენ ხაზს ვუსვამდით, რომ სექსუალური ორგანიზაციის დამახასიათებელ ნიშნებს წარმოადგენს ის, რომ იგი არსებითად აუტოეროტიულია (თავის ობიექტს საკუთარ სხეულზე პოულობს) და რომ მისი ცალკეული ნაწილობრივი ლტოლვები, რომლებიც ზოგადად ერთმანეთთან დაკავშირებულნი და ერთი მეორეზე დამოკიდებულნი არ არიან, მიისწრაფვიან ტკბობისაკენ. განვითარება სრულდება ეგრეთ წოდებული მოზრდილთა ნორმალური სექსუალური ცხოვრებით, რომლის დროსაც ტკბობის მიღება გვარის გაგრძელების ფუნქციას ემსახურება, და ნაწილობრივმა ლტოლვებმა, როგორც ეროგენური ზონის ერთადერთმა პრიმატმა, შეადგინეს მყარი ორგანიზაცია უცხო სექსუალურ ობიექტთან სექსუალური მიზნის მისაღწევად.

პრეგენიტალური ორგანიზაციები

განვითარების ამ პროცესში შეფერხებებისა და დარღვევების შესწავლა ფსიქოანალიზის დახმარებით საშუალებას გვაძლევს გავიგოთ ნაწილობრივი ლტოლვების ასეთი ორგანიზაციის ჩანასახები და წინასწარი საფეხურები, რომლებიც თავისებურ სექსუალურ რეჟიმს შეადგენენ. სექსუალური ორგანიზაციის ეს ფაზები ნორმალურად მიმდინარეობენ თანაბრად და თავს მხოლოდ მინიმუმებით გვახსენებენ. ისინი

მოქმედებაში მხოლოდ პათოლოგიურ შემთხვევებში მოდიან და მაშინ უხეში დაკვირვებისთვისაც შესამჩნევნი ხდებიან.

სექსუალური ცხოვრების ორგანიზაციებს, რომლებშიც გენიტალურმა ზონებმა თავისი უპირატესი მნიშვნელობა ჯერ ვერ მიიღეს, ჩვენ პრეგენიტალებს ვუწოდებთ. ამჟამად ცნობილია ორი ასეთი ორგანიზაცია, რომლებიც ადრეულ ცხოველურ მდგომარეობაში დაბრუნების შთაბეჭდილებას ტოვებენ.

პირველ ასეთ პრეგენიტალურ სექსუალურ ორგანიზაციას წარმოადგენს ორალური, ან, თუ გნებავთ, კანიბალური. აქ სექსუალური საქმიანობა ჯერ არ არის განცალკევებული საკვების მიღებისაგან, ამ ლტოლვების ფარგლებში წინააღმდეგობები ჯერ არ არის დიფერენცირებული. ერთი საქმიანობის ობიექტი იმავდროულად მეორე საქმიანობის ობიექტსაც წარმოადგენს, სექსუალური მიზანი მდგომარეობს ობიექტის შთანთქმაში, იმის პირველსახეში, რაც მოგვიანებით, როგორც გაიგივება, ასეთ მნიშვნელოვან ფსიქიკურ როლს შეასრულებს. ამ ფიქტიური, ჩვენთვის პათოლოგიის მიერ თავს მოხვეული, ორგანიზაციის ფაზის ნარჩენი შეიძლება დავინახოთ წოვაში, რომლის დროსაც კვებითი საქმიანობისაგან განცალკევებული სექსუალური საქმიანობა უარს ამბობს უცხო ობიექტზე საკუთარ სხეულზე ობიექტის გულისათვის.

მეორე პრეგენიტალურ ფაზას სადისტურ-ანალური ორგანიზაცია წარმოადგენს. აქ უკვე განვითარდა ის წინააღმდეგობრიობა, რომელიც მთელ სექსუალურ ცხოვრებაზე აისახება, მაგრამ ის არ შეიძლება ჯერ მამაკაცურად ან ქალურად იწოდებოდეს, არამედ უნდა დაერქვას აქტიური და პასიური. აქტიურობა ვლინდება სხეულის მუსკულატურის მხრიდან დაუფლებიანაკენ ლტოლვის წყალობით, კუჭ-ნაწლავის ეროგენური ლორწოვანი გარსი კი თავის თავს ავ-

ლენს, როგორც პასიური სექსუალური მიზნის მქონე ორგანო; ორივე მისწრაფებას აქვთ თავიანთი, თუმცა არდამთხვევადი ობიექტები. ამასთან ერთად სხვა ნაწილობრივი ლტოლვები თავის საქმიანობას აუტოეროტიკული სახით ავლენენ. ამიტომ უკვე შეიძლება ლაპარაკი სექსუალური პოლარობისა და უცხო ობიექტის შესახებ. ორგანიზაცია და გვარის გაგრძელების ფუნქციის დამორჩილება ჯერ არ არის.

ამბივალენტობა

ორგანიზაციის ეს ფორმა შეიძლება უკვე მთელი ცხოვრება შენარჩუნდეს და თავის თავზე სამუდამოდ მიიზას სექსუალური საქმიანობის მნიშვნელოვანი ნაწილი. სადიზმის სიკარბე და ანალური ზონისთვის დამახასიათებელი კლოაკის როლი მას მკვეთარ არქაულ ხასიათს აძლევს. მის სხვა ნიშანს შეადგენს ის, რომ ორივე წყვილად გაერთიანებული ურთიერთსაპირისპირო ლტოლვა თითქმის ერთნაირადაა განვითარებული, რაც ატარებს ბლეილერის მიერ შემოღებულ მოსწრებულ სახელწოდებას – ამბივალენტობას.

სექსუალური ცხოვრების პრეგენიტალური ორგანიზაციების შესახებ ვარაუდი ეფუძნება ნევროზების ანალიზს და ამ ანალიზის ცოდნის გარეშე საექვოა რომ გაგებულ იქნას. იმედი უნდა ვიქონიოთ, რომ ანალიტიკური სამუშაოს გაგრძელება ნორმალური სექსუალური ფუნქციის აგებაზე კიდევ უფრო მეტ მონაცემებს მოგვცემს.

ინფანტილური სექსუალური ცხოვრების სურათის შესავსებად აუცილებელია დავამატოთ, რომ ხშირად ან მუდმივად უკვე ბავშვობის ასაკში ობიექტის შერჩევა ისეთი ფორმით ხდება, როგორითაც ჩვენ იგი დავხატეთ, როგორც სქესობრივი მომწიფებულობის დადგომისას განვითარების ფაზისათვის დამახასიათებელი, სახელდობრ, რომ ყველა

სექსუალური მისწრაფება მხოლოდ ერთ პირზე წარიმართება, რომელთანაც უნდათ თავისი მიზნის მიღწევა. ეს მაშინ წარმოქმნის სექსუალური ცხოვრების საბოლოო ფორმასთან ყველაზე დიდ მიახლოებას სქესობრივი მომწიფებულობის დადგომის შემდეგ, შესაძლოა, ბავშვობის ასაკშიც. ამ უკანასკნელისაგან განსხვავება მხოლოდ იმაში მდგომარეობს, რომ ბავშვობაში ნაწილობრივი ლტოლვების გაერთიანება და მათი გენიტალიების პრიმატისადმი დამორჩილება ჯერ საერთოდ არ ჩატარებულა ან მხოლოდ ძალიან არასრულად ჩატარდა. სექსუალური ორგანიზაციის უკანასკნელი ფაზა, მასადაძე, იმაში მდგომარეობს, რომ ეს პრიმატი იწყებს კონსერვის გაგძელების მსახურებას.

ობიექტის ორ ჯერად არჩევა

შეიძლება ტიპიურად ჩავთვალოთ, რომ ობიექტის არჩევა ხდება ორ ჯერად, ანუ ორი ბიძგიტ. პირველი ბიძგიტ იწყება ორ და ხუტ წლებს შორის ასაკში და ლატენტური პერიოდის დროს ჩერდება ან რეგრესირდება კიდეც; ის გამოირჩევა თავისი სექსუალური მიზნების ინფანტილური ბუნებით. მეორე ბიძგიტ იწყება სექსუალური მომწიფებულობის დადგომისას და განაპირობებს სექსუალური ცხოვრების საბოლოო ფორმას.

ობიექტის ორ ჯერად არჩევის ფაქტი, რომელიც არსებითად დაიყვანება ლატენტური პერიოდის მოქმედებამდე, იძენს, თუმცა, უზარმაზარ მნიშვნელობას სექსუალური ცხოვრების ამ საბოლოო ფორმის დასარღვევად. ობიექტის ინფანტილური არჩევის შედეგები ვლინდებიან ცხოვრების უფრო გვიან პერიოდში; ისინი ან ნარჩუნდებიან, როგორც ასეთები, ან გამოცოცხლდებიან სქესობრივი სიმწიფის დადგომის დროს. გამოდევნის განვითარების შედეგად, რომელ-

საც ადგილი ჰქონდა ამ ორ ფაზას შორის, მათით სარგებლობა, როგორც აღმოჩნდა, შეუძლებელია. მათმა სექსუალურმა მიზნებმა შესუსტება განიცადეს და ამჟამად წარმოადგენენ იმას, რასაც ჩვენ შეგვიძლია სექსუალური ცხოვრების ნაზი მიმდინარეობა ვუწოდოთ. მხოლოდ ფსიქოანალიტიკურ კვლევას შეუძლია დაამტკიცოს, რომ ამ სინაზის, გაღმერთების და პატივისცემის მიღმა იმალებიან ძველი, ამჟამად უვარგისად გამხდარნი ინფანტილური ნაწილობრივი ლტოლვების სექსუალური მისწრაფებები. სქესობრივი სიმწიფის დადგომის პერიოდში ობიექტის არჩევამ უარი უნდა თქვას ინფანტილურ ობიექტებზე და კვლავ დაწყებულ იქნას, როგორც გრძნობითი დინება. ორივე დინების დაუმთხვევლობას ხშირად მოჰყვება ის, რომ სექსუალური ცხოვრების ერთ-ერთი იდეალის – ყველა სურვილის ერთ ობიექტზე კონცენტრირების – მიღწევა შეუძლებელი ხდება.

ინფანტილური სექსუალობის წყაროები

გვსურს რა თვალყური ვადევნოთ სექსუალური ლტოლვის წარმოშობას, ჩვენ აქამდე აღმოვაჩინეთ, რომ სექსუალური აღზნება წარმოიშვება:

ა) როგორც სხვა ორგანულ პროცესებთან დაკავშირებით განცდილი კმაყოფილების კვლავწარმოქმნა; ბ) პერიფერიული ზონების შესაბამისი გაღიზიანების წყალობით; გ) როგორც ზოგიერთი, წარმოშობით ჩვენთვის არცთუ მთლად გასაგები ისეთი „ლტოლვების“ გამოხატულება, როგორებიცაა ჭკრეტისკენ და სისასტიკისკენ ლტოლვები. უფრო გვიან პერიოდიდან ბავშვობისაკენ დაბრუნებისას ფსიქოანალიტიკური კვლევა და ბავშვზე ერთდროულად დაკვირვება ერთად სექსუალური აღზნების კიდევ სხვა მუდმივ წყაროებს გვიჩვენებენ. ბავშვობაზე დაკვირვებას ის ნაკლი გააჩნია, რომ

ის იმ ობიექტებზე ტარდება, რომელთა არასწორად გაგება ადვილია; ფსიქოანალიზი კიდევ იმით რთულდება, რომ თავის ობიექტამდე და თავის დასკვნებამდე დადის მხოლოდ ხანგრძლივი შემოვლითი გზებით; მაგრამ ორივე მეთოდით ერთობლივი მოქმედებისას შეიძლება მიღწეულ იქნას შედეგების სანდოობის საკმარისი ხარისხი.

ეროგენური ზონების კვლევისას ჩვენ უკვე დავადგინეთ, რომ კანის ეს ადგილები აღმოაჩენენ მხოლოდ თავისებურ გაღიზიანებადობას, რომელიც გარკვეული აზრით კანის მთელი ზედაპირისათვისაა დამახასიათებელი. ამიტომ არ არის გასაკვირი, რომ კანის გაღიზიანებადობის ზოგიერთ სახეობებს უნდა მივაწეროთ კარგად გამოხატული ეროგენური მოქმედება. მათ შორის, უწინარეს ყოვლისა, ხაზს ვუსვამთ ტემპერატურულ გაღიზიანებებს; შესაძლოა, ამით უფრო გასაგები გახდება თბილი აბაზანების თერაპიული მოქმედება.

მექანიკური ალგზნებები

არასებობს სექსუალური ალგზნების გამოწვევის კიდევ ერთი შესაძლებლობა – სხეულის რიტმული, მექანიკური რხევებით, რომელთა დროსაც უნდა განვასხვავოთ გაღიზიანების სამნაირი სახეობა: ვესტიბულარული ნერვების გრძნობით აპარატზე, კანზე და სხეულის ღრმა ნაწილებზე (კუნთები, სახსროვანი აპარატი). იმ დროს გაჩენადი ტკბობის შეგრძნებების გამო ხაზი განსაკუთრებით იმას უნდა გავუსვათ, რომ მოცემულ შემთხვევაში საკმაოდ ხშირად შეგვიძლია ვიხმაროთ, როგორც ცნება „სექსუალური ალგზნება“, ისე „დაკმაყოფილება“; ეს ჩვენ გვაკისრებს ვალდებულებას შემდგომში ვეძიოთ ამის ახსნა. სხეულის მექანიკური რხევებით გამოწვეული ტკბობის დადასტურებას, ამრიგად, ემსახურება

ის ფაქტი, რომ ბავშვებს ძლიერ უყვართ ისეთი პასიური თამაში—მოძრაობები, როგორებიცაა ქანაობა და ასროლა, და მათ განმეორებას შეუჩერებლად მოითხოვენ⁴². რწევა, როგორც ცნობილია, მოუსვენარი ბავშვების დასაძინებლად გამოიყენება. ვარცლში კატაობისას და რკინიგზით მგზავრობისას რხევა უფრო მოზრდილ ბავშვებზე ისეთ მიმზიდველ მოქმედებას ახდენს, რომ მათ, ყოველ შემთხვევაში ყველა ბიჭს, ცხოვრებაში ერთხელ მაინც კონდუქტორობა ან მეეტლეობა მოუნდება. იმისადმი, რაც რკინიგზაზე ხდება, ისინი ჩვეულებრივ დიდ და იდუმალ ინტერესს იჩენენ, და ყველაფერი მოხდენადი იმ ასაკში, როცა ფანტაზიის საქმიანობა ძლიერდება (სექსობრივი მომწიფებულობის დადგომამდე ცოტა ხნით ადრე), მათთვის წმინდა სექსუალური სიმბოლიკის ბირთვი ხდება. რკინიგზით მგზავრობის სექსუალობასთან დაკავშირების აუცილებლობა, სავარაუდოდ, მოძრაობითი შეგრძნებების წოვითი ხასიათიდან გამომდინარეობს. თუ ამას დაემატება ის გამოდევნა, რომელიც ბევრ რამეს, რასაც ბავშვები უპირატესობას ანიჭებენ, საპირისპიროდ აქცევს, მაშინ იგივე პირები მოზარდულ ან მოზრდილ ასაკში ქანაობაზე გულისრევით რეაგირებენ, რკინიგზით მგზავრობისაგან ძლიერ ილღებიან ან მოგზაურობის დროს შიშის შეტევები—საკენ მიდრეკილებას ავლენენ.

ამას მიუერთდება ჯერ კიდევ გაუგებარი ფაქტი, რომ შემინებისა და მექანიკური რხევის თანმთხვევა მძიმე ისტერიის მსგავს ტრავმატულ ნევროზს იწვევს. ყოველ შემთხვევაში, შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ ეს გავლენები, რომლებიც მცირე ინტენსივობისას სექსუალური აღგზნების წყაროები ხდებიან, ძალიან დიდი რაოდენობით სექსუალური მექანიზმის ღრმა შერყევას იწვევენ.

კუნთების მუშაობა

ცნობილია, რომ კუნთების აქტიური საქმიანობა ბავშვის მოთხოვნილებას წარმოადგენს, რომლის დაკმაყოფილებითაც ის არაჩვეულებრივ ტკბობას იღებს. იმის მტკიცებამ, რომ ამ ტკბობას სექსუალობასთან რაღაც საერთო აქვს, რომ ეს თავის თავშიც კი მოიცავს სექსუალურ დაკმაყოფილებას ან შეიძლება გასდეს სექსუალური აღგზნების საბაზი, შეიძლება კრიტიკული შეპასულება გამოიწვიოს, რომელიც წარმართული იქნება უკვე ადრე გამოთქმული იმ მტკიცებების წინააღმდეგ, რომ პასიური მოძრაობების შეგრძნებისაგან ტკბობას სექსუალური ხასიათი აქვს ან სექსუალურ აღგზნებას იწვევს. მაგრამ უტყუარი ფაქტია, რომ ბევრი ადამიანი ამტკიცებს, რომ გენიტალიებში აღგზნებადობის პირველი ნიშნები მათ ამხანაგებთან ჩხუბის დროს განიცადეს; თუმცა ამ სიტუაციაში საერთო კუნთური დაძაბვის გარდა, მოქმედებას ასდენს აგრეთვე მოწინააღმდეგის კანთან კანით შეხება. რომელიმე პირთან კუნთური ბრძოლისაკენ მიდრეკილება, ისევე როგორც სიტყვიერი ბრძოლისაკენ უფრო გვიან ასაკში მიდრეკილება („ვის ვინ უყვარს, ის მას აბრაზებს“), მიეკუთვნება ობიექტის ამ პირზე მიმართული არჩევის კარგ ნიშანს. იმაში, რომ კუნთური საქმიანობა ხელს უწყობს სექსუალურ აღგზნებას, შეიძლება დავინახოთ სადისტური ლტოლვის ერთ-ერთი ფესვი. ბევრი ინდივიდისათვის ჩხუბსა და სექსუალურ აღგზნებას შორის ინფანტილური კავშირი წარმოადგენს სექსუალური ლტოლვის არჩეული მიმართულების წინასწარგანმზრახველ მომენტს ⁴³.

აფექტური პროცესები

ნაკლებ ეჭვს იწვევენ ბავშვის სექსუალური აღგზნების

დანარჩენი წყაროები. უშუალო დაკვირვებით და უფრო გვიანი კვლევით ადვილი დასადგენია, რომ ყველა ინტენსიური აფექტური პროცესი, შეშინებისაგან აღზნებაც კი, აისახებიან სექსუალობაზე, რასაც თუმცაღა შეუძლია ხელი შეუწყოს ასეთი სულიერი მოძრაობების პათოგენური გავლენის გაგებას. მოსწავლისათვის გამოცდის წინ შიშმა, ძნელად ამოსახსნელი ამოცანის წინაშე დამაბვამ შეიძლება დიდი მნიშვნელობა შეიძინოს, გავლენას მოახდენს რა სექსუალური გამოვლინებების აფეთქებაზე და სკოლისადმი დამოკიდებულებაზე, რამეთუ მსგავს პირობებში ხშირად ჩნდება გამაღიზიანებელი გრძნობა, რომელიც გენიტალიებზე შეხებას აიძულებს, ან პოლუციის მსგავსი პროცესი მისი მთელი უხერხულობის გამომწვევი შედეგებით. ბავშვების ქცევა სკოლაში, რომელიც მასწავლებლებისთვის ხშირად გაუგებარია, ზოგადად უნდა განიხილებოდეს მათში სექსუალობის პირველი ნიშნების გაჩენასთან კავშირში. ბევრი თავისთავად არასასიამოვნო აფექტების – მოშიშარობის, საშინელების, საზარლობის – სექსუალობის აღმძვრელი მოქმედება ბევრ ადამიანს მომწიფებულობის ასაკშიც უნარჩუნდება, და ამით აიხსნება ის, რომ ასე ბევრი ადამიანი ნებისმიერი ხელსაყრელი შემთხვევით სარგებლობს, რათა მსგავსი შეგრძნებები გამოსცადოს, თუკი განსაზღვრული, გარე გარემოებები (მოჩვენებითი სამყაროსადმი მიკუთვნება, კითხვა, თეატრი) არასასიამოვნო შეგრძნებების სერიოზულობას ამცირებს.

თუ დავუშვებდით, რომ ინტენსიურ მტკივნეულ შეგრძნებებს აქვთ ისეთივე ეროგენური მოქმედება, განსაკუთრებით თუ ტკივილი შესუსტებულია რაიმე გარე გარემოებით ან უფრო დიდხანსაა შენარჩუნებული, მაშინ სწორედ ეს იქნებოდა სადისტურ-მაზოხისტური ლტოლვის მთავარი ფესვი, რომლის მრავალფეროვანი და რთული შემადგენლობის გაგებასაც ჩვენ თანდათანობით ვიწყებთ.

ინტელექტუალური სამუშაო

დაბოლოს, ადვილად დავრწმუნდებით, რომ ინტელექტუალურ სამუშაოზე ყურადღების კონცენტრაციას და გონებრივ დაძაბვას საერთოდ ბევრი მოზარდისათვის და მომწიფებული ასაკის ადამიანისათვის შედეგად მოსდევს სექსუალური აღგზნება, რომელიც უნდა ჩაითვალოს ნერვული დაავადებების გონებრივი „გადაღლილობით“ ასე საექვო ახსნისათვის ერთადერთ სწორ საფუძვლად.

თუ თვალს გადავავლებთ ბავშვური სექსუალური აღგზნებების წყაროებს, ამ არასრულყოფილი და არასრულად ჩამოთვლილი მაგალითების და მონახაზების თანახმად, ჩვენ გვიჩნდება შესაძლებლობა განვკვირიტოთ ან გავიგოთ შემდეგი განზოგადებები: როგორც ჩანს, ყველაფერი გაკეთდა იმისათვის, რომ სექსუალური აღგზნების პროცესი, რომლის არსიც, რასაკვირველია, ჩვენთვის ძალიან გამოუცნობი გახდა – მსვლელობაში შევიდა. ამაზე, უწინარეს ყოვლისა, მეტ-ნაკლებად ზრუნავენ მგრძნობიარე ზედაპირის – კანის და გრძნობის ორგანოების გაღიზიანებები, და ყველაზე უშუალო გზით – კანის ყველაზე ცნობილი ადგილების გაღიზიანებები, რომელთაც ეროგენური ზონების სახელწოდება დაიმსახურეს. სექსუალური აღგზნების ამ წყაროებში გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს გაღიზიანებების ხარისხს, თუმცა არც ინტენსივობის (ტკივილისას) მომენტის მთლად უგულვებელყოფა არ შეიძლება. მაგრამ, გარდა ამისა, ორგანიზმში არის ისეთი მოწყობილობები, რომელთა შედეგადაც ბევრი შინაგანი პროცესისას სექსუალური აღგზნება, როგორც გვერდითი მოვლენა, წარმოიშვება, როგორც კი ამ პროცესების ინტენსივობა ცნობილ რაოდენობრივ საზღვრებს გასცდება. ის, რასაც ჩვენ დავარქვით სექსუალობის ნაწილობრივი ლტოლვები, ან უშუალოდ გამომდინარეობს სექსუალური აღგზნე-

ბის ამ შინაგანი წყაროებიდან, ან იქმნება იმისგან, რაც მოიცემა ამ წყაროებით და ეროგენური ზონებით. შესაძლებელია, რომ ორგანიზმში მიმდინარე ყველა მეტ-ნაკლებად მნიშვნელოვანი პროცესი თავის კომპონენტებს სექსუალური ლტოლვის აღსაგზნებად გადასცემს.

დღესდღეობით ამ ზოგადი დებულებების უფრო მეტ სიცხადემდე და დარწმუნებამდე დაყვანა შეუძლებლად მეჩვენება, და ამაზე პასუხისმგებლობას ორ მომენტს ვაკისრებ: პირველ რიგში, აზრთა მთელი წყობის სიახლეს, და, მეორე რიგში, იმ გარემოებას, რომ სექსუალური აღგზნების არსი ჩვენთვის საერთოდ უცნობია. მაგრამ მე არ მინდოდა უარი მეთქვა ორ შენიშვნაზე, რომელიც გვპირდება შორეული ჰორიზონტების გადაშლას.

ა) სხვადასხვა სექსუალური კონსტიტუციები

იმის მსგავსად, თუ ადრე როგორ ვხედავდით თანდაყოლილი სექსუალური კონსტიტუციების მრავალფეროვნების ეროგენური ზონების სხვადასხვაგვარი განვითარებით დასაბუთების შესაძლებლობას, ჩვენ შეგვიძლია იგივე ახლაც მოვსინჯოთ, მივუმატებთ რა ამას კიდევ სქესობრივი აღგზნების უშუალო წყაროებს. ჩვენ შეგვიძლია დავუშვათ, რომ თუმცა ამ წყაროებს ყველა ადამიანისათვის აქვს მნიშვნელობა, მაგრამ ყველა ადამიანში ისინი ერთნაირად ძლიერი როდი არიან, და რომ სექსუალური აღგზნების ცალკეული წყაროს უპირატესი განვითარება ხელს უწყობს სხვადასხვა სექსუალური კონსტიტუციების შემდგომ დიფერენციაციას⁴.

ბ) ურთიერთგავლენის გზები

ვიტოვებთ რა გამოხატვის ხატოვან ხერხს, რომელსაც

ასე დიდხანს ვიყენებდით, ვამბობდით რა სექსუალური აღგზნების „წყაროებზე“, ჩვენ შეიძლება იმ ვარაუდამდე მივიდეთ, რომ სხვა ფუნქციებიდან სექსუალობამდე მიმავალი ყველა შემაერთებელი გზა უკუმიმართულებითაც გავლადი უნდა იყოს. თუ, მაგალითად, ორივე ფუნქციისათვის საერთო ტუჩების ზონის ფლობა წარმოადგენს იმის მიზეზს, რომ საკვების მიღებისას წარმოიშვება სექსუალური კმაყოფილება, მაშინ საკვების მიღებაში დარღვევა შეიძლება აიხსნას საერთო ზონის ეროგენური ფუნქციების დარღვევით. თუ ჩვენთვის ცნობილია, რომ ყურადღების კონცენტრაციამ შეიძლება სექსუალური აღგზნება გამოიწვიოს, მაშინ იძულებულნი ვართ დავუშვათ, რომ იგივე გზით, მაგრამ უკუმიმართულებით ზემოქმედების წყალობით, სექსუალური აღგზნება გავლენას ახდენს ყურადღების რაღაცაზე კონცენტრაციის შესაძლებლობაზე. ნევროზების სიმპტომატოლოგიის დიდი ნაწილი, რომელსაც მე ვხსნი სექსუალური პროცესების დარღვევით, გამოიხატება სხვა, არასექსუალური სხეულებრივი ფუნქციის დარღვევაში, და ეს აქამდე გაუგებარი გავლენა ნაკლებად გამოუცნობი ხდება, თუ ის წარმოადგენს მხოლოდ იმ გავლენის პარალელს, რომელიც სექსუალური აღგზნებისას აღმოჩნდება.

მაგრამ იგივე გზებმა, რომლებითაც სექსუალური დარღვევები სხვა სხეულებრივ ფუნქციებზე გადადიან, ჯანმრთელობის დროსაც მნიშვნელოვანი სამსახური უნდა გაუწიონ. მათი მეშვეობით უნდა ხდებოდეს ლტოლვების სექსუალური ძალების სხვა, არა სექსუალური მიზნებისათვის მიზიდვა, ანუ სექსუალობის სუბლიმირება. მინდა დავამთავრო იმის აღიარებით, რომ ამ, უთუოდ არსებული, სავარაუდოდ ამა თუ იმ მიმართულებით გავლადი გზების შესახებ სანდო მონაცემები ჯერ კიდევ არ გავაჩნია.

III. გარდაქმნები სქესობრივი მომწიფებისას

სქესობრივი მომწიფებულობის დადგომისას იწყება ცვლილებები, რომელთაც მოელით ინფანტილური სექსუალური ცხოვრების გადაყვანა მის საბოლოო ნორმალურ ფორმებში. სექსუალური ლტოლვა მანამდე უპირატესად აუტოეროტიული იყო, ახლა კი ის სექსუალურ ობიექტს პოულობს. მანამდე მისი ქმედებები გამოძდინარეობდნენ ცალკეული ლტოლვებიდან და ეროგენური ზონებიდან, რომლებიც ერთმანეთისაგან დამოუკიდებელნი იყვნენ და ეძებდნენ გარკვეულ ტკობას, როგორც ერთადერთ სექსუალურ მიზანს. ამჟამად მოიცემა ახალი სექსუალური მიზანი, რომლის მისაღწევადაც ერთობლივად მოქმედებენ ყველა ნაწილობრივი ლტოლვები, მაშინ როცა ეროგენური ზონები გენიტალური ზონის პრიმატს ემორჩილებიან. რამეთუ ახალი სექსუალური მიზანი ორივე სქესს ფრიად სხვადასხვა ფუნქციებს ანიჭებს, მათი სექსუალური განვითარება სხვადასხვა მიმართულებას იღებს. მამაკაცის განვითარება უფრო თანმიმდევრულია და ჩვენი გაგებისთვის უფრო ხელმისაწვდომია, მაშინ როცა ქალებისათვის დამახასიათებელია თავისებური რეგრესიც კი. სქესობრივი ცხოვრების ნორმალურობის საწინდარია მხოლოდ სექსუალურ ობიექტზე, და სექსუალურ მიზანზე მიმართული ორივე, ნაზი და გრძნობითი მიმდინარეობის თანმთხვევა, რომელთაგანაც პირველი თავის თავში მოიცავს ყველაფერს, რაც რჩება სექსუალობის ადრეული ინფანტილური აყვავებისაგან. ეს ემსგავსება გვირაბის ორივე მხრიდან გაყვანას.

მამაკაცისთვის ახალი სექსუალური მიზანი სექსუალური პროდუქტების გამოყოფაში მდგომარეობს; ის ადრინდელ მიზანს – ტკობის მიღწევას – აბსოლუტურად არ ეწინააღმდეგება, პირიქით, ტკობის მაქსიმალური რაოდენობა

სექსუალური პროცესის სწორედ ამ საბოლოო აქტთანაა დაკავშირებული. სექსუალური ლტოლვა ამჟამად უკვე გვარის გაგრძელების ფუნქციას ემსახურება; ის, ასე ვთქვათ, ალტ-რუისტული ხდება. ამ გარდაქმნის განსახორციელებლად საჭიროა ამ პროცესისას მხედველობაში მივიღოთ წინასწარი მიდრეკილება და ლტოლვის ყველა თავისებურება.

ისევე როგორც ნებისმიერ სხვა შემთხვევაში, როცა ორგანიზმში ადგილი უნდა ჰქონდეს ახალ კავშირებს და რთულ მექანიზმებში შეერთებებს, ასევე აქაც არსებობს მტკივნეული დარღვევების შესაძლებლობა ამ ახალი წესრიგის არდადგომის წყალობით. სქესობრივი ცხოვრების ყველა მტკივნეული დარღვევა სრული უფლებით შეიძლება განვიხილოთ, როგორც შეფერხებები განვითარებაში.

გენიტალური ზონის პრიმატი და წინასწარი ტკბობა (Vorlust)

ჩვენი თვალთახედვის წინაშე აშკარად იხსნება განვითარების აღწერილი მსვლელობის ამოსავალი პუნქტი და საბოლოო მიზანი. შუალედური გადასვლები ჩვენთვის ბევრი მიმართებით ჯერ კიდევ სიბნელითაა მოცული; მათში არა ერთი გამოცანა იმალება.

მოწიფულობის დადგომის თანმდევ პროცესებში ყველაზე არსებითად მიიჩნევდნენ იმას, რაც თვალში ყველაზე მეტად გვეცემა, - გარე გენიტალიების აშკარა ზრდა, რომლებზეც ბავშვობის ლატენტური პერიოდი ზრდის შეფარდებითი შეფერხებით აისახება. იმავდროულად შინაგანი გენიტალიების განვითარებაც იმდენად წინ წავიდა, რომ მათ შემოქმედით სქესობრივი პროდუქტები გამოყონ ან ისინი ახალი არსების წარმოსაქმნელად აღიქვან. ამრიგად, წარმოიშვა ძალიან რთული აპარატი, რომელიც მისით სარგებლობას

ელოდება.

ეს აპარატი უნდა ამოქმედდეს, და დაკვირვებები გვიჩვენებენ, რომ ამ აპარატამდე გაღიზიანება შეიძლება სამი გზით დავიდეს: გარე სამყაროდან, ჩვენთვის უკვე ცნობილი ეროგენური ზონების აღგზნების მეშვეობით; შინაგანი ორგანოებიდან და სულიერი ცხოვრებიდან (თუ რომელი გზებით, ჯერ კიდევ გასარკვევია), რომელიც თავად წარმოადგენს გარეგანი შთაბეჭდილებების საცავს და შინაგანი აღგზნებების მიმღებს. სამივე გზით მიიღება ერთიდაიგივე, „სექსუალურ აღგზნებად“ წოდებული და ორგვარი სახის ნიშნებით – სულიერით და სომატურით – გამოვლენადი მდგომარეობა. სულიერი ნიშნები წარმოადგენენ უკიდურესად იმპულსური ხასიათის დამაბულობის თავისებურ გრძნობას; მრავალფეროვან სხეულებრივ ცვლილებებს შორის პირველ ადგილზე დგას გენიტალიების რიგი ცვლილებები, რომელთა აზრსაც სექსუალური აქტისათვის მზადყოფნა (მამაკაცის ორგანოს ერექცია, საშოში სინოტივის გამოჩენა) წარმოადგენს.

სექსუალური აღგზნება

სექსუალური აღგზნებადობისათვის დამახასიათებელ დამაბუვასთან დაკავშირებულია პრობლემა, რომლის გადაწყვეტაც ისევე რთულია, რამდენად დიდიცაა მისი მნიშვნელობა სექსუალური პროცესების გასაგებად. მიუხედავად ფსიქოლოგიაში ამის თაობაზე გაბატონებული აზრთა სხვადასხვაობისა, საჭიროდ მივიჩნევ დაჟინებით ვამტკიცო, რომ დამაბულობის გრძნობა თავისი ბუნებით არასასიამოვნო გრძნობაა. ჩემთვის გადამწყვეტია, რომ ასეთი გრძნობა ადამიანში აღვიძებს სწრაფვას ფსიქიკური სიტუაციის შეცვლისკენ, უბიძგებს მოქმედებისკენ, რაც განცდადი ტკბობის არსისათვის სრულიად უცხოა. თუ სექსუალური აღგზნებადობის

დამაბვას არასასიამოვნო გრძნობებს მივაკუთვნებთ, მაშინ იმ ფაქტს ვეგახებით, რომ იგი, ყოველგვარი ეჭვის გარეშე, განიცდება, როგორც სასიამოვნო. ტკბობა ყველგან სექსუალური პროცესებით გამოწვეულ დამაბვასთანაა შერეული; გენიტალიებში მოსამზადებელი ცვლილებების დროსაც კი აშკარად შეიგრძნობა კმაყოფილების ერთგვარი გრძნობა. როგორია კავშირი ამ არასასიამოვნო დამაბვასა და ტკბობის გრძნობას შორის?

ყველაფერი, რაც მიეკუთვნება პრობლემას „ტკბობა-უკმაყოფილება“, თანამედროვე ფსიქოლოგიის ერთ-ერთ ყველაზე მტკივნეულ ადგილს ეხება. ჩვენ შეძლებისდაგვარად შევეცდებით ამის შესახებ უფრო მეტი გავიგოთ, ჩვენს ხელთ არსებული შემთხვევის გამოყენებით და მთელი პრობლემის გადაწყვეტის მცდელობის გარეშე. გავიხსენოთ ის ხერხი, რომლითაც ეროგენური ზონები ახალ წესრიგს ემორჩილებიან. სექსუალური აღგზნების წარმოშობისას ისინი მნიშვნელოვან როლს ასრულებენ. სექსუალური ობიექტისგან ყველაზე შორს მყოფი ზონა – თვალი – ობიექტთან არშეყოფის პირობებში ყველაზე ხშირად ისეთ მდგომარეობაში აღმოჩნდება, რომ აღიგზნება აღგზნების იმ განსაკუთრებული ხარისხით, რომლის საბაზსაც სექსუალურ ობიექტში ჩვენ სილამაზეს ვუწოდებთ. ამიტომაც სექსუალური ობიექტის სხეულის სექსუალურად აღგზნებად ნაწილებს აგრეთვე „სიმშვენიერეები“ ეწოდება. ამ გაღიზიანებასთან უკვე, ერთის მხრივ, დაკავშირებულია ტკბობა, მეორეს მხრივ – მის შედეგს წარმოადგენს ის, რომ სექსუალური აღგზნებადობა მატულობს ან გამოიწვევა. თუ უერთდება სხვა ეროგენური ზონის, მაგალითად, მომსინჯავი ხელის აღგზნება, მაშინ მიიღება იგივე ეფექტი, – ერთის მხრივ, ტკბობის შეგრძნება, რომელიც უცბად ძლიერდება „მზადყოფნის“ ცვლილებისაგან მიღებული ტკბობის წყალობით, – მეორეს მხრივ კი –

სექსუალური დაძაბვის შემდგომი გაძლიერება, რომელიც მალე სრულიად გარკვეულ არასასიამოვნო გრძნობაში გადადის, თუ მას არ ეძლევა ტკბობის კვლავ მინიჭების შესაძლებლობა. უფრო ნათელი შეიძლება იყოს სხვა შემთხვევა, მაგალითად, როცა სექსუალურად არ აღზნებულ პირს შეხებით ეროგენურ ზონას უღიზიანებენ, თუნდაც კანს ქალის მკერდზე. ეს შეხება უკვე იწვევს ტკბობის გრძნობას, მაგრამ იმავდროულად სხვა რამეზე უფრო მეტად შეუძლია გააღვიძოს სექსუალური აღზნება, რომელიც ტკბობის გაძლიერებას მოითხოვს. პრობლემის არსი სწორედ ამაში მდგომარეობს: როგორ ხდება, რომ შეგრძნებადი ტკბობა იწვევს უფრო მეტი ტკბობის მოთხოვნილებას.

წინასწარი ტკბობის მექანიზმი

ამასთან ნათელია ის როლი, რომელიც ეროგენურმა ზონებმა უნდა შეასრულონ. ის, რაც ერთ-ერთ მათგანს ეხებოდა, ყველას ეხება. ყველა მათგანის დანიშნულებაა — შესაბამისი გაღიზიანების მეშვეობით ტკბობის სათანადო რაოდენობის უზრუნველყოფა; ტკბობა ამაღლებს დაძაბულობას, რომელმაც, თავის მხრივ, უნდა უზრუნველყოს აუცილებელი მოტორული ენერგია, რათა სქესობრივი აქტი ბოლომდე მიიყვანოს. მისი ბოლოსწინა ნაწილი კვლავ წარმოადგენს ეროგენური ზონის, glans penis-ზე თავად გენიტალური ზონის შესაბამის გაღიზიანებას საამისოდ მოწყობილი საშოს ლორწოვანი გარსის ობიექტის მეშვეობით; იმ ტკბობის გავლენით, რომელიც ამ აღზნებას მოაქვს, ამჯერად რეფლექტორული გზით ვითარდება მოტორული ენერგია, რომელიც იწვევს სქესობრივი სეკრეტების გამოყოფას. ეს ბოლო, ინტენსივობით ყველაზე ძლიერი ტკბობა თავისი მექანიზმით ადრინდელისაგან განსხვავდება. იგი მთლიანად გამოწვეუ-

ლია ამ დამაბულობის განმუხტვით, წარმოადგენს სრულ ტკბობას ამ დაკმაყოფილებისაგან; ამასთან ლიბიდოს დამაბუა დროებით ქრება.

მე ვფიქრობ, რომ აუცილებელია აღინიშნოს ეროგენური ზონებისგან მიღებული ტკბობის არსსა და სქესობრივი სეკრეტების გამოყოფისას მიღებული სხვა ტკბობის არსს შორის განსხვავება და მიეცეს მას შესაბამისი სახელწოდება. პირველ ტკბობას შეიძლება დაერქვას წინასწარი ტკბობა (Vorlust) საბოლოო ტკბობის (Endlust), ანუ სექსუალური საქმიანობით დაკმაყოფილების საპირისპიროდ. წინასწარი ტკბობა ასეთ შემთხვევაში წარმოადგენს იგივე ტკბობას, რომელიც მიეცემა ინფანტილური სექსუალური ლტოლვით, თუმცა ნაკლები ხარისხით; საბოლოო ტკბობა ახალია, ანუ, სავარაუდოდ, დაკავშირებულია მხოლოდ სქესობრივი მომწიფებულობის დადგომისას წარმოშობილ პირობებთან. ეროგენური ზონების ახალი ფუნქციისათვის ფორმულა იუწყება: მათით სარგებლობენ იმისათვის, რათა მათგან ისე, როგორც ინფანტილურ ცხოვრებაში მიღებადი წინასწარი ტკბობის მეშვეობით, შესაძლებლად გახადონ დაკმაყოფილებისაგან უფრო დიდი ტკბობის მიღება.

ამ ცოტა ხნის წინ მე მოვახერხე ამეხსნა სულიერი ცხოვრების სრულიად სხვა სფეროდან აღებული მაგალითი, რომელშიც ასევე მიიღწევა ტკბობის უფრო დიდი ეფექტი, ამასთან მაცდუნებელი პრემიის სახით მოქმედი ტკბობის უმნიშვნელო შეგრძნების წყალობით. იქ წარმოიშვა ტკბობის არსის უფრო ახლოს განხილვის შესაძლებლობა ⁴⁵.

წინასწარი ტკბობის საფრთხეები

თუმცა წინასწარი ტკბობის ინფანტილურ სექსუალურ ცხოვრებასთან კავშირი დასტურდება იმ პათოგენური რო-

ლით, რომელიც მას შეიძლება დაეკისროს. იმ მექანიზმიდან, რომელმაც თავის თავში მიიღო წინასწარი ტკობა, წარმოიშვა, როგორც ჩანს, აშკარა საფრთხე, ნორმალური სექსუალური მიზნის მიღწევის შესაძლებლობისათვის; ეს საფრთხე დგება მაშინ, როცა მოსამზადებელი სექსუალური პროცესების რომელიმე ადგილას წინასწარი ტკობა მეტისმეტად დიდი ხდება, შესაბამისი დაძაბვა კი მეტისმეტად უმნიშვნელო. მაშინ ქრება სექსუალური პროცესის გაგრძელების სურვილი, მთელი გზა მოკლდება და შესაბამისი მოსამზადებელი აქტი სექსუალური მიზნის ადგილს იკავებს. ეს შემთხვევა, როგორც ცნობილია, იმითაა განპირობებული, რომ შესაბამისი ეროგენური ზონა ან შესაბამისი ნაწილობრივი ლტოლვა უკვე ბავშვობის ასაკში ტკობათა არაჩვეულებრივ რაოდენობას იძლეოდნენ. თუ ამას კიდევ დაემატება ფიქსაციის ხელშემწყობი მომენტები, მაშინ მომავალში ადვილად იქმნება აკვიატებულობა, რომელიც ეწინააღმდეგება იმას, რათა ეს წინასწარი ტკობა ახალ კავშირს დაემორჩილოს. ასეთია სინამდვილეში ბევრი პერვერსიის მექანიზმი, რომელიც წარმოადგენს სექსუალური პროცესის მოსამზადებელ აქტებზე გაჩერებას.

თუ გენიტალური ზონის პრიმატი წინასწარაა მოხაზული უკვე ბავშვურ ინფანტილურ ცხოვრებაში, მაშინ ყველაზე ადვილია განვერიდოთ სექსუალური მექანიზმის წარუმატებელ ფუნქციას წინასწარი ტკობის ბრალით. ამისთვის თითქოსდა მართლაც მიიღება ზომები ბავშვობის მეორე ნახევარში (8 წლიდან სქესობრივი მომწიფებულობის დადგომამდე). ამ წლებში გენიტალური ზონები ისე იქცევიან, როგორც მომწიფებულობის დროს; ისინი ხდებიან აღზნების შეგრძნების და „მზადყოფნის“ ცვლილების ადგილი, თუ შეიგრძნობა რაიმე ტკობა სხვა ეროგენური ზონების დაკმაყოფილებისაგან, თუმცა ეს ეფექტი ჯერ უმიზნო რჩება, ანუ ხელს არ უწყობს

სექსუალური პროცესის გაგრძელებას. ამრიგად, უკვე ბავშვობის ასაკში ტკბობისაგან დაკმაყოფილებასთან ერთად სახეზეა სექსუალური დამაბვის გარკვეული რაოდენობა, თუმცა ნაკლებად მუდმივი და სრული. ახლა გასაგები ხდება, თუ სექსუალობის წყაროების კვლევისას რატომ შევძელით იგივე უფლებით გვეთქვა, რომ შესაბამისი პროცესი სექსუალობასთან მიმართებით მოქმედებს, როგორც დამაკმაყოფილებლად, ისე აღმგზნებლად. შემეცნების პროცესში ჩვენ ინფანტილურ და მომწიფებულ სექსუალურ ცხოვრებას შორის სხვაობა თავიდან მეტისმეტად დიდად წარმოვიდგინეთ და ამჟამად შეგვაქვს კორექტურა. სექსუალობის ინფანტილური გამოვლინებები წინასწარ განსაზღვრავენ ნორმალური სექსუალური ცხოვრებიდან არა მარტო გადახრას, არამედ მის ნორმალურ ფორმასაც.

სექსუალური აღგზნების პრობლემები

ჩვენთვის სრულიად აუხსნელი დარჩა, თუ საიდან მოდის ის სექსუალური დამაბვა, რომელიც ეროგენური ზონების დაკმაყოფილებისას ტკბობასთან ერთდროულად ვითარდება და როგორია ამ ტკბობის არსი*.

იმის ვარაუდი, რომ ეს დამაბვა რაღაცნაირად თავად ტკბობისაგან მიიღება, არა მხოლოდ თავისთავად ძალიან დაუკერებელია, ის გამორიცხულია, რამეთუ სქესობრივი პროდუქტების გამოყოფასთან დაკავშირებული ყველაზე დიდი ტკბობისას არავითარი დამაბვა არ ჩნდება, არამედ პირიქით, ყოველგვარი დამაბვა წყდება. აქედან გამომდინარე, ტკბობა და სექსუალური დამაბვა შეიძლება არაპირდაპირი გზით იყვნენ დაკავშირებულნი.

სექსუალური გამონაყოფის როლი

იმ ფაქტის გარდა, რომ ჩვეულებრივ პირობებში მხოლოდ სექსუალური გამონაყოფისაგან გათავისუფლება სექსუალურ აღზნებას ბოლოს უღებს, არის კიდევ სხვა საფუძველი, რათა სექსუალური დაძაბვა სექსუალურ გამონაყოფთან დავაკავშიროთ. სექსუალური თავშეკავებით მცხოვრებ ადამიანებთან სქესობრივი აპარატი გარკვეული რეგულარულობით სექსუალური გამონაყოფისაგან თავისუფლდება ღამით სექსუალური აქტის ამსახველი სიზმრების დროს, რასაც თან ახლავს ტკბობის შეგრძნება. ამ პროცესთან – ღამის პოლუციასთან – მიმართებით რთულია იმის უარყოფა, რომ სექსუალური დაძაბვა, რომელსაც აქტის შემცველი ხანმოკლე ჰალუცინატორული გზის მოძებნა შეუძლია, სქესობრივი პროდუქტებისათვის რეზერვუარებში თესლის დაგროვების ფუნქციას წარმოადგენს. არსებობს გარკვეული გამოცდილება სექსუალური მექანიზმის გამოფიტულობასთან მიმართებით. თესლის მარაგის არარსებობისას არა მარტო შეუძლებელი ხდება სექსუალური აქტის შესრულება, არამედ აგრეთვე ქრება ეროგენური ზონების გაღიზიანებადობა, რომელთა შესაბამის გაღიზიანებასაც ტკბობის გამოწვევა არ შეუძლია. გზადაგზა ჩვენ ამგვარად გავიგებთ, რომ სექსუალური დაძაბვის გარკვეული ხარისხი მოითხოვება ეროგენური ზონების ასაღზნებადაც კი.

ამრიგად, როგორც ჩანს, მოგვიწევს იმ საკმაოდ გავრცელებული შეხედულების დაშვება, რომ სექსუალური პროდუქტების დაგროვება ქმნის სექსუალურ დაძაბვას და მას იმით ინარჩუნებს, რომ ამ პროდუქტების მათი შემცველი ორგანოების კედლებზე ზეწოლა, მოქმედებს, როგორც ზურგის ტვინის ცენტრზე გადაცემული გაღიზიანება, რომლის მდგომარეობაც უმაღლესი ცენტრების მიერ აღიქმება და

ცნობიერებაში აისახება, როგორც დაძაბვის გარკვეული შეგრძნება. თუ ეროგენური ზონების აღზნება სექსუალურ დაძაბვას ამაღლებს, ეს მხოლოდ იმიტომ შეიძლება მოხდეს, რომ ეროგენური ზონები ამ ცენტრებთან ანატომიურ კავშირში იმყოფებიან, საკმარისი სექსუალური დაძაბვისას აღზნების ტონუსს ამაღლებენ, სექსუალური აქტი მოქმედებაში მოჰყავთ, არასაკმარისი სექსუალური დაძაბვისას კი – იწვევენ სქესობრივი გამონაყოფის პროდუქციას.

ამ სწავლებას ემხრობა, მაგალითად, კრაფტ-ებინგიც სექსუალური პროცესების თავის აღწერაში. მისი სუსტი მხარე მდგომარეობს იმაში, რომ, მიუხედავად იმისა, რომ ეს სწავლება მომწიფებული მამაკაცის სქესობრივი საქმიანობის ასახსნელადაა შექმნილი, ის მცირე ყურადღებას უთმობს სამგვარი სახის გარემოებას, რომელთა ახსნასაც მისგან მოველოდით. ეს გარემოებები ეხება ბავშვს, ქალს და მამაკაც კასტრატს. სამივე შემთხვევაში ზედმეტია ლაპარაკი სქესობრივი პროდუქტების იმგვარად დაგროვებაზე, როგორც ეს მამაკაცებთან ხდება, რაც ართულებს სქემის მარტივ გამოყენებას. მაინც უნდა ვაღიაროთ, რომ არსებობს ისეთი ფაქტები, რომელთა წყალობითაც შეიძლება ამ სწავლების აღნიშნულ შემთხვევებზეც გავრცელება. ოღონდ ფრთხილად უნდა ვიყოთ, რათა სქესობრივი პროდუქტების დაგროვების ფაქტორს ისეთი რამ არ მივაწეროთ, რისი უნარიც აშკარად არ გააჩნია.

შინაგანი სქესობრივი ნაწილების შეფასება

მამაკაც-კასტრატებზე დაკვირვება გვიჩვენებს, რომ სექსუალურ აღზნებას მნიშვნელოვანწილად შეუძლია იყოს დამოუკიდებელი სქესობრივი სეკრეტების პროდუქციისაგან, რამეთუ არსებობს შემთხვევები, როცა ოპერაცია ლიბი-

დოზე გავლენას არ ახდენს. თუმცა, როგორც წესი, შეიმჩნევა კასტრაციის საპირისპირო მოქმედება, რომელიც ოპერაციის მოტივსაც წარმოადგენს. გარდა ამისა, დიდი ხანია ცნობილია, რომ მამაკაცის სქესობრივი უჯრედების პროდუქციის გამანადგურებელი დაავადებები, ხელუხლებელს ტოვებენ უკვე სტერილურად გამხდარი ინდივიდის ლიბიდოს და პოტენციას. ამიტომ არცთუ ისე გასაოცარია, როგორც ამას კ.რიგერი აღწერს, რომ მომწიფებულ ასაკში მამაკაცური ჩანასახის ჯირკვლების დაკარგვამ შეიძლება ინდივიდის სულიერ მდგომარეობაზე არავითარი გავლენა არ მოახდინოს. ადრეულ ასაკში, სქესობრივი მომწიფებულობის დადგომამდე მომხდარი კასტრაცია, თუმცა თავისი გავლენით უახლოვდება სქესობრივი ნიშნების აღმოფხვრის მიზანს, მაგრამ ამასთან ერთად, თვით სქესობრივი ჯირკვლების დაკარგვის გარდა, მხედველობაშია მისაღები კიდევ სხვა ფაქტორების განვითარებაში შეფერხებები, რომლებიც ამ ჯირკვლების ჩამოცილებასთანაა დაკავშირებული.

ქიმიური თეორია

ცხოველებზე ჩატარებულმა ცდებმა ჩანასახის ჯირკვლების (კვერცხები და ოვარინი) მოცილებით და ხერხემლიანი ცხოველებისათვის ახალი ასეთი ორგანოების შესაბამისად შეცვლილმა გადანერგვამ (იხილეთ ლიპშიუცის ზემოთ ციტირებული შრომა) ბოლოსდაბოლოს სექსუალური აღგზნების წარმოშობას ნათელი ნაწილობრივ მოჰფინეს და ამასთან კიდევ უფრო შეამცირეს უჯრედოვანი სქესობრივი პროდუქტების დაგროვების მნიშვნელობა. ექსპერიმენტის დახმარებით შესაძლებელი გახდა (ე.შტეინახი) მამლის დედლად და, პირიქით, დედლის მამლად გადაქცევა, ამასთან იცვლებოდა ცხოველის ფსიქოსექსუალური ქცევაც, სომატურ სქესობრივ

ხასიათთან შესაბამისად და ერთდროულად. მაგრამ სქესის განმსაზღვრელი ეს გავლენა აქვს ჩანასახის ჯირკვლის არა იმ ნაწილს, რომელიც აწარმოებს სპეციფიკურ სქესობრივ უჯრედებს (სათესლე ძაფები და კვერცხი), არამედ მის ინტერსტიციალურ ქსოვილს, რომელსაც ავტორები განსაკუთრებულ მნიშვნელობას ანიჭებენ, როგორც „სქესობრივი სიმწიფის ჯირკვალს“.

ფრიად შესაძლებელია შემდგომმა კვლევებმა გვიჩვენონ, რომ ნორმალურ „სქესობრივი სიმწიფის ჯირკვალს“ აქვს ორსქესოვანი აგებულება, – რითიც ანატომიურად საბუთდება სწავლება უმაღლესი ცხოველების ბისექსუალობის შესახებ, და ახლა უკვე შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ ის ერთადერთი ორგანო არაა, რომელსაც კავშირი აქვს სექსუალური აღზნების პროდუქციასთან. ყოველ შემთხვევაში, ეს ახალი ბიოლოგიური აღმოჩენა ახლოსაა იმასთან, რაც ჩვენთვის უკვე ადრე იყო ცნობილი სექსუალობისათვის ფარისებრი ჯირკვლის მნიშვნელობის შესახებ. ჩვენ შეგვიძლია დავუშვათ, რომ ჩანასახის ჯირკვლის ინტერსტიციალური ნაწილიდან გამოიყოფა გარკვეული ქიმიური ნივთიერებები, რომლებიც აითვისებიან სისხლის მიერ და ცენტრალური ნერვული სისტემის გარკვეულ ნაწილს სექსუალური დამაბვიტ მუხტავენ, – როგორც ეს ხდება ტოქსიკური გაღიზიანების ორგანოს სხვა, ორგანიზმისათვის უცხო შხამიანი ნივთიერებებით განსაკუთრებულ გაღიზიანებად გადაქცევისას. თუ როგორ წარმოიქმნება სექსუალური აღზნება ეროგენური ზონების გაღიზიანების შედეგად, ცენტრალური აპარატების დამუხტვის არსებობისას, და თუ წმინდა ტოქსიკური და ფიზიოლოგიური გაღიზიანებების როგორი ნარევი მიიღება ამ პროცესებისას, – დღესდღეობით ამის შესახებ ჰიპოთეზების აგებაც კი არადროულია. სექსუალურ პროცესებზე არსებით თვალსაზრისად ის ვარაუდი უნდა მივიღოთ, რომ არსე-

ბოზენ ნივთიერებათა სექსუალური ცვლიდან წარმოშობილი განსაკუთრებული ნივთიერებები, რამეთუ ეს ჰიპოთეზა მყარდება იმ შეხედულებით, რომელსაც ცოტა ყურადღებას აქცევდნენ, მაგრამ რომელიც ყურადღებას ნამდვილად იმსახურებს. ის ნევროზები, რომლებიც შეიძლება ავხსნათ მხოლოდ სექსუალური ცხოვრების დარღვევებით, გვიჩვენებენ ყველაზე დიდ კლინიკურ მსგავსებას ინტოქსიკაციისა და თავშეკავების ფენომენებთან, რომლებიც მიიღებიან ტკობის მომგვრელი შხამიანი ნივთიერებების (ალკალოიდების) პირველადი მოხმარებისას.

ლიბიდოს თეორია

სექსუალური აღზნების ქიმიური საფუძვლის შესახებ ამ ვარაუდებს შესანიშნავად უთანხმდება სექსუალური ცხოვრების ფსიქიკური გამოვლინებების ჩვენეული წარმოდგენები და ჩვენეული გაგება. ლიბიდოს შესახებ ცნება გამოვიმუშავეთ, როგორც რაოდენობრივად ცვალებადი ძალისა, რომელსაც შეუძლია გაზომოს ყველა პროცესები და გარდაქმნები სექსუალური აღზნების სფეროში. ამ ლიბიდოს ჩვენ განვასხვავებთ იმ ენერგიისაგან, რომელიც ზოგადად საფუძვლად უნდა დაედოს სულიერ პროცესებს, მის განსაკუთრებულ წარმოშობასთან მიმართებით, და ამით მას აგრეთვე განსაკუთრებულ ხარისხობრივ ხასიათს მივაწერთ. ლიბიდოზური ფსიქიკური ენერგიის სხვა ენერგიისაგან განცალკევებით ჩვენ გამოვხატავთ ვარაუდს, რომ ორგანიზმის სექსუალური პროცესები ორგანიზმის კვების პროცესებისაგან განსაკუთრებული ქიმიზმით განსხვავდებიან. პერვერსიებისა და ფსიქონევროზების ანალიზმა დაგვარწმუნა იმაში, რომ სექსუალური აღზნება წარმოიშვება არა მხოლოდ ეგრეთ წოდებული სქესობრივი ნაწილებიდან, არამედ სხეულის

ყველა ორგანოებიდანაც. ამრიგად, გვიჩნდება წარმოდგენა ლიბიდოს განსაზღვრული რაოდენობის შესახებ, რომელიც ფსიქიკურად წარმოდგენილია, როგორც ჩვენ ვამბობდით, „მე-ლიბიდოს“ (Ich-libido) სახით, რომლის პროდუქციაც, გადიდება ან შემცირება, განაწილება და ძვრა უნდა გვადლევდეს დაკვირვებადი ფსიქოსექსუალური ფენომენების ახსნის საშუალებას.

მაგრამ ამ „მე-ლიბიდოს“ ანალიტიკური კვლევა ხელმისაწვდომი მხოლოდ მაშინ ხდება, როცა ეს ლიბიდო ნახავს ფსიქიკურ გამოყენებას, რათა მოერგოს სექსუალურ ობიექტებს, ანუ „ობიექტ-ლიბიდოდ“ გარდაიქმნას. ჩვენ მაშინ ვხედავთ, თუ ის როგორ კონცენტრირდება ობიექტზე, ფიქსირდება მათზე ან ტოვებს ამ ობიექტებს, მათგან გადადის სხვებზე და ამ პოზიციიდან წარმართავს ინდივიდის სექსუალურ საქმიანობას, რომელსაც დაკმაყოფილებამდე მივყავართ, ანუ ლიბიდოს ნაწილობრივ, დროებით ჩაქრობამდე. ეგრეთ წოდებული გადატანის ნევროზების (ისტერია, აკვიატებულობის ნევროზი) ფსიქოანალიზი ამაში დარწმუნების საშუალებას გვადლევს.

„ობიექტ-ლიბიდოსთან“ მიმართებით ჩვენ შეგვიძლია კიდევ გავიგოთ, რომ, მოცილებულია რა ობიექტებს, ის რჩება დამაბულ მდგომარეობაში მყოფი და, ბოლოს, უბრუნდება „მე“-ს, ასე რომ კვლავ „მე-ლიბიდო“ ხდება. „მე-ლიბიდოს“ „ობიექტ-ლიბიდო“-ს საპირისპიროდ აგრეთვე ვუწოდებთ ნარცისულ ლიბიდოს, და გვექმნება წარმოდგენა ლიბიდოს ორივე ფორმის ურთიერთობის შესახებ. ნარცისული ლიბიდო, ანუ „მე-ლიბიდო“, დიდ რეზერვუარად გვეჩვენება, რომლიდანაც იგზავნება ობიექტებისადმი სიყვარული, და რომელშიც ისინი კვლავ ბრუნდებიან; ლიბიდოს „მე“-ს მიმართ ნარცისული სიყვარული მოჩანს პირველ ბავშვობაში განხორციელებულ მდგომარეობად, ოღონდ დაფარულად

მისი გვიანი წამონაზარდების წყალობით, მაგრამ არსებითად მათ ზურგს უკან უცვლელად დარჩენილად.

ნეეროტიკული და ფსიქოტიკური დაავადებების ლიბიდოს თეორიის ამოცანა იმაში უნდა მდგომარეობდეს, რომ გამოსახოს ეკონომიის (ენერგეტიკის) ტერმინებში – ლიბიდოს ყველა დაკვირვებადი ფენომენი და მოსალოდნელი პროცესები. ადვილი გასაგებია, რომ ამასთან ლიბიდოს ბედს ყველაზე დიდი მნიშვნელობა ექნება, განსაკუთრებით იმ შემთხვევებში, სადაც საქმე ეხება ღრმა ფსიქოტიკური დაავადებების ახსნას. ასეთ შემთხვევაში სირთულე იმაში მდგომარეობს, რომ ჩვენი კვლევის მეთოდი, ფსიქოანალიზი, სწორ მონაცემებს ჯერჯერობით მხოლოდ „ობიექტ-ლიბიდოს“ გარდაქმნების შესახებ გვაძლევს, „მე-ლიბიდო“ კი მას არ შეუძლია სრულად განაცალკევოს „მე“-ში მოქმედი სხვა ენერგიებისაგან. ამიტომ ლიბიდოს თეორიის შემდგომი განვითარება მხოლოდ სპეკულაციური გზითაა შესაძლებელი. მაგრამ თუ კ.გ.იუნგის მაგალითით ლიბიდოს ცნებას მეტისმეტად გავაფართოებთ, გავაიგივებთ რა საერთოდ მას მოძრავ ფსიქიკურ ძალასთან, მაშინ ამის წყალობით იკარგება ყველა ფსიქოანალიტიკური დაკვირვების მონაპოვარი.

სექსუალური ლტოლვების სხვა ლტოლვებისაგან განცალკევებას და ამასთან ერთად ლიბიდოს ცნების ამ პირველებით შემოფარგლას ადასტურებს ზემოთ გადმოცემული ვარაუდი სექსუალური ფუნქციის განსაკუთრებული ქიმიზმის შესახებ.

მამაკაცის ქალისაგან განსხვავება

ცნობილია, რომ მხოლოდ სქესობრივი სიმწიფის დადგომისას დგინდება მამაკაცური და ქალური ხასიათის მკვეთრი განსხვავება – დაპირისპირებულობა, რომელიც ადამიან-

ნის ცხოვრების მთელ ნირზე უფრო დიდ გავლენას ახდენს, ვიდრე ნებისმიერი სხვა რამ. თანდაყოლილი მამაკაცური და ქალური თვისებები უკვე ბავშვობის ასაკში კარგადაა შესამჩნევია; სექსუალური შეკავებების (სირცხვილი, ზიზღი, თანაგრძნობა და ა.შ.) განვითარება გოგონასთან უფრო ადრე იწყება და ბიჭთან შედარებით ნაკლებ წინააღმდეგობას ხვდება: სექსუალური გამოდევნისაკენ მიდრეკილება საერთოდ უფრო დიდი ჩანს; იქ, სადაც ვლინდებიან სექსუალობის ნაწილობრივი ლტოლვები, ისინი პასიურ ფორმას ამჟღავნებენ. მაგრამ ეროგენური ზონების აუტოეროტიკული საქმიანობა ორივე სქესისათვის ერთნაირია, და ამ მსგავსების წყალობით ბავშვობაში სქესობრივი განსხვავების შესაძლებლობა არ არსებობს; ის ჩნდება სქესობრივი სიმწიფის დადგომის შემდეგ, ვიღებთ რა მხედველობაში აუტოეროტიკულ და მასტურბაციულ სექსუალურ გამოვლინებებს, შეიძლება წამოგვეყენებინა დებულება, რომ პატარა გოგონების სექსუალობა სავსებით მამაკაცურ ხასიათს ატარებს. უფრო მეტიც, ჩვენ რომ შეგვძლებოდა „მამაკაცურის“ და „ქალურის“ ცნებებისათვის მიგვეცა სრულიად განსაზღვრული შინაარსი, მაშინ შეიძლებოდა დაგვეცვა აგრეთვე დებულება, რომ „ლიბიდო ყოველთვის – და თავისი ბუნებით კანონზომიერად – მამაკაცურია, დამოუკიდებლად იმისგან, ის მამაკაცთან გვხვდება თუ ქალთან, და თავისი ობიექტისაგან დამოუკიდებლად, მამაკაცი იქნება თუ ქალი“⁴⁷.

მას შემდეგ, რაც ბისექსუალობის თვალსაზრისს გავეცანი, მოცემულ შემთხვევაში ეს მომენტი გადამწყვეტად მიმაჩნია და ვფიქრობ, რომ, თუ ბისექსუალობას სათანადო ადგილს არ მივუჩენთ, ნაკლებად სავარაუდოა მამაკაცის და ქალის ფაქტიურად დაკვირვებადი სექსუალური გამოვლინებების გაგების შესაძლებლობა.

მამაკაცის და ქალის სახელმძღვანელო ზონები

მიუხედავად ამისა, მე შემიძლია მხოლოდ კიდევ დავამატო: ქალური სქესის ბავშვის სახელმძღვანელო ეროგენური ზონა კლიტორში იმყოფება, და, მაშასადამე, მამაკაცის ორგანოს თავთან მყოფი გენიტალური ზონის სავსებით ჰომოლოგიურია. ყველაფერი, რისი გაგებაც მოვახერხე პატარა გოგონების მასტურბაციის შესახებ, კლიტორს ესებოდა, და არა გარე გენიტალიების ნაწილებს, რომლებსაც მნიშვნელობა აქვს შემდგომი გენიტალური ფუნქციისათვის. თავად მეპარება ეჭვი, შეუძლია თუ არა გოგონას ცდუნების გავლენით დავიდეს რაიმე სხვამდე, გარდა კლიტორის მასტურბაციისა, სრულიად განსაკუთრებული შემთხვევის გარდა. სწორედ გოგონებში ასე ხშირად შესვედრადი სექსუალური აღზნებადობის თვითნებური განმუსტვა გამოიხატება კლიტორის კრუნჩხვით შეკუმშვებში, და მისი ხშირი ერექციები გოგონას აძლევს შესაძლებლობას სწორად და სპეციალური დარიგების გარეშე გაიგოს სხვა სქესის სექსუალური გამოვლინებები, საკუთარი სექსუალური პროცესების შეგრძნებების ბიჭებზე უბრალოდ გადატანით.

ვისაც უნდა გაიგოს პატარა გოგონას ქალად გარდაქმნა, მან თვალყური უნდა ადევნოს კლიტორის ამ აღზნებადობის შემდგომ ბედს. სქესობრივი მომწიფების პერიოდი, რომელსაც ბიჭისთვის მოაქვს ლიბიდოს ასეთი დიდი აგზნება, გოგონაში ვლინდება სპეციალურად კლიტორის სექსუალობასთან შემხები გამოდევნის ახალი ტალღის სახით. ამასთან გამოდევნას ექვემდებარება მამაკაცის სექსუალური ცხოვრების გარკვეული ნაწილი. ამასთან წარმოშობადი გამოდევნა, ქალის სქესობრივი მომწიფების პერიოდში, მისი სექსუალური შეფერხებების გაძლიერება იწვევს მამაკაცის ლიბიდოს გაღიზიანებას და აძლიერებს მის სექსუალურ საქმიანობას;

ლიბიდოს ამადლებასთან ერთად ძლიერდება სექსუალური გადაფასება, რომელიც სრულად შეიძლება აისახოს მხოლოდ თავისი სექსუალობის უარყოფელი ქალის მისამართით. მაშინ კლიტორს უნარჩუნდება – როცა ის ბოლოსდაბოლოს დაშვებული სექსუალური აქტისას თავად აღიზნება – ქალური გენიტალიების მეზობელ ნაწილებზე ამ აღზნების გადამცემის როლი, იმის მსგავსად, თუ ფისიანი ხის ნაფოტი როგორ გამოიყენება უფრო მყარი სათბობის ასანთებად. ხშირად გადის გარკვეული დრო, ვიდრე მოხდება ეს გადაცემა, რომლის განმავლობაშიც ახალგაზრდა ქალი რჩება ანესთეზიური. ეს ანესთეზია შეიძლება დიდხანს გაგრძელდეს, როცა კლიტორის ზონა არ გადასცემს თავის გაღიზიანებადობას, რაც მზადდება ბავშვობის ასაკში დიდი მასტურბაციული საქმიანობით. ცნობილია, რომ ხშირად ქალების ანესთეზია მხოლოდ მოჩვენებითია, ლოკალურია. ისინი ანესთეზიურნი არიან საშოს შესასვლელთან, მაგრამ არავითარ შემთხვევაში არ არიან აღუზნებადნი კლიტორის ან სხვა ეროგენური ზონების მხრივაც კი. ანესთეზიისადმი ამ ეროგენურ საბაბებს უერთდებიან კიდევ ასევე გამოდევნით განპირობებული ფსიქიკური საბაბები.

თუ ეროგენური გაღიზიანებადობის კლიტორიდან საშოს შესასვლელში გადატანა მოხერხდა, ამასთან ერთად ქალთან იცვლება ზონა, რომელიც უგვიანეს სექსუალურ საქმიანობაში ხელმძღვანელ როლს ასრულებს, მაშინ როცა მამაკაცს ბავშვობიდან უნარჩუნდება ერთიდაიგივე ზონა. ხელმძღვანელი ეროგენური ზონის ამ შეცვლაში, ისევე როგორც გამოდევნის ტალღაში სქესობრივი სიძწიფის დადგომასთან, რომელიც თითქოსდა აღმოფხვრის ინფანტილურ სიმამაცეს, იმალება ქალების უპირატესად ნევროზით, განსაკუთრებით ისტერიით დაავადების მთავარი მიზეზები. ეს პირობები, შესაბამისად, უმჭიდროესადაა დაკავშირებული

ქალურობის არსთან.

ობიექტის პოვნა

იმ დროს, როცა სექსობრივი მომწიფების პროცესების წყალობით მტკიცდება გენიტალური ზონის პრიმატი და მამაკაცის სექსობრივი ორგანოს ერექციის გაჩენა, მბრძანებლურად მიუთითებს ახალ სექსუალურ მიზანზე, სხეულის გენიტალური ზონის აღმგზნებ ღრუში შეღწევაზე, ფსიქიკურის მხრივ ხდება ობიექტის პოვნის პროცესი, რომლისთვისაც მზადება ადრეული ბავშვობიდან მიმდინარეობს. როცა ყველაზე პირველი სექსუალური დაკმაყოფილება დაკავშირებული იყო საკვების მიღებასთან, სექსუალურ ლტოლვას დედის მკერდის სახით ჰქონდა საკუთარი სხეულის გარეთ სექსუალური ობიექტი. მოგვიანებით მან ის დაკარგა, შესაძლოა სწორედ მაშინ, როცა ბავშვს გაუჩნდა შესაძლებლობა ზოგადი წარმოდგენა მიეღო პირზე, რომელსაც მისთვის კმაყოფილების მომტანი ორგანო ეკუთვნის. სექსობრივი ლტოლვა მაშინ, ჩვეულებრივ, აუტოფეროტიკული ხდება, და მხოლოდ ლატენტური პერიოდის დაძლევის კვალობაზე კვლავ აღდგება თავდაპირველი ურთიერთობა. არცთუ უსაფუძვლოა, რომ ბავშვის მიერ დედის ძუძუს წოვა სასიყვარულო ურთიერთობის პირველსახე გახდა. ობიექტის პოვნა არსებითად მეორად შეხვედრას წარმოადგენს¹⁸.

სექსუალური ობიექტი ბალღობის დროს

მაგრამ ამ პირველი და ყველაზე მნიშვნელოვანი სექსუალური კავშირიდან საკვების მიღებიდან სექსუალური საქმიანობის განცალკევების შემდეგ რჩება კიდევ მნიშვნელოვანი ნაწილი, რომელიც ამზადებს ობიექტის არჩევას, ანუ

ესმარება დაკარგული ბედნიერების დაბრუნებაში. მთელი ლატენტური პერიოდის განმავლობაში ბავშვი სხვა პირების სიყვარულს სწავლობს, რომლებიც მას ესმარებიან მის უსუსურობაში და მისი მოთხოვნილებების დაკმაყოფილებაში, ძიძის მიმართ მისი ბალღური დამოკიდებულების ნიმუშის მიხედვით, თითქოს აგრძელებენ რა ამ ურთიერთობას. შესაძლებელია, არ დათანხმდნენ ბავშვის ძიძების მიმართ გამოვლენადი ნაზი გრძნობებისა და შეფასების სქესობრივ სიყვარულთან გაიგივებას; თუმცა მე მიმაჩნია, რომ უფრო ზუსტი ფსიქოლოგიური კვლევა დაამტკიცებს, რომ ამ ორი გრძნობის მსგავსება არავითარ ეჭვს არ იწვევს. ბავშვის თავის ძიძებთან ურთიერთობა მისთვის შეადგენს სექსუალური აღგზნების და დაკმაყოფილების წყაროს ეროგენური ზონების მეშვეობით, მითუმეტეს, რომ ეს ძიძა – ჩვეულებრივ დედა – ბავშვის მიმართ თავად განიცდის მისი სექსუალური ცხოვრების სფეროდან გამომდინარე გრძნობებს, ის ეფერება, ეალერსება, კოცნის და არწევს და მას სრულიად აშკარად ისე უდგება, როგორც სრულფასოვან სექსუალურ ობიექტს¹⁹. დედას, ალბათ, შეეშინდებოდა, მისთვის რომ განემარტათ, რომ თავისი სინაზეებით იგი ბავშვში სექსუალურ ლტოლვას აღვიძებს და ამ ლტოლვის მომავალ ინტენსივობას ამზადებს. თავის ქმედებებს ის ასექსუალური „წმინდა“ სიყვარულის გამოვლინებად მიიჩნევს, რამეთუ გულმოდგინედ ცდილობს ბავშვის გენიტალიებში იმაზე მეტი აღგზნება არ გამოიწვიოს, ვიდრე ეს აუცილებელია ბავშვის მოვლისას.

მაგრამ სქესობრივი ლტოლვა, როგორც ეს ჩვენთვის უკვე ცნობილია, შეიძლება გავადვიდოთ არა მხოლოდ გენიტალური ზონის აღგზნებით; ის, რასაც ჩვენ სინაზეს ვეძახით, ერთ მშვენიერ დღეს გენიტალურ ზონაზე გავლენას უტილობლად მოახდენს. დედას რომ უკეთ ესმოდეს, თუ რა დიდი მნიშვნელობა აქვს ლტოლვებს მთელი სულიერი ცხო-

ვრებისათვის, ყველა ეთიკური და ფსიქიკური გამოვლინებისათვის, მაშინ ის მას შემდეგაც კი, როცა ყველაფერ ამას გაიგებდა, თავს მაინც საყვედურებისაგან თავისუფლად იგრძნობდა. ის მხოლოდ თავის ვალს იხდის, როცა ბავშვს სიყვარულს ასწავლის; დაე, ის გახდეს ნორმალური ადამიანი ენერგიული სექსუალური მოთხოვნილებებით და დაე, თავის ცხოვრებაში ჩაიდინოს ყველაფერი ის, რისკენაც ადამიანს ეს ლტოლვა უბიძგებს. მეტისმეტი მშობლური სინაზე, ცხადია, შეიძლება საზიანო გახდეს, რამეთუ სექსობრივ სიმწიფეს აჩქარებს, აგრეთვე იმიტომაც, რომ ბავშვს „განებივრებულად“ ხდის; შემდგომ ცხოვრებაში მან შეიძლება ვერ შესძლოს სიყვარულზე დროებით უარის თქმა ან მისი მცირე რაოდენობით დაკმაყოფილდეს. მომავალი ნევროზულობის ერთ-ერთ უეჭველ ნიშანს წარმოადგენს ის, რომ ბავშვი გაუმაძღარი აღმოჩნდება მშობლური სინაზის მიმართ; მეორეს მხრივ კი, სწორედ ნევროპათული, უმეტესწილად მეტისმეტი სინაზისკენ მიდრეკილი მშობლები, თავიანთი მოფერებებით, დიდი ალბათობით, ბავშვში ნევროტიკული დაავადებებისადმი წინასწარ მიდრეკილებას აღვიძებენ. ამ მაგალითიდან ჩანს, რომ ნევროტიკულ მშობლებს ბავშვისთვის თავისი ავადმყოფობის გადასაცემად უფრო პირდაპირი გზები აქვთ, ვიდრე მემკვიდრეობა.

ინფანტილური შიში

თავად ბავშვები ადრეული წლებიდან ისე იქცევიან, თითქოს ძიძის მიმართ მათი სიყვარული თავისი ბუნებით სექსუალური სიყვარულია. ბავშვების შიში თავდაპირველად მხოლოდ იმის გამოხატულებაა, რომ მათ საყვარელი ადამიანი აკლიათ; ამიტომ ისინი შიშით ხვდებიან ნებისმიერ უცხო ადამიანს; მათ სიბნელისა ეშინიათ, რადგან სიბნელეში საყ-

ვარელი ადამიანი არ ჩანს, და მშვიდდებიან, თუკი შეუძლია—ათ სიბნელეში ამ პირის ხელის ჭერა. ზოგჯერ გადააფასებენ ხოლმე ყველა ბავშვური შეშინების ან ძიძების საზარელი ზღაპრების მნიშვნელობას, როცა მათ იმაში ამტყუნებენ, რომ ისინი ბავშვებში შიშის გრძნობას ანვითარებენ. შიშებისადმი მიდრეკილი ბავშვები მხოლოდ ისეთ ზღაპრებს აღიქვამენ, რომლებიც სხვა ბავშვებზე არავითარ შთაბეჭდილებას არ ახდენენ, შიშებისკენ კი მიდრეკილნი არიან ბავშვები ძალიან ძლიერი, ან ნაადრევად განვითარებული სექსუალური ლტოლვით. ბავშვი ამასთან მოზრდილივით იქცევა, ის თავის ლიბიდოს შიშად გადააქცევს, როცა დაკმაყოფილებას ვერ პოულობს, მოზრდილ ასაკში კი დაუკმაყოფილებელი ლიბიდოს გამო ნევროტიკად ქცეული, თავის შიშში ბავშვით იქცევა, მართოდ – ანუ იმ პირის გარეშე, რომლის სიყვარულშიც ეჭვი არ ეპარება – დარჩენის შიში ეწყება, რომლის დაძლევისადაც ბავშვური ღონისძიებებით ცდილობს⁵⁰.

ინცესტის შეზღუდვები

თუ მშობლების ბავშვისადმი სინაზემ, საბედნიეროდ, ბავშვში სექსუალური ლტოლვა ნაადრევად, ანუ სქესობრივი სიმწიფის პერიოდის შესაბამისი სხეულებრივი პირობების დადგომამდე იმდენად ძლიერად არ გააღვიძა, რომ სულიერ აღზნებას გენიტალურ სისტემამდე მიღწევა შეძლებოდა, – მაშინ მომწიფებულობაში სექსუალური ობიექტის არჩევისას ამ ბავშვით ხელმძღვანელობის ამოცანა შეიძლება შესრულებულად ჩაითვალოს. გასაგებია, რომ ბავშვისათვის ყველაზე ადვილია თავის სექსუალურ ობიექტად იმ პირების არჩევა, რომლებიც მას ბავშვობიდან, ასე ვთქვათ, დაჩლუნგებული ლიბიდოთი უყვარს,⁵¹. მაგრამ სექსუალური მომწიფების გადავადების წყალობით იმისთვის საკმარისი დრო აღმოჩნდა,

რათა სხვა სექსუალურ შეკავებებთან ერთად აღმართოს ინცესტის შეზღუდვა, შეითვისოს ის ზნეობრივი დანაწესები, რომლებიც ობიექტის არჩევისას ბავშვობიდან საყვარელ სისხლით ნათესავეებს მთლიანად გამორიცხავენ. ამ შეზღუდვის დაცვა, უწინარეს ყოვლისა, წარმოადგენს საზოგადოების კულტურულ მოთხოვნას, რომელმაც უნდა იბრძოლოს ოჯახის მიერ ყველა იმ ინტერესის შთანთქმის წინააღმდეგ, რომელიც მისთვის საჭიროა უფრო მაღალი სოციალური ერთეულების შესაქმნელად, ამიტომ საზოგადოება ყველა საშუალებით აღწევს იმას, რათა თითოეულში განცალკევებულად, განსაკუთრებით კი ყმაწვილებში, შეასუსტოს ოჯახთან კავშირი, რომელსაც მხოლოდ ბავშვობაში აქვს გადამწყვეტი მნიშვნელობა⁵².

მაგრამ ობიექტის არჩევა პირველად წარმოდგენაში ხდება, და მომწიფებადი ჭაბუკობა სქესობრივი ცხოვრებით მხოლოდ ფანტაზიებში ცხოვრობს, ანუ წარმოდგენებში, რომლებიც არასდროს არ ხორციელდებიან⁵³. ამ ფანტაზიებში ყველა ადამიანში კვლავ ვლინდება ინფანტილური, ამჟამად სომატურად გაბლიერებული მიდრეკილებები. კანონზომიერად და ხშირად განმეორებად ამ ფანტაზიებს შიორის პირველადგილზე იმყოფება ბავშვის უკვე სქესობრივი მიზიდულობის წყალობით დიფერენცირებული სექსუალური სწრაფვა მშობლებისაკენ, ვაჟიშვილის დედისაკენ და ქალიშვილის მამისაკენ⁵⁴. ამ აშკარა ინცესტური ფანტაზიების დაძლევასთან ერთად იწყება სქესობრივი მომწიფების პერიოდის ერთ-ერთი ყველაზე მნიშვნელოვანი და ყველაზე მტკივნეული ფსიქიკური სამუშაო – მშობლების ავტორიტეტისაგან გათავისუფლება, რომლის წყალობითაც იქმნება კულტურული პროცესისათვის ასეთი მნიშვნელოვანი ძველი და ახალი თაობის დაპირისპირებულობა. იმ განვითარების გზის ყოველ გაჩერებაზე, რომელიც უნდა გაიაროს ცალკეულმა ინ-

დივიდმა, ზოგიერთი მათგანი იჭედება, და ამრიგად არსებობენ ისეთი პირებიც, რომლებმაც ვერ შეძლეს მშობლების ავტორიტეტისაგან და მათ მიმართ თავისი სინაზისაგან მთლიანად ან ნაწილობრივ გათავისუფლება. უმეტეს შემთხვევებში ესენი ის ქალიშვილები არიან, რომლებიც, მშობლების სასიხარულოდ, მათ მიმართ თავის ბავშვურ სიყვარულს მომწიფების პერიოდის შემდეგაც დიდხანს ინარჩუნებენ; დაკვირვებით დადგენილია, რომ ასეთ ქალიშვილებს მომდევნო ქორწინებაში იმის უნარი არ ყოფნით, რათა თავიანთ ქმრებს აჩუქონ ის, რაც მათ ერგებათ. მათგან ცივი და სექსუალურ ურთიერთობებში ანესთეტიკური ცოლები გამოდიან. მაშასადამე, ექვს არ იწვევს, რომ მშობლებისადმი თითქოსდა არასექსუალური სიყვარული და სქესობრივი სიყვარული ერთიდაიგივე წყაროდან იკვებებიან, ანუ პირველი სიყვარული შეესაბამება ლიბიდოს ინფანტილურ ფიქსაციას.

რაც უფრო მეტად უახლოვდებით ფსიქოსექსუალური განვითარების ღრმა დარღვევებს, მით უფრო თვალსაჩინო ხდება ობიექტის ინცესტუოზური არჩევის მნიშვნელობა. ფსიქონევროტიკებში სექსუალობისადმი უარყოფითი დამოკიდებულების შედეგად, ობიექტის პოვნისკენ მიმართული ფსიქოსექსუალური საქმიანობა ან მისი მნიშვნელოვანი ნაწილი არაცნობიერში რჩება. იმ ქალიშვილებისათვის, რომლებიც სინაზის ძალიან დიდი მოთხოვნილებით გამოირჩევიან და სექსუალური ცხოვრების რეალური მოთხოვნების წინაშე შიშს განიცდიან, გადაულახავ ცდუნებას წარმოადგენს, ერთის მხრივ, ცხოვრებაში სექსუალური სიყვარულის იდეალის განხორციელების სურვილი, მეორეს მხრივ კი, თავისი ლიბიდოს სინაზის მიღმა დამალვის სურვილი, რომლის გამოვლენაც თვითსაყვედურის გარეშე შეუძლიათ. ისინი მთელი ცხოვრება ინარჩუნებენ ინფანტილურ, სქესობრივი სიმწიფის დადგომის პერიოდში მშობლების ან ძმებისა

და დებისადმი განახლებულ მიდრეკილებას. ფსიქონალიზს ადვილად შეუძლია დაამტკიცოს, რომ ასეთი პირები ამ სიტყვის ჩვეულებრივი გაგებით შეყვარებულნი არიან თავიანთ სისხლით ნათესავებზე, მალავენ რა დაავადების სიმპტომების ან სხვა გამოვლინებების დახმარებით თავიანთ არაცნობიერ აზრებს და გადაჰყავთ რა ისინი ცნობიერებაში. იმ შემთხვევებშიც კი, როცა ადრე ჯანმრთელი ადამიანი დაავადდა უიღბლო სიყვარულის შედეგად, შეიძლება დავადგინოთ, რომ ამ დაავადების მექანიზმი მდგომარეობს ლიბიდოს დაბრუნებაში ბავშვობაში უპირატესად მიჩნეული პირებისაკენ.

ობიექტის ინფანტილური არჩევის გავლენა

ისიც კი, რომელმაც თავისი ლიბიდოს ინცესტიოზური ფიქსაციისთვის თავის არიდება მოახერხა, მისი გავლენისაგან სრულიად თავისუფალი მაინც არ არის. როგორც ეს ხშირად ხდება ხოლმე, განვითარების ამ ფაზის აშკარა გამოძახილია ახალგაზრდა ადამიანის სერიოზული შეყვარებულობა მომწიფებულ ქალზე ან ქალიშვილისა არცთუ მთლად ახალგაზრდა, ავტორიტეტის მქონე მამაკაცზე, რომელთაც მათში შეუძლიათ დედისა და მამის სახე გააღვიძონ.

ამ პირველსახეების უფრო შორეული გავლენის ქვეშ ხდება ზოგადად ობიექტის არჩევა. განსაკუთრებით მამაკაცი ეძებს ობიექტს დედაზე მოგონებების გავლენით, რამეთუ ეს მოგონებები მასში ადრეული ბავშვობიდან ბინადრობს; ამასთან, თუკი დედა ცოცხალია, ის ამ განახლებას ეწინააღმდეგება და მას მტრულად ხვდება. მომავალში ობიექტის შესარჩევად მშობლების მიმართ ბავშვური დამოკიდებულების ამხელა მნიშვნელობისას ადვილი გასაგებია, რომ ასეთი ბავშვური დამოკიდებულების ნებისმიერ დარღვევას ამ ასაკში სექსუალური ცხოვრებისათვის ყველაზე მძიმე შედეგები

მოსდევს; უნდა აღინიშნოს, რომ შეყვარებულთა ეჭვიანობა–საც ყოველთვის ინფანტილური ფესვები აქვს. თავად მშობლებს შორის უთანხმოება, მათი უბედური ქორწინება განაპირობებს სექსუალური განვითარების დარღვევისადმი ყველაზე მძიმე მიდრეკილებას ან ბავშვების ნევროტიკულ დაავადებებს.

მშობლებისაკენ ინფანტილური მიდრეკილება წარმოადგენს, ალბათ, ყველაზე მნიშვნელოვან, მაგრამ არა ერთადერთ ფაქტორს, რომელიც სქესობრივი მომწიფების დროს გამოცოცხლებისას ობიექტის არჩევის გზას მიუთითებს. იმავე წარმოშობის სხვა ჩანასახები მაჰაკაცს საშუალებას აძლევენ, კვლავ ემყარება რა ბავშვობის განცდებს, არჩევანი არა მხოლოდ ერთ სექსუალურ რიგში წარმართოს და ობიექტის ასარჩევად სრულიად სხვადასხვა პირობები შექმნას ⁵⁵.

ინვერსიის თავიდან აცილება

ობიექტის არჩევისას წარმოქმნადი ამოცანა იმაში მდგომარეობს, რათა ყურადღება საპირისპირო სქესისკენ წარიმართოს. ამ ამოცანის გადაჭრა, როგორც ცნობილია, გარკვეული მოსინჯვით ხდება. სქესობრივი სიმწიფის დადგომის შემდეგ პირველი სულიერი მოძრაობები – სხვათა შორის, განსაკუთრებული ზიანის გარეშე – მცდარია. დესუარმა სავსებით სწორად მიაქცია ყურადღება ყმაწვილებისა და ასალგაზრდა ქალიშვილების ერთნაირი სქესის და ასაკის პირებთან რომანტიკული მეგობრობის კანონზომიერებას. ყველაზე დიდი ძალა, რომელიც სექსუალური ობიექტის ინვერსიის მუდმივად დარჩენას ეწინააღმდეგება, უეჭველად ის მიმზიდველი ძალაა, რომელსაც საპირისპირო სქესობრივი ნიშნები ერთმანეთზე ახდენენ. მაგრამ თავად ეს ფაქტორი ინვერსიის გამოსარიცხად არასაკმარისია; მას სხვა მომენტე–

ბიც უერთდებიან. უწინარეს ყოვლისა საზოგადოების შემაკავებელი ავტორიტეტი; იქ, სადაც ინვერსია დანაშაულად არ ითვლება, შეიძლება დავრწმუნდეთ, რომ ის სავსებით შეესაბამება ბევრი ინდივიდის სექსუალურ მიდრეკილებებს. მამაკაცთან მიმართებით შეიძლება დავუშვათ, რომ ბავშვობის მოგონებები დედისა და სხვა ქალების სინაზის შესახებ, რომელთა მზრუნველობის ქვეშაც ბავშვობაში იმყოფებოდა, ენერგიულად ხელს უწყობს იმას, რათა მისი არჩევანი ქალზე შეჩერდეს; გარდა ამისა, ბავშვობაში მამის მხრივ სექსუალური შეშინება და მასთან მეტოქეობა ხელს უწყობს იგივე სქესიდან ყურადღების გადატანას. ამ ორივე მომენტს ძალა აქვს ქალიშვილისთვისაც, რომლის სექსუალური საქმიანობა დედის განსაკუთრებული მეურვეობის ქვეშ იმყოფება. ამრიგად, იქმნება საკუთარი სქესის მიმართ მტრული დამოკიდებულება, რომელიც ნორმალურად მიჩნეული ობიექტის არჩევაზე გადაწყვეტ გავლენას ახდენს. ბიჭების მამაკაცების (ძველი სამყაროს მონების) მიერ აღზრდა, ალბათ, ხელს უწყობდა ჰომოსექსუალობას; ახლა რამდენადმე უფრო გასაგები ხდება თანამედროვე დიდგვაროვანებთან ინვერსიის სიხშირე, რამეთუ მსახურები უპირატესად მამაკაცები არიან და დედები ბავშვებზე პირადად ნაკლებად ზრუნავენ. ზოგიერთ ისტერიულ პირს, რომელსაც ადრეულ ბავშვობაში რომელიმე მშობლის სხვადასხვა მიზეზით (სიკვდილი, განქორწინება, გაუცხოება) დაკარგვის შედეგად დარჩენილი მშობელი ბავშვის მთელ სიყვარულს თავისკენ იზიდავს, ექმნება პირობა, რომელიც წინასწარ განსაზღვრავს შემდგომში სექსუალურ ობიექტად არჩეული პირის სქესს, და ამასთან ერთად მუდმივი ინვერსიის შესაძლებლობაც.

რეზიუმე

ახლა უკვე ზემოთ გადმოცემულის რეზიუმირების მცდელობის დროა. ჩვენ გამოვდიოდით ობიექტის მიმართ სქესობრივი ლტოლვის გადახრიდან და მისი მიზნიდან. წამოიქრა კითხვა, არიან ეს გადახრები თანდაყოლილი მიდრეკილების თუ ცხოვრებისეული გავლენების შედეგი. ამ კითხვაზე პასუხი გამომდინარეობს ფსიქონევროტიკებთან – ადამიანთა ამ მრავალრიცხოვან და ჯანმრთელი ადამიანებისგან არც ისე შორს მყოფ ჯგუფებთან – სქესობრივი ლტოლვის გამოვლინების პირობებზე ფსიქოანალიტიკურ კვლევაზე დაფუძნებული შეხედულებიდან. ამრიგად, ჩვენ ვნახეთ, რომ ამ პირებს აღენიშნებათ ყველა პერვერსიისაკენ მიდრეკილება, როგორც სიმპტომების წარმოებაში გამოვლენადი არაცნობიერი ძალა, და ის მოსაზრება გამოვთქვით, რომ ნევროზი წარმოადგენს პერვერსიის თითქოსდა ნეგატივს. პერვერსიისაკენ მიდრეკილების ჩვენთვის ახლა უკვე ცნობილი ფართო გავრცელების გამო, ჩვენ იძულებულნი ვართ იმ თვალსაზრისზე დავდგეთ, რომ პერვერსიისაკენ მიდრეკილება შეადგენს ადამიანის სქესობრივი ლტოლვის ზოგად თავდაპირველ მიდრეკილებას, რომლიდანაც მომწიფების პერიოდის განმავლობაში ვითარდება ნორმალური სექსუალური ქცევა, ორგანული ცვლილებებისა და ფსიქიკური შეფერხებების შედეგად. ჩვენ ვიმედოვნებთ, რომ შევძლებთ თავდაპირველი მიდრეკილების ბავშვობის ასაკში დამტკიცებას; სექსუალური ძალების მიმართულების დამაბრკოლებელ ძალებს შორის ჩვენ გამოვყოფთ სირცხვილს, ზიზღს, თანაგრძნობას და მორალისა და ავტორიტეტის სოციალურ კონსტრუქციას. ამრიგად, ნორმალური სექსუალური ცხოვრებიდან ყოველ დაფიქსირებულ გადახრაში ჩვენ უნდა დაგვენახა განვითარებაში შეფერხება და ინფანტილიზმი. თავდაპირველი მიდ-

რეკილების ვარიაციის მნიშვნელობა ჩვენ წინა პლანზე უნდა წამოგვეწია, მათსა და ცხოვრებისეულ გავლენებს შორის დაგვეშვა კოოპერაციის და არა დაპირისპირებულობის თანაფარდობა. მეორეს მხრივ, ჩვენ გვეჩვენებოდა, რომ რადგან თავდაპირველი მიდრეკილება უნდა ყოფილიყო კომპლექსური, თავად სექსობრივ ლტოლვას წარმოვიდგენდით მრავალი ფაქტორისაგან შედგენილ რაღაცად, პერვერსიებში თითქოსდა თავის კომპონენტებად დაშლადად. ამრიგად, პერვერსიები, ერთის მხრივ, შეფერხებები გვეგონა, მეორეს მხრივ, ნორმალური განვითარების დისოციაციები. ორივე შეხედულება იმ ვარაუდში შეერწყა, რომ მოზრდილის სექსობრივი ლტოლვა წარმოიქმნება ბავშვური ცხოვრების ბევრი სულიერი მოძრაობის ერთ მთლიანობაში, ერთ მისწრაფებაში ერთადერთი მიზნით შეერთების წყალობით.

ჩვენ დავამატეთ კიდევ ფსიქონევროტიკებთან პერვერსული მიდრეკილებების სიჭარბის ასსნა, ვუყურებთ რა მათ, როგორც გვერდითი გზების კოლატერალურ შევსებას დინების მთავარი კალაპოტის „გამოდევნის“ წყალობით შემოღობვისას, შემდეგ კი მივმართეთ ბავშვის სექსუალური ცხოვრების განხილვას⁶. ჩვენ წუხილი გამოვთქვით იმის გამო, რომ ბავშვობის ასაკს სექსუალურ ლტოლვაზე უარი ვუთხარით და რომ ბავშვის ხშირად დაკვირვებადი სექსუალური გამოვლინებები აღვწერეთ, როგორც გამონაკლისი მოვლენები. ჩვენ გვეგონა, რომ ბავშვში დაბადებიდანვე არსებობს სექსუალური საქმიანობის ჩანასახები და უკვე საკვების მიღებისას იღებს სექსუალურ კმაყოფილებას, რომლის კვლავ განცდასაც მუდმივად ცდილობს „წოვის“ (Ludeln) კარგად ცნობილი აქტების მეშვეობით. მაგრამ ბავშვის სექსუალური საქმიანობა მის სხვა ფუნქციებთან თანაბრად როდი ვითარდება, არამედ ხანმოკლე აყვავების – ორიდან ხუთ წლამდე, ეგრეთ წოდებული ლატენტური პერიოდის დროს – შემდეგ რეგრესირე-

ბას იწყებს. ამ დროს სექსუალური აღზნების პროდუქცია არ წყდება, ის გრძელდება და იძლევა ენერგიის მარაგს, რომელიც უმეტესწილად სხვა, არასექსუალური მიზნებისათვის იხარჯება, კერძოდ კი: ერთის მხრივ – სექსუალური კომპონენტების სექსუალურ გრძნობებთან შეერთებაზე, მეორეს მხრივ (გამოდევნის და რეაქტიული წარმონაქმნის დახმარებით) – უგვიანესი სექსუალური შეზღუდვის შექმნაზე. ამრიგად, სექსუალური ლტოლვის გარკვეულ ფარგლებში შესაკავებლად განკუთვნილი ძალები იქმნება ბავშვობის ასაკში უმეტესწილად პერვერსული სექსუალური განცდების ხარჯზე და აღზრდის დახმარებით. ინფანტილური სექსუალური განცდების სხვა ნაწილი ასეთ გამოყენებას ვერ ჰპოვებს და შეიძლება გამოიხატოს, როგორც სექსუალური საქმიანობა. ასეთ შემთხვევაში შეიძლება დავადგინოთ, რომ ბავშვის სექსუალური აღზნება სხვადასხვა წყაროებიდან გამომდინარეობს. უწინარეს ყოვლისა კმაყოფილება დგება იმ ეგრეთ წოდებული ეროგენური ზონების შესაბამისი გრძნობითი აღზნების წყალობით, რომლის როლშიც შეიძლება გამოდიოდეს, ალბათ, კანზე ნებისმიერი ადგილი და გრძნობის ნებისმიერი ორგანო, დიდი ალბათობით, ნებისმიერი ორგანო, მაშინ როცა არსებობენ ცნობილი ეროგენური ზონები, რომელთა აღზნებაც გარკვეული ორგანული მექანიზმების წყალობით თავიდანვეა უზრუნველყოფილი. შემდეგ წარმოიქმნება სექსუალური აღზნება, როგორც ორგანიზმში მთელი რიგი პროცესების გვერდითი პროდუქტი, როგორც კი ისინი განსაზღვრულ ინტენსივობას მიაღწევენ, განსაკუთრებით თავისი ბუნებით თუნდაც მტკივნეული ძლიერი სულიერი შერყევას. ყველა ამ წყაროდან აღზნებები ჯერ კიდევ არ ერთიანდებიან, არამედ ყოველი მათგანი ცალკე საკუთარ მიზანს მისდევს, რომელიც მხოლოდ გარკვეული ტკობის განცდაში მდგომარეობს. მაშასადამე, სქესობრივი ლტოლვა

ბავშვობაში არაა კონცენტრირებული და თავიდან არა აქვს ობიექტი, ესე იგი აუტოეროტიკულია.

ჯერ კიდევ ბავშვობის დროიდან გენიტალიების ეროტიკული ზონა თავს იჩენს – ან ისეთნაირად, რომ ნებისმიერი სხვა ზონის მსგავსად, შესაბამისი გრძნობითი აღგზნებისას კმაყოფილებას იძლევა, ან იმის წყალობით, რომ არცთუ მთლად გასაგები გზით, სხვა წყაროებიდან მიღებულ კმაყოფილებასთან ერთად იმავდროულად გამოიწვევა სექსუალური აღგზნება, რომელიც გენიტალურ ზონასთან განსაკუთრებულ ურთიერთობას ამყარებს. ჩვენ, სამწუხაროდ, ვერ მოვახერხეთ საკმარისად გაგვერკვია სექსუალურ დაკმაყოფილებასა და სექსუალურ აღგზნებას შორის დამოკიდებულება, ისევე, როგორც გენიტალური ზონის საქმიანობასა და სექსუალობის სხვა წყაროებს შორის კავშირი.

ნევროტიკული ტანჯვების შესწავლის წყალობით ჩვენ შევნიშნეთ, რომ ბავშვურ სექსუალურ ცხოვრებაში თავიდანვე შეიმჩნევა ლტოლვების სექსუალური კომპონენტების ორგანიზაციის ჩანასახები. პირველ, ყველაზე ადრეულ სტადიაზე წინა პლანზე წამოიწევს ორალური (პირის) ეროტიკა: ამ პრეგენიტალური ორგანიზაციებიდან მეორე ხასიათდება სადიზმის და ანალური ეროტიკის სიჭარბით; მხოლოდ მესამე ფაზაში სექსუალური ცხოვრება წინასწარ განისაზღვრება უშუალოდ გენიტალური ზონის მონაწილეობით.

როგორც ერთ-ერთი ყველაზე მოულოდნელი შედეგი, ჩვენ უნდა დაგვედგინა, რომ ინფანტილური სექსუალური ცხოვრების ეს ადრეული აყვავება (ორიდან ხუთ წლამდე) თავის თავში შეიცავს აგრეთვე ობიექტის არჩევას მთელი მისი მდიდარი სულიერი საქმიანობით, ასე რომ მასთან დაკავშირებული შესაბამისი ფაზა, მიუხედავად ლტოლვის ცალკეული კომპონენტების არასაკმარისი გაერთიანების და სექსუალური მიზნის განუსაზღვრელობისა, უნდა ჩავთვა-

ლოთ უგვიანესი სექსუალური ორგანიზაციის მნიშვნელოვან წინამორბედად.

ადამიანის სექსუალური განვითარების ორჯერადი დაწყების ფაქტი, ანუ ამ განვითარების შეწყვეტა ლატენტური პერიოდის წყალობით, ჩვენ განსაკუთრებული ყურადღების ღირსად მივიჩნიეთ. მასში, ალბათ, მდგომარეობს ადამიანში უმაღლესი კულტურის განვითარებისათვის ნიჭის არსებობის პირობა, მაგრამ აგრეთვე ნევროზისაკენ მიდრეკილებაც. ადამიანის მონათესავე ცხოველებში, რამდენადაც ჩვენ ვიცით, არ შეიძლება რაიმე ანალოგიურის დამტკიცება. ამ ადამიანური თავისებურების წარმოშობის წყაროები, ალბათ, ადამიანური მოდგმის უძველეს ისტორიაში უნდა ვეძებოთ.

თუ რა ზოლით შეიძლება ბავშვობის ასაკში სექსუალური საქმიანობა ნორმალურად, შემდგომი განვითარებისათვის არასაზიანოდ ჩაითვალოს, – ამის თქმა ჩვენ ვერ შევძელით. სექსუალური გამოვლინებების ხასიათი მასტურბატორული აღმოჩნდა. მომდევნო ცდებმა დაგვანახა, რომ ცდუნების გარეგანმა გავლენამ შეიძლება მიგვიყვანოს ლატენტური დროის ნაადრევ შეწყვეტამდე და რომ ამასთან ბავშვის სქესობრივი ლტოლვა ფაქტიურად პოლიმორფულ-პერვერსული აღმოჩნდება; ნებისმიერი მსგავსი ადრეული სექსუალური საქმიანობა ბავშვის აღზრდისადმი დაქვემდებარების უნარს აქვეითებს.

მიუხედავად ბავშვის სექსუალურ ცხოვრებაზე ჩვენი ცოდნის არასრულყოფილებისა, ჩვენ უნდა გვეცადა შეგვესწავლა სქესობრივი სიმწიფის დადგომით გამოწვეული ცვლილებები. მათი მნიშვნელობის მიხედვით მათგან ორი ცვლილება ამოვირჩიეთ: სექსუალური აღზნების ყველა სხვა წყაროს გენიტალური ზონის პრიმატისადმი დამორჩილება და ობიექტის არჩევის პროცესი. ორივე მათგანს პირველსახეები უკვე ბავშვურ ცხოვრებაში გააჩნიათ. პირველი

ცვლილება ხდება წინასწარი ტკბობის გამოყენების მექანიზმის წყალობით, ამასთან ჩვეულებრივ ტკბობასა და ალგუნებასთან დაკავშირებული დამოუკიდებელი სექსუალური აქტები ახალი სექსუალური მიზნისათვის მოსამზადებელ აქტებად იქცევიან: სქესობრივი პროდუქტების დაცლა, რომლის მიღწევასაც უზარმაზარი ტკბობისას მივყავართ სექსუალური ალგუნების დასასრულამდე. ამასთან ჩვენ მხედველობაში უნდა მიგვედგოს სქესობრივი არსების ქალად და მამაკაცად დიფერენციაცია, და ჩვენ აღმოვაჩინეთ, რომ ქალად გადასაქცევად საჭიროა ახალი გამოდევნის გაკეთება, რომელიც ანადგურებს ინფანტილური მამაცობის გარკვეულ ნაწილს და ქალს ამზადებს გენიტალური ზონის ხელმძღვანელობით გარდასახვისათვის. დაბოლოს, ჩვენ აღმოვაჩინეთ, რომ ობიექტის არჩევას ხელმძღვანელობს ინფანტილურ ასაკში დასახული, სქესობრივი სიმწიფის დადგომისას განახლებული, ბავშვის მშობლებისა და ძიძებისადმი სექსუალური მიდრეკილება, რომელიც იმ დროისათვის წარმოშობილი ინცესტუური შეზღუდვის წყალობით ამ პირებიდან მათ მსგავსებზეა მიმართული. დაბოლოს, ისიც უნდა დავამატოთ, რომ სქესობრივი სიმწიფის დადგომის გარდამავალი პერიოდის დროს, გარკვეული დრო განვითარების სომატური და ფსიქიკური პროცესები პარალელურად მიმდინარეობს; ისინი ჯერ არ არიან დაკავშირებულნი ინტენსიური, სულიერი, სასიყვარულო მოძრაობების გენიტალური ინერვაციებისაკენ გარღვევასთან, წარმოიშვება სასიყვარულო ფუნქციის საჭირო ნორმალური ერთობა.

განვითარების დამრღვევი მომენტები

როგორც უკვე სხვადასხვა მაგალითზე დავინახეთ, განვითარების ამ გრძელ გზაზე გადადგმულმა ყოველმა ნაბიჯ-

მა შეიძლება მიგვიყვანოს ფიქსაციის ადგილამდე, ამ ჩახლართული შეთანაწყობის ნებისმიერი კავშირი შეიძლება გახდეს სქესობრივი ლტოლვის დისოციაციის საბაზი. ჩვენ კიდეც დაგვრჩა განვითარების ხელშემშლელი შიდა და გარე მომენტების მიმოხილვის გაკეთება და დამატება, თუ მათ მიერ გამოწვეული დარღვევა მექანიზმის რომელ ადგილას წარმოიშვება. ის, რასაც ჩვენ აქ ერთ რიგში ვაყენებთ, ცხადია, შეიძლება არატოლფასოვანი იყოს, და უნდა გავითვალისწინოთ ცალკეული მომენტების შესაბამისი მნიშვნელობების დადგენასთან დაკავშირებული სირთულეები.

კონსტიტუცია და მემკვიდრეობითობა

აქ პირველ ადგილზე შეიძლება დავაყენოთ სექსუალური კონსტიტუციის თანდაყოლილი განსხვავება, რომელსაც, სავარაუდოდ, გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს, მაგრამ რომლის შესახებაც, ბუნებრივია, შეიძლება დავასკვნათ მხოლოდ გვიანი გამოვლინებებით, და ისიც არცთუ ყოველთვის დიდი დარწმუნებულობით. ამ განსხვავების ქვეშ ჩვენ გვესმის სექსუალური აღზნების სხვადასხვაგვარი წყაროებიდან ერთის ან მეორის სიჭარბე და ვფიქრობთ, რომ თანდაყოლილი წინასწარი მიდრეკილების მსგავსი განსხვავება ყოველ შემთხვევაში უნდა საბოლოო შედეგში აისახოს, გინდაც მას შეეძლოს ნორმალურის ფარგლებში დარჩენა. ცხადია, დასაშვებია თავდაპირველი თანდაყოლილი წინასწარი მიდრეკილების ისეთი ვარიაციებიც, რომლებსაც საჭიროებისამებრ და გარედან დახმარების გარეშე მიჰყავთ არანორმალური სექსუალური ცხოვრების წარმოშობამდე. მათ შეიძლება „დეგენერაციულები“ ვუწოდოთ და ისე შევხედოთ, როგორც მემკვიდრეობით მიღებული გაუარესების გამოხატულებას. აღნიშნულთან დაკავშირებით უნდა მივუთითო საინტერესო

ფაქტზე. ისტერიის, აკვიატებულობის ნევროზის და ა.შ. მძიმე შემთხვევებიდან ჩემ მიერ ჩატარებული ფსიქოთერაპიული მკურნალობის შემდეგ ნახევარზე მეტში მამებში ქორწინებამდე არსებული სიფილისი დავადგინე, – ეს იქნებოდა *tabes* თუ პროგრესირებადი დამბლა ან სხვა რომელიმე ანამნეზურად დადგენილი ლუესური დაავადება. ხაზგასმით აღვნიშნავთ, რომ შემდგომში ნევროტიკებად გამხდარ ბავშვებს არ აღენიშნებათ ლუესის არავითარი სხეულებრივი ნიშანი, ასე რომ არანორმალური სექსუალური კონსტიტუცია უნდა განვიხილოთ, როგორც ლუესური მემკვიდრეობის ბოლო შთამომავლობა. რაოდენ შორსაც არ უნდა ვიყო იმისაგან, რომ სიფილისიანი მშობლებისაგან წარმოშობა ნევროპათული კონსტიტუციის მუდმივ ან აუცილებელ ეტიოლოგიურ პირობად ჩავთვალო, მე მაინც ჩემ მიერ დაკვირვებად დამთხვევას შემთხვევითად და მნიშვნელობას მოკლებულად არ მივიჩნევ.

დადებითად პერვერსიულთა მემკვიდრეობითი პირობები არცთუ მთლად კარგადაა ცნობილი, რადგან ასეთ ადამიანებს შეუძლიათ ცნობების გაცემისაგან თავის არიდება: მაინც არსებობს საფუძველი ვივარაუდოთ, რომ პერვერსიების დროს მნიშვნელობა აქვს იმას, რასაც ნევროზების დროს. ერთიდაიგივე ოჯახებში ხშირად პოულობენ პერვერსიას და ფსიქონევროზს, რომლებიც სხვადასხვა სქესის წარმომადგენლებს შორის ისეთნაირადაა განაწილებული, რომ ოჯახის მამაკაცი წარმომადგენლები, ან ერთ-ერთი მათგანი, დადებითად პერვერსიულნი არიან, ხოლო ქალთა წარმომადგენლები – მათი სქესისათვის დამახასიათებელი გამოდევნისაგან მიდრეკილების შესაბამისად – უარყოფითად პერვერსიულები, ისტერიულები, – რაც ორივე დარღვევას შორის ჩვენ მიერ ნაპოვნი არსებითი კავშირის კარგი დადასტურებაა.

შემდგომი გადამუშავება

თუმცა არ შეიძლება იმ თვალსაზრისზე დგომა, თითქოს სექსუალური ცხოვრების ფორმებს მხოლოდ სექსუალური კონსტიტუციების სხვადასხვა კომპონენტების ჩანასახები წინასწარ წყვეტენ. არსებობენ სხვა მიზეზებზე დამოკიდებულებებიც, და შემდგომი შესაძლებლობები წარმოიშვებიან ცალკეული წყაროებიდან გამომდინარე სექსუალური მიმდინარეობების მიმართულების მიხედვით. ეს შემდგომი გადამუშავება, როგორც ჩანს, საბოლოოდ გადამწყვეტს წარმოადგენს, მაშინ როცა, აღწერის მიხედვით, ერთნაირმა კონსტიტუციამ სამ სხვადასხვა საბოლოო შედეგამდე შეიძლება მიგვიყვანოს. თუ ყველა თანდაყოლილი წინასწარი მიდრეკილება ნარჩუნდება არანორმალურად მიჩნეულ მათ შეფარდებით ურთიერთობაში, და მტკიცდება სიმწიფის დადგომისას, მაშინ ამის შედეგი შეიძლება იყოს პერვერსული სექსუალური ცხოვრება. ასეთი არანორმალური კონსტიტუციონალური წინასწარი მიდრეკილების ანალიზი ჯერ კიდევ არასაკმარისადაა შემუშავებული, მაგრამ ჩვენთვის მაინც უკვე ცნობილია შემთხვევები, რომლებიც მსგავსი წინასწარი მიდრეკილებებით ადვილად აიხსნებიან. მაგალითად, ფიქსაციური პერვერსიების მთელ რიგთან მიმართებით ავტორები მიიჩნევენ, რომ მათი არსებობის აუცილებელ პირობას სექსუალური ლტოლვის თანდაყოლილი სისუსტე შეადგენს. ეს გარემოება ამ ფორმით არასწორად მიმაჩნია, მაგრამ ის აზრს იძენს, თუ მხედველობაში გვაქვს გენიტალური ზონის სექსუალური ლტოლვის ერთი ფაქტორის კონსტიტუციონალური სისუსტე, რომელიც შემდგომში თავის თავზე იღებს ცალკეული სექსუალური ქმედებების გაერთიანების ფუნქციას გვარის გაგრძელების მიზნით. სქესობრივი სიმწიფის დადგომისას საჭირო ეს გაერთიანება ასეთ შემთხვევაში არ

უნდა მოხდეს, და ყველაზე ძლიერი კომპონენტი თავის საქმიანობას პერვერსიის სახით გამოავლენს⁵⁷.

გამოდენა

სხვა შედეგი მაშინ მიიღება, როცა განვითარების განმავლობაში ზოგიერთი განსაკუთრებით ძლიერი თანდაყოლილი კომპონენტი განიცდის გამოდენვას, რომლის შესახებაც უნდა ვიცოდეთ, რომ ის სრულ შეწყვეტას არ წარმოადგენს. შესაბამისი აღზნებები ამასთან ჩვეულებრივი გზით გამოიწვევიან, მაგრამ ფსიქიკური შეკავების წყალობით ისინი არ დაიშვებიან თავისი ძივნის მიღწევისაკენ და განიდევნებიან სხვადასხვა გზებზე, ვიდრე არ გამოვლინდებიან, როგორც სიმპტომები. შედეგად შეიძლება გამოვიდეს დაახლოებით ნორმალური სქესობრივი ცხოვრება – უმეტეს ნაწილში შეზღუდული, მაგრამ ფსიქონევროტული დაავადებით შევსებული. სწორედ ასეთ შემთხვევებს ჩვენ კარგად გავეცანით ნევროტიკების ფსიქოანალიტიკური კვლევის წყალობით. ასეთი ადამიანების სექსუალური ცხოვრება ისევე დაიწყო, როგორც პერვერსიულების ცხოვრება: მათი ბავშვობის მნიშვნელოვანი ნაწილი ივსება მათი პერვერსული სექსუალური საქმიანობით, რომელიც ზოგჯერ სიმწიფის დადგომის შემდეგ დიდი ხნის განმავლობაში გრძელდება: შემდეგ შინაგანი მიზეზების გამო – უმეტესწილად ჯერ კიდევ სქესობრივი სიმწიფის დადგომამდე, სხვა შემთხვევებში კი გაცილებით გვიანაც, – ხდება გამოდენვის შემობრუნება, და ამ მომენტიდან პერვერსიის ნაცვლად წარმოიშვება ნევროზი, თუმცა ძველი სულიერი მოძრაობები არ ქრებიან. გვახსენდება ანდაზა: „ახალგაზრდობაში მოქეიფე, სიბერეში ბერი“. მხოლოდ ახალგაზრდობა აქ ძალიან ჩქარა გადის. იმავე პირის ცხოვრებაში პერვერსიების ნევროზით შეცვლა ისევე, რო-

გორც ადრე ნახსენები პერვერსიებისა და ნევროზის იგივე ოჯახის სხვადასხვა პირებს შორის განაწილება, იმ დებულებას უნდა უკავშირდებოდეს, რომ ნევროზი პერვერსიის ნეგატივის წარმოდგენს.

სუბლიმირება

არანორმალური კონსტიტუციონალური წინასწარი მიდრეკილებისას მესამე შედეგი შესაძლებელი ხდება „სუბლიმირების“ პროცესის წყალობით, რომლის დროსაც სექსუალობის ცალკეული წყაროებიდან გამომდინარე განსაკუთრებით ძლიერი აღგზნების მეშვეობით იხსნება სხვა სფეროებში გასასვლელი და გამოყენების შესაძლებლობა, ასე რომ თავისთავადად საშიში წინასწარი მიდრეკილებიდან მიიღება ფსიქიკური შრომისუნარიანობის მნიშვნელოვანი ამაღლება. მხატვრული შემოქმედების ერთ-ერთი წყარო შეიძლება ვიპოვოთ აქ, და იმისდა მიხედვით, სრულია თუ არასრული ეს სუბლიმირება, ნიჭით დაჯილდოებული, განსაკუთრებით მხატვრული შემოქმედების უნარის მქონე პირების ანალიზი გაგვიხსნის შრომისუნარიანობის, პერვერსიისა და ნევროზის სხვადასხვა ნარევს. სუბლიმირების განსაკუთრებულ სახეობას წარმოადგენს რეაქტიული წარმონაქმნის საშუალებით დათრგუნვა, რომელიც, როგორც დავადგინეთ, ბავშვის უკვე ლატენტურ პერიოდში იწყება და ხელსაყრელ შემთხვევაში მთელი ცხოვრების განმავლობაში გრძელდება.

ის, რასაც ჩვენ ადამიანის „ხასიათს“ ვუწოდებთ, მნიშვნელოვანწილად შექმნილია სექსუალური აღგზნების მასალისაგან და შედგება ბავშვობიდან ფიქსირებული ლტოლვებისაგან, სუბლიმირების წყალობით შეძენილისაგან და ისეთი კონსტრუქციებისაგან, რომელთა დანიშნულებაცაა პერვერსული, დაუშვებლად მიჩნეული სულიერი მოძრაობების

ენერგიული დათრგუნვა⁵⁸. ამრიგად, ბავშვობის ზოგადი პერვერსული სექსუალური წინასწარი მიდრეკილება შეიძლება ჩაითვალოს ჩვენი სათნოების წყაროდ, რამეთუ ის განვითარებისკენ ბიძგს აძლევს რეაქციული გარდაქმნების საშუალებით⁵⁹.

შემთხვევით განცდილი

ყველა სხვა გავლენა თავისი მნიშვნელობით ძალიან ჩამორჩება სექსუალურ გამოვლინებებს, გამოდევნის და სუბლიმირების პროცესებს, – ამასთან ჩვენთვის სრულიად უცნობია ამ უკანასკნელი პროცესების პირობები. ვინც გამოდევნას და სუბლიმირებას კონსტიტუციონალურ წინასწარ მიდრეკილებას აკუთვნებს, განიხილავს რა მათ, როგორც ამ წინასწარი მიდრეკილებების ცხოვრებისეულ გამოვლინებებს, მას აქვს უფლება ამტკიცოს, რომ სექსუალური ცხოვრების საბოლოო ფორმა, უწინარეს ყოვლისა, თანდაყოლილი კონსტიტუციის შედეგს წარმოადგენს. თუმცა გამგები არ დაიწყებს უარყოფას, რომ ფაქტორების ასეთ ერთობლიობაში ადგილი რჩება ბავშვობაში და უფრო გვიან პერიოდში შემთხვევით განცდილის მამოდიფიცირებელი გავლენისათვის. არცთუ ისე ადვილია კონსტიტუციონალური და შემთხვევითი ფაქტორების შეფასება და მათი ურთიერთკავშირები. თეორიაში ყოველთვის ცდილობენ გადააფასონ პირველთა მნიშვნელობა; თერაპიული პრაქტიკა ხაზგასმით აღნიშნავს ამ უკანასკნელთა მნიშვნელოვნობას. არავითარ შემთხვევაში არ უნდა დაგვავიწყდეს, რომ ორივე მათგანს შორის არსებობს კოოპერაციის ურთიერთობა, და არა გამორიცხვა. კონსტიტუციონალური მომენტი უნდა დაელოდოს განცდას, რომელიც ხელს უწყობს მის გამოვლინებას. შემთხვევითი მომენტი საჭიროებს კონსტიტუციის მხარდაჭერას, რათა მოახ-

დინოს მოქმედება. შემთხვევათა უმეტესობისათვის შეიძლება წარმოვიდგინოთ ეგრეთ წოდებული „დამატებითი მწკრივი“, რომელშიც ერთი ფაქტორის კლებადი ინტენსივობა გამოთანაბრდება სხვა ფაქტორის ზრდადი ინტენსივობის წყალობით; მაგრამ არ არსებობს მწკრივის ბოლოებში უკიდურესი შემთხვევების არსებობის უარყოფის საფუძველი.

თუ აქციდენტალურ მომენტებს შორის ადრეული ბავშვობის განცდებს უპირატეს მდგომარეობას მივანიჭებთ, ეს ფსიქოანალიტიკურ კვლევას კიდევ უფრო მეტად შეესაბამება. ერთი ეტიოლოგიური მწკრივი ამ შემთხვევაში ორად იშლება, რომელთა შორისაც ერთს შეიძლება წინასწარი მიდრეკილების მწკრივი (dispositionel) ვუწოდოთ, მეორეს კი – საბოლოო მიდრეკილების მწკრივი (definitif). პირველში კონსტიტუცია და ბავშვობის შემთხვევითი განცდები ერთობლივად იმავე ზომით მოქმედებენ, როგორი ზომითაც მეორეში გავლენას ახდენენ წინასწარი მიდრეკილება და ტრავმატული განცდა. სექსუალური განვითარებისათვის მავნე მომენტები თავის მოქმედებას ისე ავლენენ, რომ იწვევენ რეგრესიას, განვითარების ადრინდელ ფაზაზე დაბრუნებას.

აქ ვუბრუნდებით ჩვენ მიერ დასმულ ამოცანას – სექსუალურ განვითარებაზე გავლენის მომხდენი ჩვენთვის ცნობილი ყველა მოტივის ჩამოთვლას, ეს იქნება მოქმედი ძალები თუ მხოლოდ მათი გამოვლინებები.

ნაადრევი სიმწიფე

ასეთ მომენტს შეადგენს თვითნებური სექსუალური ნაადრევი სიმწიფე, რომლის დამტკიცებაც – ყოველ შემთხვევაში ნევროზების ეტიოლოგიაში – უთუოდ შეიძლება, თუმცა მისი (ისევე, როგორც სხვა მომენტების) არსებობა ნევროზის გამოსაწვევად არასაკმარისია. ის გამოიხატება ინფანტი-

ლოური ლატენტური პერიოდის დარღვევაში, შემცირებაში ან შეწყვეტაში და ხდება დაავადების მიზეზი, იწვევს რა სექსუალურ გამოვლინებებს, რომლებიც, ერთის მხრივ, სექსუალური შეკავებების მოუმზადებელი მდგომარეობის წყალობით, მეორეს მხრივ, განუვითარებელი გენიტალური სისტემის შედეგად შეიძლება მხოლოდ პერვერსიების ხასიათს ატარებდეს. პერვერსიისაკენ ეს მიდრეკილებები შეიძლება ასეთივენი დარჩნენ, ან მომხდარი გამოდევნის შემდეგ გახდნენ ნევროტიკული სიმპტომების შემოქმედებითი ძალები; ყოველ შემთხვევაში ნაადრევი სექსუალური სიმწიფე ართულებს უმაღლესი სულიერი ინსტანციების მხრივ სექსუალურ მისწრაფებაზე ძალაუფლების შემდგომში სასურველ შესაძლებლობას და ამალებს აკვიატებულ ხასიათს, რომელსაც ლტოლვის ფსიქიკური წარმომადგენლები ისედაც იძენენ. ხშირად ადრეული სექსუალური სიმწიფე მიმდინარეობს ნაადრევი ინტელექტუალური განვითარების პარალელურად; როგორც ასეთი, ის გვხვდება ყველაზე მნიშვნელოვანი და ნიჭიერი ინდივიდების ბავშვობის ისტორიაში: მაშინ ის, როგორც ჩანს, არ მოქმედებს ისე პათოგენურად, როგორც იმ შემთხვევებში, როცა ის მარტო ვლინდება.

დროითი მომენტები

ზუსტად ისევე, როგორც ნაადრევი სიმწიფე, განხილულ უნდა იქნას სხვა მომენტებიც, რომლებიც შეიძლება ნაადრევ სიმწიფესთან გავაერთიანოთ, როგორც დროითი მომენტები. როგორც ჩანს, ფილოგენეტიკურადაა წინასწარ განსაზღვრული, თუ როგორი წესით ხდებიან აქტიურნი ესა თუ ის ლტოლვები, და რამდენად დიდხანს შეუძლიათ გამოვლინება, ვიდრე მათზე არ მოახდენს გავლენას ახალი წარმოშობილი ლტოლვა ან გამოდევნა. თუმცა როგორც ამ დრო-

ით თანმიმდევრულობასთან მიმართებით, ისე ლტოლვების აქტიურობის ხანგრძლივობასთან მიმართებით, სავარაუდოდ არსებობენ ვარიაციები, რომლებმაც გავლენა უნდა მოახდინონ ამ პროცესების შედეგზე. არ შეიძლება მნიშვნელობა არ ჰქონდეს იმას, ჩნდება თუ არა რაიმე მიმდინარეობა უფრო ადრე ან უფრო გვიან, ვიდრე მისი საპირისპირო მიმდინარეობა, რადგან გამოდევნის გავლენის აღმოფხვრა შეუძლებელია; კომპონენტების შემადგენლობის დროებითი ცვლილება ყოველთვის იწვევს შედეგის შეცვლას. მეორეს მხრივ, განსაკუთრებით ინტენსიურად წარმოშობადი ლტოლვები ხშირად მიმდინარეობენ გასაოცრად სწრაფად, მაგალითად, იმ პირების ჰეტეროსექსუალური გრძნობები, რომლებიც შემდგომში ჰომოსექსუალისტები გახდნენ. არ არსებობს იმის საშიშროება, რომ ბავშვობის ასაკში წარმოშობილი ძალიან ძლიერი მისწრაფებები მოზრდილის ხასიათში ყოველთვის ჭარბად გამოვლინდებიან; შეიძლება იმის იმედიც გვქონდეს, რომ ისინი გაქრებიან, დაუთმობენ რა ადგილს საპირისპირო მისწრაფებებს (მკაცრი ბატონები დიდხანს ვერ ბატონობენ). უნდა ვაღიაროთ, რომ განვითარების პროცესების მსგავსი დროითი არევის ახსნა ჯერჯერობით არ შეგვიძლია. აქ საჭიროა მთელი რიგი ბიოლოგიური და, შესაძლოა, ისტორიული პრობლემების ღრმა შესწავლა.

სიმჭიდვე

ყველა ადრეული სექსუალური გამოვლინების მნიშვნელობა იზრდება უცნობი წარმოშობის ფსიქიკური ფაქტორის წყალობით, რომელიც ჯერჯერობით შეიძლება წარმოვსახოთ, ცხადია, მხოლოდ დროებით, როგორც ფსიქოლოგიური ფენომენი. მე ვამბობ სექსუალური ცხოვრების ადრეული შთაბეჭდილებების გაზრდილ სიმჭიდვეზე ან ფიქსაციის

უნარზე, რომლებითაც უნდა შევავსოთ მომავალი ნევროტიკების და პერვერსიულების შესახებ ფაქტიური მონაცემები, რამეთუ ასეთივე ნაადრევ სექსუალურ გამოვლინებებს არ შეუძლიათ სხვა პირებშიც ისევე ღრმად ჩაიბეჭდონ, რომ აკვიატებულად მოითხოვონ განმეორება და მისი სექსუალური ლტოლვის გზები მთელი შემდგომი ცხოვრებისთვის წინასწარ მიუთითონ. ასეთი სიმჭიდვე ნაწილობრივ შეიძლება სხვა ფსიქიკურ მომენტში იმალებოდეს, რომელზეც უარს ვერ ვიტყვით ნევროზების მიზეზების ასახსნელად, სახელდობრ, სულიერ ცხოვრებაში მოგონებების მნიშვნელობის უპირატესობაში ახალ შთაბეჭდილებებთან შედარებით. ეს მომენტი, ცხადია, დამოკიდებულია ინტელექტუალურ განვითარებაზე და იზრდება პირადი კულტურის ამაღლებასთან ერთად. ამის საპირისპიროდ ველურს ახასიათებენ, როგორც „მომენტის უბედურ შვილს“⁶⁰. კულტურასა და თავისუფალ სექსუალურ განვითარებას შორის არსებული საპირისპირო დამოკიდებულება, რომლის შედეგებიც შეიძლება ღრმად დავინახოთ ჩვენი ცხოვრების ნირში, ნაკლებად მნიშვნელოვანია კულტურის ან საზოგადოებრიობის დაბალ საფეხურებზე; მაღალ საფეხურებზე კი დიდ მნიშვნელობას იძენს ის, თუ როგორ მიმდინარეობდა ბავშვის სექსუალური ცხოვრება.

ფიქსაცია

ახლაზანს ნახსენები ხელსაყრელი ფსიქიკური მომენტები ზრდიან ბავშვური სექსუალობის შემთხვევით განცდილი გავლენების მნიშვნელობას. ეს უკანასკნელნი (პირველ რიგში ცდუნება სხვა ბავშვების ან მოზრდილების მხრივ) იძლევიან მასალას, რომელსაც შეუძლია პირველთა დახმარებით დააფიქსიროს და გამოიწვიოს მდგრადი დარღვევები.

ნევროტიკების და პერვერსიულების ნორმალური სექსუალური ცხოვრებიდან მოგვიანებით გაჩენილი გადახრების საფუძველს წარმოადგენს ბავშვობის სექსუალობისაგან თითქოსდა თავისუფალი პერიოდის შთაბეჭდილებები. ამ გადახრების გამომწვევი მიზეზები ნაწილდებიან კონსტიტუციის წინასწარ მიდრეკილებას, ნაადრევ სიმწიფეს, გაზრდილი სიმჭიდის უნარსა და გარე გავლენის წყალობით სექსუალური ლტოლვის შემთხვევით აღგზნებას შორის.

მაგრამ არადამაკმაყოფილებელი დასკვნა, რომლისკენაც სექსუალური ცხოვრების დარღვევების ამ კვლევებს მივყავართ, იმაში მდგომარეობს, რომ ჩვენთვის ძალიან ცოტა რამაა ცნობილი იმ ბიოლოგიური პროცესების შესახებ, რომლებშიც მდგომარეობს სექსუალობის არსი, რათა ჩვენი ცალკეული შეხედულებებიდან შექმნას ნორმალურის და პათოლოგიურის გაგებისათვის საკმარისი თეორია.

ინფანტილური გენიტალური ორგანიზაცია (სექსუალურ თეორიაზე დამატება)

ფსიქონალიზში კვლევითი მუშაობის სირთულე ყველაზე კარგად იმ გარემოებით ხასიათდება, რომ მიუხედავად ათწლეულების განმავლობაში უწყვეტი დაკვირვებისა, მაინც ადვილია არ შევნიშნოთ საერთო ნიშნები და ტიპური ურთიერთობები, ვიდრე ისინი ბოლოსდაბოლოს თვალში არ გვეცემათ სრული სიცხადით; ქვემოთ მოცემული შენიშვნებით მე მინდოდა გამომესწორებინა ინფანტილური სექსუალური თეორიის სფეროში მსგავსი სახის უყურადღებობა.

მკითხველისთვის, რომელმაც იცის ჩემი „სამი სტატია სექსუალურ თეორიაში“, ცნობილი უნდა იყოს, რომ შრომის მომდევნო გამოცემებში მე ის არასდროს არ გადამიმუშავებია, არამედ მხოლოდ ტექსტის დამატებებითა და ცვლილე-

ბეზით აღვნიშნავდი ჩვენი შეხედულებების მომდევნო განვითარებას. ამასთან არცთუ იშვიათად ხდებოდა, რომ ძველი და ახალი სრულად ვერ ერწყმოდა ერთ, ყოველგვარი წინააღმდეგობებისაგან თავისუფალ მთლიანში. თავიდან მთელი ყურადღება კონცენტრირდა ბავშვებისა და მოზრდილების სექსუალურ ცხოვრებაში ძირითადი განსხვავების აღწერაზე, შემდეგ წინა პლანზე წამოიწია პრეგენიტალურმა ორგანიზაციამ და ლიბიდომ და სექსუალური განვითარების ორჯერადი საწყისის საინტერესო ფაქტმა, რომელსაც შეიძლება ბევრი შედეგი მოჰყოლოდა. დაბოლოს, ჩვენი ყურადღება მიიპყრო ინფანტილურმა სექსუალურმა კვლევამ და, აქედან გამომდინარე, ძნელი არ იყო იმის დადგენა, თუ ინფანტილური სექსუალობის საბოლოო მდგომარეობა (დაახლოებით ხუთი წლის ასაკში) რამდენად უახლოვდება მოზრდილში სექსუალობის საბოლოო ჩამოყალიბებას. ამაზე მე შევჩერდი სექსუალური თეორიის ბოლო გამოცემაში (1922).

ადრე მე აღვნიშნე, რომ „ხშირად ან ყოველთვის უკვე ბავშვობის ასაკში ობიექტის არჩევის პროცესი სქესობრივი სიმწიფის დადგომის პერიოდში განვითარების ფაზისთვისაა დამახასიათებელი, რაც ნიშნავს, რომ ყველა სექსუალური მისწრაფება ერთ პირზეა მიმართული. ეს წარმოადგენს სქესობრივი სიმწიფის დადგომის შემდეგ სექსუალური ცხოვრების საბოლოო ფორმასთან ყველაზე დიდ მიახლოებას. ამ ფორმისაგან განსხვავება მხოლოდ იმაში მდგომარეობს, რომ ნაწილობრივი ლტოლვების (Partiatriebe) გაერთიანება და მათი გენიტალიების პრიმატისადმი დამორჩილება ბავშვობაში ხდება ძალიან არასრულად ან საერთოდ არ ხდება. ამრიგად, გვარის გაგრძელების მიზნებისათვის ამ პრიმატის ჩამოყალიბება ბოლო ფაზას შეადგენს, რომელსაც გადის სექსუალური ორგანიზაცია“.

დღევანდელ დღეს მე უკვე აღარ მაკმაყოფილებს ის

დებულება, რომ ბავშვობის ადრეულ პერიოდში გენიტალიების პრიმატი საერთოდ არ ყალიბდება ან ყალიბდება ძალიან არასრულად. ბავშვური სექსუალური ცხოვრების მოზრდილის ცხოვრებასთან სიახლოვე გაცილებით შორს მიდის და მარტო ობიექტის არჩევაში არ გამოიხატება. რომც არ მიიღწეოდეს ნაწილობრივი ლტოლვების ნამდვილი გაერთიანება გენიტალიების პრიმატით, მაინც ინფანტილური სექსუალობის განვითარების მთელი მსვლელობის კულმინაციურ პუნქტში გენიტალიებისადმი ინტერესი და მათით სარგებლობა გაბატონებულ მნიშვნელობას იძენენ და ცოტათი თუ უთმოზენ მათ მნიშვნელობას სქესობრივი სიმწიფის პერიოდში. ამ „ინფანტილური გენიტალური ორგანიზაციის“ ძირითადი ხასიათი წარმოადგენს ერთდროულად მის განსხვავებას მოზრდილთა საბოლოო გენიტალური ორგანიზაციისაგან. ის იმაში მდგომარეობს, რომ ორივე სქესისათვის როლს მხოლოდ მამაკაცის გენიტალიები თამაშობენ. არსებობს არა გენიტალიების, არამედ ფალოსის პრიმატი.

სამწუხაროდ, ამის აღწერა მხოლოდ ბიჭის მაგალითზე შეგვიძლია, რაც შეეხება პატარა გოგონასთან შესაბამის პროცესებს, ამაზე გარკვეული შეხედულება ჯერ კიდევ არ გავაჩნია. პატარა ბიჭი, უეჭველად, ამჩნევს მამაკაცსა და ქალს შორის განსხვავებას, მაგრამ მას ჯერ კიდევ არა აქვს საბაზი, რათა ეს განსხვავება მათი გენიტალიების განსხვავებასთან დააკავშიროს. მისთვის სავსებით ბუნებრივია ვარაუდი, რომ ყველა სხვა ცოცხალ არსებას, ადამიანებს და ცხოველებს ისეთივე გენიტალიები აქვთ, როგორიც თავად მას, და ჩვენთვის ისიც კი ცნობილია, რომ ის თავისი ორგანოს რაღაც ანალოგიურს უსულო საგნებთანაც ეძებს⁶¹. სხეულის ეს ადვილად აღგზნებადი, ცვალებადი, შეგრძნებებით ასე მდიდარი ნაწილი ბიჭის დიდ ყურადღებას იქცევს და უწყვეტად ახალ ამოცანებს წამოწევს მისი კვლევისაკენ სწრაფვის წინ.

მას უნდა მისი სხვა პირებთანაც დანახვა, რათა საკუთარს შეადაროს და იქცევა ისე, თითქოს წინასწარ გრძნობს, რომ ამ ორგანოს შეეძლო და უნდა ყოფილიყო უფრო დიდი; ის მამოძრავებელი ძალა, რომელსაც მოგვიანებით სიმწიფის დადგომის პერიოდში აღმოაჩენს სხეულის ეს მამაკაცური ნაწილი, ცხოვრების ამ პერიოდში ვლინდება უპირატესად როგორც კვლევისაკენ სწრაფვა, როგორც სექსუალური ცნობისმოყვარეობა. ბავშვის მიერ ჩადენილი ბევრი ექსპერიმენტისტური და აგრესიული ქმედებები, რომლებსაც უფრო გვიან ასაკში უეჭველად ავხორციობის გამოვლინებად ჩათვლიდნენ, ანალიზისას აღმოჩნდებიან სექსუალური კვლევის მიზნით ჩატარებული ექსპერიმენტები.

ამ კვლევის განმავლობაში ბავშვი იმ აღმოჩენამდე მიდის, რომ პენისი მისი მსგავსი ყველა არსების საერთო საკუთრებას არ წარმოადგენს. აქ ბიძგად ის გამოდგება, რომ ბავშვმა შემთხვევით შენიშნა, თუ როგორ გამოიყურება პატარა დის ან დაქალის გენიტალიები. დაკვირვებული ბავშვი ჯერ კიდევ მანამდე გოგონების შარდვისას თავისი დაკვირვებების საფუძველზე, ხედავს რა სხვა მდგომარეობას და ესმის რა სხვა ხმაური, იწყებს ფიქრს, რომ აქ საქმე სხვაგვარადაა, და ამ გარემოების ახსნის მიზნით ცდილობს თავისი დაკვირვებების გამეორებას. ცნობილია, თუ როგორ რეაგირებენ ასეთი ბავშვები პენისის ამ უქონლობაზე. ეს ნაკლი მათთვის მიუღებელია, ისინი მიიჩნევენ, რომ მაინც ხედავენ ორგანოს, დაკვირვებასა და თავის წინასწარ აკვიატებულობას შორის წინააღმდეგობას იმით ხსნიან, რომ ორგანო ჯერ კიდევ პატარაა და გაიზრდება, და თანდათან იმ აფექტური თვალსაზრისით მნიშვნელოვან დასკვნამდე მიდიან, რომ ის, ყოველ შემთხვევაში, არსებობდა და შემდეგ მოაცილეს. პენისის არარსებობა გაიგება, როგორც კასტრაციის შედეგი, და ბავშვის წინაშე დგება ამოცანა – გაარკვიოს კასტრაციის სა-

კითხი თავის თავთან მიმართებით. შემდგომი განვითარება ყველასათვის კარგადაა ცნობილი და ამის აქ გამეორება საჭირო არ არის. მე მხოლოდ იმას ვფიქრობ, რომ კასტრაციული კომპლექსის მნიშვნელობის სრული შეფასება მხოლოდ მაშინ შეიძლება, თუ მხედველობაში ასევე მივიღებთ მის ფალოსის პრიმატის ფაზაში განვითარებას.

ცნობილია აგრეთვე, თუ ქალის დამცირების, მის წინაშე შემზარავი გრძნობის, ჰომოსექსუალობისაკენ წინასწარი მიდრეკილების რამდენად დიდი წილი აიხსნება ქალთან პენისის არარსებობაში საბოლოო დარწმუნებულობით. ფერენციმ ამ ცოტა ხნის წინ მითოლოგიაში საშინელების სიმბოლო – მედუზას თავი – სავსებით სწორად პენისს მოკლებული ქალური გენიტალიებისგან შთაბეჭდილებით ასხნა⁶².

თუმცა მაინც არ უნდა მივიჩნიოთ, რომ ბავშვი ასე ჩქარა და ადვილად განაზოგადებს თავის დაკვირვებას, რომ ზოგიერთ ქალში პენისის არარსებობა კასტრაციით რაღაცის გამო დასჯის შედეგია. პირიქით, ბავშვი ფიქრობს, რომ მხოლოდ უღირსი ქალები, რომლებიც, ალბათ, დამნაშავენი არიან ასეთ დაუშვებელ სულიერ მოძრაობებში, როგორც თავად ის, კარგავენ თავიანთ გენიტალიებს. მანდილოსანი ქალები კი, მაგალითად, დედა, პენისს კიდევ დიდხანს ინარჩუნებენ. ბავშვისათვის ქალად ყოფნა ჯერ კიდევ არ ნიშნავს პენისის არქონას⁶³. მხოლოდ მოგვიანებით, როცა ბავშვი მიისწრაფვის ბავშვების დაბადების პრობლემის გადაჭრისაკენ და აღმოაჩენს, რომ ბავშვების დაბადება მხოლოდ ქალებს შეუძლიათ, პენისს კარგავს დედაც, და ზოგჯერ აიგებიან პენისის ბავშვზე გაცვლის შესახებ რთული თეორიები, რომლებშიც ქალის გენიტალიები არასდროს ფიგურირებს: ბავშვი დედის მუცელში (ნაწლავებში) ცხოვრობს და სწორი ნაწლავიდან იბადება. ამ უკანასკნელი თეორიებით ჩვენ ინფანტილური სექსუალობის პერიოდის ფარგლებს ვცვლიდებით.

უნდა აღინიშნოს, თუ რა გარდაქმნებს განიცდის კარგად ცნობილი სქესობრივი პოლარულობა ბავშვური სექსუალური განვითარების დროს. პირველი დაპირისპირებულობის გაჩენა ობიექტის არჩევის მომენტთანაა დაკავშირებული, რომელიც სუბიექტს და ობიექტს გულისხმობს. პრეგენიტალური სადისტურ-ანალური ორგანიზაციისას მამაკაცურისა და ქალურის შესახებ ლაპარაკი ნაადრევია, გაბატონებულს წარმოადგენს აქტიურს და პასიურს შორის დაპირისპირებულობა. ინფანტილური გენიტალური ორგანიზაციის მომდევნო საფეხურზე მართალია არსებობს მამაკაცური, მაგრამ ქალური ჯერ კიდევ არ არის; აქ დაპირისპირებულობა ნიშნავს: მამაკაცის გენიტალიებს ან კასტრირებულს. მხოლოდ განვითარების დამთავრების შემდეგ სქესობრივი სიმწიფის დროს სექსუალური პოლარულობა მამაკაცურს და ქალურს ემთხვევა. მამაკაცური შეიცავს სუბიექტს, აქტიურობას და პენისის ფლობას, ქალურს კი რჩება ობიექტი და პასიურობა. ვაგინა იძენს ფასეულობას, როგორც პენისის სათავსი, მას მემკვიდრეობით რჩება დედის მუცლის მნიშვნელობა.

ავტორის განმარტებები

1. ინვერსიის აკვიატებულობის მიმართ ასეთი წინააღმდეგობა შეიძლება იმის პირობად იქცეს, რომელიც ხელს შეუწყობს შთაგონების ან ფსიქოანალიზის დახმარებით განხორციელებად თერაპიულ ზემოქმედებას.
2. სსვადასხვა მხრიდან სავსებით სწორად მიეთითებოდა, რომ ინვერტირებულების ინვერსიისადმი მიდრეკილების დადგომის დროის შესახებ ავტობიოგრაფიული მონაცემები ნდობას არ იმსახურებს, რამეთუ მათ შეუძლიათ თავიანთი მეხსიერებიდან განდევნონ მათი ჰეტეროსექსუალური შეგრძნების მტკიცებულება; ფსიქოანალიზმა დაადასტურა ეს ექვი ინვერსიის მისთვის ხელმისაწვდომ შემთხვევებთან მიმართებით, შეცვალა რა მათი ანამნეზი ბავშვური ამნეზიის აღმოფხვრით.
3. თუ რა სიფრთხილით უნდა დაისვას დეგენერაციის დიაგნოზი და რა უმნიშვნელო პრაქტიკული მნიშვნელობა აქვს მას, შეიძლება დავინახოთ მიოზიუსის მსჯელობიდან („Ueber Entartung – Grenzfragen des Nerv. Und Seelenleb“, 1900, №3): „თუ თვალს გადავავლებთ გადაგვარების ფართო მინდორს, რომელიც აქ ნაწილობრივად გაშუქებულია, ნათლად ჩანს, რომ დიაგნოზს – დეგენერაციას – საერთოდ ძალიან მცირე მნიშვნელობა აქვს“.
4. „ურანიზმის“ დამცველებს სამართლიანად უნდა დავეთანხმოთ იმაში, რომ ზოგიერთი გამოჩენილი ადამიანი ინვერტირებული იყო, შესაძლოა, აბსოლუტურად ინვერტირებულიც კი.
5. პირველი, ვინც ინვერსიის ასახსნელად ბისექსუალობაზე მიუთითა (ლიტერატურული ანგარიშის თანახმად „Jahrbuch für sexuelle Zwischenstufen“-ის მე-6 ტომში) იყო ე.გლეი, რომელმაც უკვე 1884 წლის იანვარში „Revue philosophique“-ში

გამოაქვეყნა სტატია „Les aberrations de l'instinct sexuel“. სხვათა შორის, აღსანიშნავია, რომ იმ ავტორთა უმეტესობა, რომელიც ინვერსიას ბისექსუალობით ხსნის, ამ მომენტს მნიშვნელობას ანიჭებს არა მხოლოდ ინვერტირებულებთან, არამედ ყველა ნორმალურთან მიმართებითაც, და, მაშასადამე, ინვერსია ესმით, როგორც დარღვეული განვითარების შედეგი. არსებობს ბევრი დაკვირვება, რომელთაგანაც, სულ ცოტა, ცხადად ჩანს მეორე ცენტრის (განუვითარებელი სქესის) არსებობა.

გამოითქმის აზრი იმის შესახებ, რომ თითოეულ ადამიანში არსებობს მამაკაცური და ქალური ელემენტები, ოღონდ, ამა თუ იმ სქესისათვის მიკუთვნების მიხედვით, ერთნი გაცილებით უფრო განვითარებულნი არიან, ვიდრე მეორენი, თუ საქმე ესება ჰეტეროსექსუალურ პირებს.

6. თუმცა ფსიქოანალიზს აქამდე ინვერსიის წარმოშობა არ აუხსნია, მან მაინც აღმოაჩინა მისი წარმოშობის ფსიქიკური მექანიზმი და მნიშვნელოვნად გაამდიდრა საკითხები, რომელთა მხედველობაში მიღებაც გვიხდება. ყველა გამოკვლეულ შემთვევაში ჩვენ დავადგინეთ, რომ ინვერტირებულებად უფრო გვიან ასაკში ქცეულებმა ბავშვობაში გაიარეს ქალზე (უმეტესწილად დედაზე) ძალიან ინტენსიური, მაგრამ მოკლევადიანი ფიქსაციის ფაზა, რომლის დაძლევისასაც ისინი თავიანთ თავს დედასთან აიგივებენ და სექსუალურ ობიექტებად თავიანთ თავს ირჩევენ; ანუ ნარცისიზმიდან გამომდინარე, ყმაწვილურ ასაკში ეძებენ მამაკაცებს, რომლებიც თავად მათ გვანან, რომელთა მხრიდანაც ისეთი სიყვარული სურთ, როგორითაც ისინი დედას უყვარდა. შემდეგ ჩვენ ხშირად აღმოვაჩენდით, რომ ისინი, რომლებიც ინვერტირებულად ჩანდნენ, ქალის სიმშვენიერებისადმი სულაც არ იყვნენ გულგრილნი და ქალების მიერ გამოწვეული აღზნება მუდმივად მამაკაცის ობიექტებზე გადაჰქონდათ. ამ-

რიგად, ისინი მთელი ცხოვრება კლავწარმოქმნიან მექანიზმს, რომლის წყალობითაც წარმოიქმნა მათი ინვერსია. მამაკაცისკენ მათი აკვიატებული მისწრაფება განპირობებული აღმოჩნდა ქალისაგან გაქცევით.

ფსიქოანალიტიკური კვლევა შეუპოვრად ეწინააღმდეგება ჰომოსექსუალების სხვა ადამიანებისაგან განსაკუთრებული ჯგუფის სახით განცალკევების მცდელობებს. არა მხოლოდ ღიად გამოვლენადი, არამედ სხვა სექსუალური აღზნებების შესწავლითაც, იგი გეზულობს, რომ ყველა ადამიანს შეუძლია მისნაირივე სქესის ობიექტის შერჩევა და ამ შერჩევას არაცნობიერში აკეთებენ. უფრო მეტიც, ლიბიდოზური გრძნობების თავისი სქესის პირების მიმართ განცდა, როგორც ნორმალური სულიერი ცხოვრების ფაქტორი არანაკლებ, ხოლო როგორც დაავადების ძრავა უფრო დიდ როლს თამაშობს, ვიდრე საწინააღმდეგო სქესის მიმართ განცდა.

ფსიქოანალიზი, პირიქით, პირველადად მიიჩნევს ობიექტის შერჩევის მისი სქესისაგან დამოუკიდებლობას, როგორც მამაკაცური, ისე ქალური ობიექტების თანაბრად თავისუფალი განკარგვის შესაძლებლობას, როგორც ეს შეიმჩნევა ბავშვურ ასაკში, პრიმიტიულ მდგომარეობებში და ძველი ისტორიის ეპოქებში; და ამ პირველადი მდგომარეობიდან ამა თუ იმ მხრივ შეზღუდვის გზით ვითარდება ნორმალური ან ინვერტირებული ტიპი. ფსიქოანალიზის მიხედვით, მამაკაცის ქალისადმი განსაკუთრებული სექსუალური ინტერესი პრობლემას წარმოადგენს, რომელიც ახსნას საჭიროებს, და არა რაღაც თავისთავად გასაგებს, რასაც საფუძვლად ქიმიური მიზიდულობა ედება. საბოლოო სქესობრივი შერჩევის გადამწყვეტი მომენტი დგება მხოლოდ სქესობრივი სიმწიფის დადგომის შემდეგ და წარმოადგენს ჯერ კიდევ აღრიცხვას დაუქვემდებარებელი მთელი რიგი ფაქტორების შედეგს, ნაწილობრივ კონსტიტუციონალურს, ნაწილობრივად თავი-

სი ბუნებით შემთხვევითს. უეჭველად, ზოგიერთი ეს ფაქტორი შეიძლება იმდენად ძლიერი აღმოჩნდეს, რომ ამ შედეგებზე სათანადო გადამწყვეტი გავლენის მოხდენას შესძლებს. მაგრამ ზოგადად წინასწარ განმსაზღვრელი მომენტების მრავალრიცხოვნობა თავის ასახვის კპოვებს ადამიანთა აშკარა სექსუალური ქცევის საწყისი სურათების მრავალფეროვნებაში. დასტურდება, რომ ინვერტირებული ტიპის ადამიანებში ზოგადად არჩაული კონსტიტუციები და პრიმიტიული ფსიქიკური მექანიზმები ჭარბობს. მათ ყველაზე არსებით ნიშნებს, როგორც ჩანს, წარმოადგენს ობიექტის ნარცისული არჩევის გავლენა და ანალური ზონის ეროტიკული მნიშვნელობის შენარჩუნება. მაგრამ არ არის არავითარი სარგებელი იმაში, რათა ასეთი კონსტიტუციონალური თვისებების საფუძველზე ინვერტირებულების უკიდურესი ტიპები დანარჩენებისაგან განვაცალკევოთ. ასეთი უკიდურესი ტიპებისთვის დამახასიათებელი ნიშნები, რომლებიც მათ არანორმალურობას საკმარისად ასაბუთებენ, ნაკლებად გამოხატული სახით შეიძლება მოიძებნოს გარდამავალი ტიპების კონსტიტუაციაში და აშკარად ნორმალურებშიც. შედეგებში განსხვავება თავისი ბუნებით შეიძლება ხარისხობრივი ხასიათის იყოს: ანალიზი გვიჩვენებს, რომ პირობებში განსხვავება მხოლოდ რაოდენობრივია. ობიექტის არჩევაზე შემთხვევითი გავლენის მომხდენ ფაქტორებს შორის ჩვენ ვიპოვეთ აკრძალვა (ბავშვობაში სექსუალური შეშინება) და ყურადღება მივაქციეთ იმას, რომ ორივე მშობლის სახეზე ყოფნა დიდ როლს თამაშობს. ბავშვობაში ძლიერი მამის არყოლა არცთუ იშვიათად ხელს უწყობს ინვერსიას. დაბოლოს, აუცილებელია დაჟინებით მოვითხოვოთ, რათა ტარდებოდეს მკაცრი გამიჯვნა სექსუალური ობიექტის ინვერსიასა და სუბიექტში სექსობრივი ნიშნების შერევას შორის. დამოუკიდებლობის გარკვეული წილი სრულიად აშკარაა ამ მიმართულებითაც.

ინვერსიის შესახებ საკითხებზე მთელი რიგი მნიშვნელოვანი თვალსაზრისი მიუთითა ფერენციმ სტატიაში: „მაკაცური ჰომოსექსუალობის ნოზოლოგიის შესახებ“ (ჰომოეროტიკის). (Intern. "Zeitschrift für ärztliche Psychoanalyse", 11, 1914). ფერენცი სავსებით სამართლიანად გმობს იმ ფაქტს, რომ „ჰომოსექსუალობის“ სახელწოდების ქვეშ, რომლის შეცვლაც მას სურს უფრო მოსწრებული სიტყვით „ჰომოეროტიკა“, ერთმანეთში ურევენ ძალიან ბევრ სხვადასხვა ორგანული და ფსიქიკური მიმართებით არასრულფასოვან მდგომარეობას იმის საფუძველზე, რომ მათ ყველას გააჩნიათ ინვერსიის ზოგადი სიმპტომი. ის მოითხოვს მკაცრ გამიჯვნას, ყოველ შემთხვევაში ორ ტიპთან მიმართებით. ესენია სუბიექტი-ჰომო-ეროტიკა, რომელიც თავს ქალად გრძნობს და იქცევა, როგორც ქალი, და ობიექტი-ჰომო-ეროტიკა, აბსოლუტურად ვაჟკაცური, რომელიც ქალურ ობიექტს ცვლის მისი მსგავსი სქესის ობიექტით. პირველს ის მიიჩნევს ნამდვილ „შუალედურ სექსუალურ“ ტიპად მ.ჰირშველდის მიხედვით, მეორეს ის – ნაკლებად შესაფერისად – უწოდებს ნევროტიკს, რომელიც აკვიატებულობითაა შეპყრობილი. ინვერსიისაკენ მიდრეკილებასთან ბრძოლა, ისევე როგორც ფსიქიკური ზემოქმედების შესაძლებლობა, გააჩნია მხოლოდ ჰომოეროტიკის ობიექტს. და ამ ორი ტიპის აღიარებაზე დაყრდნობით შეიძლება დავამატოთ, რომ ბევრ პირთან სუბიექტ ჰომოეროტიკის საგრძნობი წილი ობიექტ-ჰომოეროტიკის გარკვეულ ნაწილთან ერთმანეთშია შერეული.

ბოლო წლებში ბიოლოგების, პირველ რიგში კი ე.შტიენახის შრომებმა, ნათელი მოჰფინა ჰომოეროტიკის ორგანულ პირობებს, ისე როგორც საერთოდ სქესობრივ ნიშნებს.

კასტრაციის ექსპერიმენტალური ცდის საფუძველზე სხვა სქესის ჩანასახის ჯირკვლების შემდგომი გადანერგვით მოხერხდა სხვადასხვა ძუძუმწოვრებისათვის მამრების მდე-

დრებად გადაქცევა და პირიქით. გადაქცევა შეეხო მეტ-ნაკლებად სრულად სომატურ სქესობრივ ნიშნებს და ფსიქოსექსუალურ ქცევას (ანუ ეროტიკის სუბიექტი და ობიექტი). სქესის ამ წინასწარ განმსაზღვრელი ძალის მატარებლად მიიჩნევა ჩანასახის ჯირკვლის არა ის ნაწილი, რომელიც სქესობრივ უჯრედებს შეადგენს, არამედ ამ ორგანოს ეგრეთ წოდებული ინტერსტიციალური ქსოვილი („მოწიფულობის ჯირკვალი“).

ერთ შემთხვევაში მოხერხდა იმ მამაკაცის სქესობრივი გარდაქმნა, რომელმაც ტუბერკულოზური დაავადების შედეგად კვერცხები დაკარგა. სქესობრივ ცხოვრებაში ის იქცეოდა, როგორც პასიური ჰომოსექსუალისტი, ქალურად, და მასში შეიმჩნეოდა ძალიან მკვეთრად გამოხატული მეორადი ხასიათის ქალური სქესობრივი ნიშნები (თმა თავზე და სახეზე, ცხიმის დაგროვება ბუბუებში და ბარძაყებში). კრიპტორქული ადამიანური კვერცხის გადანერგვის შემდეგ ამ მამაკაცმა დაიწყო კაცურად მოქცევა და თავისი ლიბიდოს ქალისაკენ ნორმალურად წარმართვა. იმავდროულად გაქრნენ სომატური ქალური ნიშნები (A.Lipchütz. "Die Pubertätsdrüse und ihre Wirkung", Bern, 1919).

დაუსაბუთებელი იქნებოდა იმის მტკიცება, რომ ამ ჩინებული ცდების წყალობით ინვერსიის შესახებ სწავლება ახალ საფუძველს იძენს და ნაადრევია მათგან მოველოდოთ ჰომოსექსუალობის ზოგადი „განკურნების“ ახალ გზებს. ვ.ფლისმა საკვებით სწორად აღნიშნა, რომ ეს ექსპერიმენტალური ცდები არ აუფასურებენ სწავლებას უმაღლესი ცხოველების ზოგადი ბისექსუალური თანდაყოლილი მიდრეკილების შესახებ. მე მეტად სავარაუდოდ მეჩვენება, რომ მსგავსი ხასიათის შემდგომი კვლევები მოგვცემენ მოსალოდნელი ბისექსუალობის პირდაპირ დადასტურებას.

7. ძველი სამყაროს და თანამედროვე სამყაროს სასიყვარულო

ცხოვრებას შორის ყველაზე დრმა განსხვავება ალბათ, იმაში მდგომარეობს, რომ ანტიკური სამყარო ყურადღებას თავად ლტოლვაზე ამახვილებდა, ჩვენ კი იგი ლტოლვის ობიექტზე გადაგვაქვს. ძველ სამყაროში პატივს სცემდნენ ლტოლვას და მზად იყვნენ ამით გაეკეთილშობილებინათ ნაკლებად ფასეული ობიექტი, მაშინ როცა ჩვენ დაბალ შეფასებას ვაძლევთ თავად ლტოლვის გამოვლინებას და მას ობიექტის ღირსებებით ვამართლებთ.

8. არ შემიძლია არ შეგახსენოთ ჰიპნოტიზირებულთა ჰიპნოტიზიორისადმი დამორჩილების და დაჯერების მზადყოფნა, რომელიც მაიძულებს ვივარაუდო, რომ ჰიპნოზის არსი უნდა დავინახოთ ჰიპნოტიზიორის პიროვნებაზე ლიბიდოს არაცნობიერ ფიქსაციაში (სექსუალური ლტოლვის მაზოხისტური კომპონენტის მეშვეობით). ფერენცმა შთაგონებადობის ეს ნიშანი მამობრივ „კომპლექსთან“ დააკავშირა („Jahrbuch für psychoanalytische und psychopathologische Forschungen“, 1909).

9. თუმცა აუცილებელია აღინიშნოს, რომ სექსუალური გადაფასება განვითარებულია ობიექტის შერჩევის არა ყველა მექანიზმში და რომ ქვემოთ ჩვენ გავცნობით სხვას, სხეულის სხვა ნაწილების სექსუალური როლის უფრო უშუალო ახსნას. „შიმშილის მომენტი“, რომელიც ხოხეს და ბლოხის მიერ მოყვანილი იყო სექსუალური ინტერესის გენიტალიებიდან სხეულის სხვა ნაწილებზე გადატანის ასახსნელად, როგორც მე მეჩვენება, ამ მნიშვნელობას მოკლებულია. სხვადასხვა გზები, რომლებზეც თავიდანვე მიდის ლიბიდო, ერთმანეთთან ისე არიან დაკავშირებულნი, როგორც შეერთებული ჭურჭლები, და აუცილებელია გავითვალისწინოთ კოლატერალური დინების ფენომენი.

10. როგორც წესი, ქალთან არ შეიმჩნევა მამაკაცების სექსუალური გადაფასება, მაგრამ ის თითქმის ყოველთვის აღინიშნება მის მიერ გაჩენილ ბავშვთან მიმართებით.

11. ეს სისუსტე დამოკიდებულია კონსტიტუციონალურ პირობებზე. ფსიქოანალიზმა დაამტკიცა ადრეულ ბავშვობაში სექსუალური შეშინების, როგორც შემთხვევითი პირობის გავლენა, რომელსაც ყურადღება გადააქვს ნორმალური სექსუალური მიზნიდან და მისი შეცვლის აღმძღვრელია.

12. უფრო ღრმა ფსიქოანალიტიკურმა კვლევამ მიგვიყვანა ბინეს მტკიცებების სწორ კრიტიკამდე. ყველა მასთან დაკავშირებული დაკვირვებების შინაარსი მოიცავს ფეტიშთან პირველ შეჯახებას, რომლის დროსაც ეს ფეტიში უკვე სექსუალური ინტერესის გამომწვევი აღმოჩნდება, ამასთან თანმხლები გარემოებებიდან არ ჩანს, თუ ის ამ ინტერესს რანაირად დაეუფლა. გარდა ამისა, „ადრეული ბავშვობის“ ყველა ეს სექსუალური შთაბეჭდილება მოდის 5-6 წლის შემდგომ ასაკზე, ფსიქოანალიზი კი დარწმუნებული არ არის იმაში, შესაძლებელია თუ არა ასეთ გვიან ასაკში პათოლოგიური ფიქსაციების ხელახლა წარმოშობა. საქმე იმაშია, რომ ფეტიშის გაჩენის პირველი მოგონების უკან ძვეს სექსუალური განვითარების დაღუპული და დავიწყებული ფაზა, რომელიც ფეტიშით, როგორც „დამფარავი მოგონებითა“ შეცვლილი, რომლის ნარჩენიც და ნალექიცაა ფეტიში. განვითარების პირველ ბავშვურ წლებთან დამთხვეული ამ ფაზის ფეტიშიზმისკენ მობრუნება, როგორც თავად ფეტიშის არჩევაც, კონსტიტუციითაა დეტერმინირებული.

13. ამის შესაბამისად ყელიანი ფეხსაცმელი ან ტუფლი წარმოადგენენ ქალური გენიტალიების სიმბოლოს.

14. ფსიქოანალიზმა შეავსო ფეტიშიზმის გაგებაში ჯერ კიდევ არსებული ნაკლი, მიუთითა რა ფეტიშის არჩევისას ყნოსვისაგან კოპროფილური ტკბობის (Riechlust) გამოდევნის შედეგად დაკარგულ მნიშვნელობაზე. ფეხი და თმა წარმოადგენენ ძლიერი სუნის მქონე ობიექტებს, რომლებიც ფეტიშები ხდებიან უსიამოვნო ყნოსვით შეგრძნებებზე უარის თქმის შემ-

დეგ. ფეხის ფეტიშიზმისგან შემდგარ პერვერსიაში, სექსუალურ ობიექტს ყოველთვის წარმოადგენს ჭუჭყიანი, ცუდი სუნის მქონე ფეხი. ფეხისთვის, როგორც ფეტიშისთვის უპირატესობის მიცემის ახსნისათვის სხვა მასალა გამომდინარეობს ინფანტილური სექსუალური თეორიიდან (იხილე ქვემოთ). ფეხი ცვლის პენისს, რომელიც ქალს არა აქვს.

ფეხის ფეტიშიზმის ზოგიერთ შემთხვევაში მოხერხდება იმის დამტკიცება, რომ გენიტალიების დათვალიერებისკენ თავდაპირველად მიმართული ლტოლვა, თავისი ობიექტისაკენ დაბლიდან მიახლოებისაკენ მისწრაფადი, თავის გზაზე აკრძალვისა და გამოდევნის შედეგად შეფერხდა, და ამიტომ ფეტიშად ფეხი ან მაშია შეინარჩუნა. ქალური გენიტალიები ბავშვურ წარმოდგენებში იხატებოდა, როგორც მამაკაცური.

15. ჩემი აზრით, არავითარ ექვს არ იწვევს, რომ „ლამაზის“ ცნების ფესვი სექსუალურ აღგზნებაშია და თავდაპირველად ნიშნავს სექსუალურად აღმგზნებს („სიმშვენეიერებს“). ამასთან დაკავშირებულია ის ფაქტი, რომ თავად გენიტალიები, რომელთა დანახვაც ყველაზე ძლიერ სექსუალურ აღგზნებას იწვევს, „ლამაზებად“ არასოდეს მიიჩნევა.

16. ამ პერვერსიაში – ისევე, როგორც პერვერსიების უმრავლესობაში – ანალიზი მოტივებისა და მნიშვნელობების მოულოდნელ მრავალფეროვნებას აღმოაჩენს. ექსგიბიციონიზმის აკვიატებულობა, მაგალითად, ძლიერადაა დამოკიდებული კასტრაციულ კომპლექსზე; მისი წყალობით ექსგიბიციონიზმის დროს მუდმივად ხაზი ესმევა საკუთარი (მამაკაცური) გენიტალიების მნიშვნელობას და მეორდება ბავშვური კმაყოფილება ქალურ გენიტალიებში ასეთი ორგანოს არარსებობის გამო.

17. ამასთან დაკავშირებით შეადარე ქვემოთ მოცემული ცნობა სექსუალური განვითარების პრეგენიტალური ფაზის შე-

სახეზე, რომელშიც ეს შეხედულება დასტურდება.

18. შეადარე ქვემოთ ნახსენები „ამბივალენტობა“.

19. სექსუალური განვითარების ეს შემაკავებელი ძალები – ზიზღი, სირცხვილი, მორალი – უნდა, მეორეს მხრივ, განიხილებოდნენ, როგორც გარე შეკავების ისტორიული ნაღეჭი, რომლებიც სექსუალურმა ლტოლვამ კაცობრიობის ფსიქოგენეზისში განიცადა. შეიძლება დავაკვირდეთ, თუ ცალკეული ადამიანის განვითარებაში ისინი როგორ ჩნდებიან თავის დროზე თავისთავად, მისდევენ რა აღზრდის ნართაულებს და უცხო გავლენას.

20. პერვერსიის განვითარებასთან მიმართებით წინასწარ მინდა ვთქვა, რომ არსებობს იმ ვარაუდის საფუძველი, რომ მათ ფიქსაციამდე ზუსტად ისევე, როგორც ფეტიშიზმის დროს, ადგილი ჰქონდა ნორმალური სექსუალური განვითარების ჩანასახებს. აქამდე ანალიტიკურ კვლევას ცალკეულ შემთხვევებში შეეძლო ეჩვენებინა, რომ პერვერსიაც წარმოადგენს ოიდიპოსამდელი კომპლექსის განვითარების ნაღეჭს, რომლის გამოდევნის შემდეგაც კვლავ თავს იჩენენ სექსუალური ლტოლვის ყველაზე ძლიერი თანდაყოლილი კომპონენტები.

21. ამ განაცხადის მხოლოდ დამატება და არა შეზღუდვა შეიძლება იყოს მისი შემდეგნაირად შეცვლა: ნერვული სიმპტომები, ერთის მხრივ, ეფუძნებიან ლიბიდოზური ლტოლვის მოთხოვნებს, მეორეს მხრივ, – „მე“-ს მოთხოვნებს მის წინააღმდეგ რეაქციების შესახებ.

22. პერვერსირებულთა ნათლად გაცნობიერებადი, ხელსაყრელ გარემოებებში ქმედებებში განსახიერებული ფანტაზიები, რომლებიც სხვებზე მტრული აზრით არიან პროეცირებული: პარანოიკების ბოდვითი შიშები და ისტერიულების არაცნობიერი ფანტაზიები, რომლებსაც ფსიქოანალიზი მათი სიმპტომების საფუძვლად მიიჩნევს, შინაარსით უმცირეს

დეტალეზამდე ემთხვევიან.

23. ფსიქონევროზი ხშირად აშკარა ინვერსიას უერთდება, ამასთან ჰეტეროსექსუალური მიმდინარეობა მთლიანად ითვრუნება. სამართლიანად მიმაჩნია რა აზრი, რომლამდეც მივედი, აღვნიშნავ, რომ მხოლოდ ვ.ფლისის კერძო შენიშვნამ ბერლინში მიიპყრო ჩემი ყურადღება ყველა ფსიქონევროტიკთან ინვერსიისაკენ აუცილებელ მიდრეკილებაზე, მას შემდეგ, რაც ეს ცალკეულ შემთხვევებში აღმოვაჩინე. ამ არასაკმარისად შეფასებულ ფაქტს ჰომოსექსუალობის ყველა თეორიაზე დიდი გავლენა უნდა მოეხდინა.

24. აქ რთულია ამ ვარაუდის სისწორის დამტკიცება, რომელიც ეყრდნობა ნევროტიკული დაავადებების გარკვეული კლასის შესწავლას. მეორეს მხრივ, ლტოლვაზე რაიმე საინტერესოს თქმა შეუძლებელია, თუ ამ ვარაუდს უარვყოფთ.

25. აქ უნდა გავიხსენოთ მოლის დებულება, რომელიც სექსუალურ ლტოლვას კონტრექტაციულ და დეტუმესცენტურ ლტოლვებად შლის. Contrectation ნიშნავს კანთან შეხების მოთხოვნილებას.

26. შეუძლებელია აგრეთვე სწორად შევაფასოთ მემკვიდრეობითობის შესაბამისი ნაწილი, თუ ბავშვობას სათანადო მნიშვნელობას არ მივანიჭებთ.

27. შეუძლებელია გამოდევნის მექანიზმის გაგება, თუ ამ ორი ერთობლივად მოქმედი პროცესიდან მხედველობაში მხოლოდ ერთს მივიღებთ.

შედარებისათვის შეიძლება გამოდგეს ხერხი, რომლის მეშვეობითაც ტურისტები გიზაში დიდი პირამიდის მწვერვალზე აჰყავთ: ერთის მხრივ მათ უბიძგებენ, მეორეს მხრივ კი – მიათრევენ.

28. უკანასკნელი მასალა აქ შეიძლება გამოყენებულ იქნას იმაზე სწორი გათვლით, რომ მოზრდილი ნევროტიკების ბავშვობის წლები ამ მხრივ ჯანმრთელი ადამიანების ბავშვო-

ბის წლებისაგან რაიმე არსებითით არ განსხვავდებიან, გარდა ინტენსიურობისა და სიცხადისა.

29. ჩემ მიერ ხსენებული ინფანტილური სექსუალური ფუნქციის გამოვლინების შესაძლო ანატომიური ანალოგია მოცემულია ბაიერის აღმოჩენაში („Deutsche Archiv für klinische Medicin“, Bd. 73), რომ ახალშობილთა შინაგანი სქესობრივი ორგანოები (uterus) ჩვეულებრივ უფრო დიდია, ვიდრე უფროსი ასაკის ბავშვების. თუმცა ამ ჰალბანის მიერ გენიტალური აპარატის სხვა ნაწილებისათვისაც კონსტატირებული დაბადების შემდეგ ინვოლუციაზე თვალსაზრისი საბოლოოდ დადგენილი არ არის. ჰალბანის მიხედვით („Zeitschrift für Geburtshilfe and Gynäkologie“, Lill, 1904), ეს რეგრესიული პროცესი სრულდება მუცლისგარეთა ცხოვრების რამდენიმე კვირის განმავლობაში.

ავტორები, რომლებიც ჩანასახის ჯირკვლის ინტერსტიციალურ ნაწილში სქესის განმსაზღვრელ ორგანოს ხედავან, ანატომიური კვლევების წყალობით, თავის მხრივ მივიდნენ ლატენტური სექსუალური პერიოდის ინფანტილური არსებობის მტკიცებამდე. ლიპშიუცის ზემოთ ნახსენები წიგნიდან სქესობრივი მომწიფების ჯირკვლის შესახებ შემდეგი ციტატა მომყავს: „....ფაქტებს უფრო ის მტკიცებები შეესაბამებიან, რომ სქესობრივი ნიშნების მომწიფება მოწიფულობის პერიოდში მიმდინარეობს გაცილებით ადრე, ჩვენი აზრით, უკვე ემბრიონალურ ცხოვრებაში დაწყებული პროცესების მხოლოდ ძალიან დაჩქარებული მიმდინარეობის შედეგად“. – „ის, რასაც ადრე უბრალოდ სქესობრივი სიმწიფის პერიოდს უწოდებდნენ, სავარაუდოდ წარმოადგენს მხოლოდ „მოწიფულობის მეორე დიდ ფაზას“, რომელიც მეორე ათწლეულის შუაში იწყება“. მეორე დიდი ფაზის დაწყებამდე ბავშვობის ასაკს შეიძლება ეწოდოს „სქესობრივი მომწიფების შუა ფაზა“.

ფერენცის მიერ ("Intern. Zeit-schrift f. Psychoanalyse", VI, 1920) ანატომიური მდგომარეობის ფსიქოლოგიურ დაკვირვებასთან ეს ხაზგასმული მსგავსება ირღვევა მხოლოდ იმ მოთხრობით, რომ სექსუალური ორგანოს განვითარების „პირველი კულმინაციური პუნქტი“ ადრეულ ემბრიონალურ პერიოდზე მოდის, მაშინ როცა ბავშვური სექსუალური ცხოვრების ადრეული აყვავება საჭიროა გადავიტანოთ სამი-ოთხი წლის ასაკში. ანატომიური ჩამოყალიბების და ფსიქიკური განვითარების დროში სრული დამთხვევა, ცხადია, არ მოითხოვება. სათანადო კვლევები ჩატარდა ადამიანის ჩანასახის ჯირკვალზე. რამეთუ ცხოველებს ფსიქოლოგიური აზრით ლატენტობის პერიოდი არა აქვთ, ისმის კითხვა, შეიძლება თუ არა სხვა უმაღლეს ცხოველებთანაც იგივე ანატომიური მონაცემების დამტკიცება, რომელთა საფუძველზეც ავტორები ვარაუდობენ სექსუალური განვითარების ორი კულმინაციური პუნქტის არსებობას.

30. სახელწოდებას „სექსუალური ლატენტური პერიოდი“ მე აგრეთვე ვ.ფლისისაგან ვსესხულობ.

31. იმ შემთხვევაზე, რომელზეც აქაა საუბარი, ლტოლვის სექსუალური ძალების სუბლიმირება მიდის რეაქტიული წარმონაქმნების გზით. ზოგადად სუბლიმირებაზე და რეაქტიულ წარმონაქმნზე უნდა ვილაპარაკოთ, როგორც ორ სრულიად სხვადასხვა პროცესზე. სუბლიმირება შესაძლებელია სხვა, უფრო მარტივი მექანიზმების საშუალებითაც.

32. აქ უკვე ვლინდება ის, რაც თვით ცხოვრებითაა დამტკიცებული, – რომ სექსუალური კმაყოფილება ყველაზე უკეთეს საძილე საშუალებას წარმოადგენს. ნერვული უძილობის შემთხვევების უმეტესობა სექსუალური დაუკმაყოფილებლობით აიხსნება. ცნობილია, რომ არაკეთილსინდისიერი ძიებები მტირალა ბავშვებს მათ გენიტალიებზე ხელის წასმით აძინებენ.

33. დოქტორმა გალანტმა 1919 წელს გამოაქვეყნა „Neurolog. Zentralblatt“, №20-ში სათაურით “Das Lutscherli” მოზრდილი ქალიშვილის აღსარება, რომლისთვისაც ამ სექსუალური ქმედებების ეს ბავშვური ფორმა უცხო არ იყო, და წოვისგან მიღებულ კმაყოფილებას სექსუალურ კმაყოფილებას, განსაკუთრებით კი შეყვარებულის კოცნისაგან მიღებულ კმაყოფილებას ადარებს.

„ყველა კოცნა წოვას არ წააგავს, არა, არა, სულაც არა! შეუძლებელია იმის აღწერა, თუ მთელი სხეული წოვისაგან რა სიამოვნებას განიცდის; ამ სამყაროს თითქოს სცილდები, ჩნდება სრული კმაყოფილება, ბედნიერების შეგრძნება და ყოველგვარი სურვილის უქონლობა. მოგიცავს საოცარი გრძნობა: გინდა მხოლოდ სიმშვიდე, სიმშვიდე, რომელიც არაფრით არ უნდა დაირღვეს. ამის აღწერა შეუძლებელია: არ გრძნობ არც ტკივილს და არც ტანჯვას, თითქოსდა სხვა სამყაროში იმყოფები“.

34. ელისმა ტერმინი „აუტოეროტიკული“ რამდენადმე სხვაგვარად განსაზღვრა არა გარედან გამოწვეული, არამედ შიგნიდან წარმოშობილი აღგზნების თვალსაზრისით. ფსიქოანალიზისათვის კი არსებითი მნიშვნელობა აქვს არა წარმოშობას, არამედ ობიექტისადმი მიმართებას.

35. შემდგომი მოსაზრებები და სხვა დაკვირვებები გვაიძულებს ეროგენურობის თვისება სხეულის ყველა ნაწილს და შინაგან ორგანოებს მივაწეროთ. ამ საკითხთან დაკავშირებით იხილეთ ნარცისიზმის შესახებ ქვემოთ ნათქვამი.

36. ბიოლოგიურ მსჯელობებში თითქმის შეუძლებელია არ მივმართოთ ტელეოლოგიურ მოსაზრებებს, თუმცა კარგადაა ცნობილი, რომ ცალკეულ შემთხვევებში არ შეიძლება შეცდომებისგან დაზღვეული იყოთ.

37. შრომაში, რომელიც ანალური ეროტიკის მნიშვნელობის ჩვენებულ გაგებას განსაკუთრებით აღრმავებს (“Anal” und “Se-

xual", "Imago", IV, 1861) ლოუ ანდრეას-სალომემ მიუთითა, რომ ანალური ფუნქციიდან და მისი პროდუქტებიდან ბავშვისათვის კმაყოფილების მიღების პირველად წარდგენილი აკრძალვის ისტორია გადამწყვეტია მთელი მისი განვითარებისათვის. პატარა არსებამ ამასთან პირველად უნდა იგრძნოს მისი ლტოლვებისადმი მტრულად განწყობილი გარე სამყარო, ისწავლოს საკუთარი არსების ამ უცხო სამყაროსგან განცალკევება და შემდეგ შეასრულოს შესაძლო ტკბობის პირველი "გამოდევნა". ამ დროიდან „ანალური“ იმ ყველაფრის სიმბოლოდ იქცევა, რისი მოშორებაც და ცხოვრებიდან აღმოფხვრაც აუცილებელია. გენიტალურისაგან ანალური პროცესების მოგვიანებით გამოყოფას ხელს უშლიან ახლო ანატომიური და ფუნქციონალური ანალოგიები და მათ შორის დამოკიდებულებები. გენიტალური აპარატი კლოაკას მეზობლად რჩება, „ქალთან კი მისგან მხოლოდ ნასესხებს წარმოადგენს“.

38. გვიან ასაკში ონანიზმისას უჩვეულო ხერხები, როგორც ჩანს, მიუთითებენ ონანიზმის გარკვეული აკრძალვის გავლენაზე.

39. ამომწურავ ანალიტიკურ ახსნას ელოდება ის ფაქტიც, რომ ნევროტიკების დანაშაულის გაცნობიერება ყოველთვის, როგორც ეს სულ ახლახანს ბლეიერმა აღიარა, დაკავშირებულია ძირითადად მოწიფულობის პერიოდში ონანისტური ქმედებების შესახებ მოგონებებთან. ამ დამოკიდებულების ყველაზე უხეშ და მნიშვნელოვან ფაქტს, სავარაუდოდ, ის ფაქტი შეადგენს, რომ ონანიზმი მთელი ინფანტილური სექსუალობის გამოვლინებაა და ამიტომ შეუძლია თავის თავზე აიღოს ამ სექსუალობასთან დაკავშირებული დანაშაულის მთელი გრძნობა.

40. ჰ.ელისს თავისი შრომის „სქესობრივი გრძნობის შესახებ“ (1903) დამატებაში მოჰყავს იმ პირების რამდენიმე ბიოგრა-

ფიული ანგარიში, რომლებიც შემდგომში უმეტესწილად ნორმალურები დარჩნენ, ბავშვობაში მათი პირველი განცდების შესახებ და ამ განცდების საბაბებზე. ამ მონაცემებს, რა თქმა უნდა, ის ნაკლი გააჩნიათ, რომ ისინი არ შეიცავდნენ ინფანტილური ამნეზიით დაფარული სქესობრივი ცხოვრების ისტორიამდელ პერიოდს, რომელიც შეიძლება შევსებულ იქნას ნერვულად დაავადებულ ინდივიდზე ჩატარებული ფსიქოანალიზის დახმარებით. მაგრამ ეს მონაცემები მაინც ფასეულია მრავალი მიმართებით, და მსგავსივე სახის გამოკითხვებმა მაიძულა გამეკეთებინა ისტერიის ჩემ მიერ ნავარაუდები ეტიოლოგიის ტექსტში ნახსენები ცვლილებები.

41. სრული უფლებით შეიძლება ვილაპარაკოთ ქალებთან კასტრაციულ კომპლექსზე. ბიჭებსაც და გოგონებსაც ჰგონიათ, რომ ქალსაც თავდაპირველად ჰქონდა პენისი, რომელიც კასტრაციის შედეგად დაეკარგა. ქალში პენისის უქონლობაში ბოლოსდაბოლოს დარწმუნება მამაკაცურ ინდივიდს საპირისპირო სქესის მიმართ ხშირად სამუდამოდ უგულვებელმყოფელ გრძნობას უტოვებს.

42. ბევრ პირს ახსენდება, რომ საქანელაზე რწევისას ისინი მოძრავი ჰაერის პირდაპირ გენიტალიებზე მოწოლას გრძნობდნენ, როგორც სექსუალურ სიამოვნებას.

43. ნევროტიკული დაავადებების შემთხვევების – სივრცის შიშით სიარულის უუნარობის – ანალიზი აღმოფხვრის ექვს მოძრაობისაგან ტკბობის სექსუალური ბუნების შესახებ. თანამედროვე კულტურული აღზრდა, როგორც ცნობილია, ფართოდ იყენებს სპორტს, რათა ახალგაზრდობის ყურადღება სექსუალური საქმიანობიდან გადაიტანონ; უფრო სწორი იქნებოდა გვეთქვა, რომ ის სექსუალურ ტკბობას მოძრაობისაგან ტკბობით ცვლის და სექსუალურ საქმიანობას უკან წარმართავს მის ერთ-ერთ აუტოეროტიკულ კომპონენტზე.

44. ზემოთ გადმოცემულიდან დასკვნის თანახმად ყოველ

ინდივიდს უნდა მიეწეროს ორალური, ანალური, ურეთრა-
ლური და ა.შ. ეროტიკა და ამ ეროტიკების შესაბამისი სული-
ერი კომპლექსების კონსტატაცია არ უნდა ნიშნავდეს იმას,
რომ საქმე გვაქვს არანორმალურობასთან ან ნევროზთან.
ნორმალური ადამიანის არანორმალურობისაგან განსხვავება
შეიძლება მდგომარეობდეს მხოლოდ სექსუალური ლტოლ-
ვის ცალკეული კომპონენტების შეფარდებით ძალაში და
განვითარების პერიოდში მათ გამოყენებაში.

45. იხილეთ 1905 წელს ჩემ მიერ გამოქვეყნებული შრომა
„გონებამახვილობა და მისი დამოკიდებულება არაცნობიერ-
თან“. გონებამახვილობის ტექნიკის შედეგად წარმოშობადი
„წინასწარი“ ტკბობით სარგებლობენ, რათა უფრო დიდ
ტკბობას გამოვლენის საშუალება მიეცეს შინაგანი შეკავებუ-
ბის მოსპობის წყალობით.

46. ფრიად ყურადსაღებია, რომ გერმანული ენა სიტყვა
„Lust“-ის – „ტკბობა“, „სიამოვნება“ – ხმარებით ხაზს უსვამს
ტექსტში ნახსენები მოსამზადებელი სექსუალური აღზნე-
ბის როლს, რომელიც იმავდროულად იძლევა გარკვეულ
კმაყოფილებას და სექსუალური დამაბვის გარკვეულ ჯამს.
„Lust“-ს აქვს ორგვარი მნიშვნელობა – ის ნიშნავს როგორც
სექსუალური დამაბვის შეგრძნებას (Ich habe Lust - მე მსურ-
და, საჭიროებას ვგრძნობ), ისე კმაყოფილებას.

47. კარგად უნდა გვესმოდეს, რომ ცნებები „მამაკაცური“ და
„ქალური“, რომელთა შინაარსიც საყოველთაოდ მიღებული
აზრით ასეთი არაორაზროვანი ჩანს, მეცნიერებაში მიეკუთვნე-
ნება ყველაზე გაურკვეველებს და სულ ცოტა სამ მიმართუ-
ლებად დაშლას ექვემდებარება. „მამაკაცურს“ და „ქალურს“
ხმარობენ ხან აქტიურობისა და პასიურობის, ხან ბიოლოგი-
ური, ზოგჯერ კი სოციოლოგიური აზრით. ამ სამი მნიშვნე-
ლობიდან პირველი ყველაზე არსებითია და ფსიქოანალიზში
ერთადერთი გამოყენებადი. ამ მნიშვნელობის შესაბამისად,

ლიბიდო ზემოთ ტექსტში მამაკაცურად იწოდება, რამეთუ ლტოლვა ყოველთვის აქტიურია, მაშინაც კი, როცა პასიური მიზანი დასახა. მეორე, მამაკაცურის და ქალურის ბიოლოგიური მნიშვნელობა ყველაზე ცხადად განიმარტება. მამაკაცური და ქალური აქ ხასიათდება სათესლე უჯრედების ან ქალის კვერცხუჯრედების არსებობით და მათ მიერ განპირობებული ფუნქციებით. მისი აქტიურობა და გვერდითი გამოვლინება, მუსკულატურის უფრო ძლიერი განვითარება, აგრესიულობა, ლიბიდოს უფრო დიდი ინტენსიურობა ჩვეულებრივ ერწყმება ბიოლოგიურ სიმამაცეს, მაგრამ მასთან აუცილებლად დაკავშირებული არ არის, რადგან არსებობენ ცხოველთა სახეობები, რომლებთანაც ამ თვისებებით ქალური არსებებია აღჭურვილი. მესამე, სოციოლოგიური მნიშვნელობა, თავის შინაარსს იძენს ნამდვილად არსებულ მამაკაცურ და ქალურ ინდივიდებზე დაკვირვების წყალობით. ადამიანებზე ეს დაკვირვებები გვიჩვენებენ, რომ არც ფსიქოლოგიური, არც ბიოლოგიური აზრით არ გვხვდება წმინდა მამაკაცური ან ქალური. ყოველ ცალკე აღებულ პიროვნებაში შეიმჩნევა მისი ბიოლოგიური სქესობრივი ნიშნების სხვა სქესის ბიოლოგიურ თვისებებთან შერევა და აქტიურობისა და პასიურობის შეერთება, იმისდა მიუხედავად, ეს ფსიქიკური თვისებები დამოკიდებულნი არიან თუ არ არიან ბიოლოგიურ თვისებებზე.

48. ფსიქოანალიზი გვიჩვენებს, რომ არსებობს ობიექტის პოვნის ორი გზა: პირველ რიგში, ტექსტში აღწერილი, რომელიც ხორციელდება ადრეული ბავშვობის პირველსახეზე დაყრდნობით, და, მეორე რიგში, ნარცისული, რომელიც ეძებს საკუთარ „მე“-ს და მას სხვაში პოულობს. ამ უკანასკნელს პროცესის შედეგზე განსაკუთრებით დიდი მნიშვნელობა აქვს, მაგრამ არა აქვს პირდაპირი კავშირი აქ განსახილველ თემასთან.

49. მათ, ვისაც ეს შეხედულებები „მკრეხელობად“ მოეჩვენებოდათ, დაე, წაიკითხონ ჰ.ელისის მიერ დედასა და ბავშვს შორის ურთიერთობის გარჩევა, რომელიც თავისი აზრით ჩვენსას თითქმის ემთხვევა. („Das Geschlechtsgrfahl“, გვ. 15).

50. ბავშვური შიშის წარმოშობის ახსნით დავალებული ვარ 3 წლის ბიჭისაგან; ერთხელ მე მოვიხსენიე, თუ ის ბნელი ოთახიდან როგორ ითხოვდა: „ბიცოლა, დამელაპარაკე, მეშინია, აქ ძალიან ბნელა“ ბიცოლამ უპასუხა: „მერე ამით რას მოიგებ? შენ ხომ ვერ მხედავ“. – „ეს არაფერს ნიშნავს, – უპასუხა ბავშვმა, – როცა ვინმე მელაპარაკება, ნათდება“. შესაბამისად, მას სიბნელის კი არ ეშინოდა, არამედ საყვარელი ადამიანი აკლდა. ის ფაქტი, რომ ნევროტიკული შიში ლიბიდოდან მომდინარეობს, შეადგენს მისი გარდაქმნის პროდუქტს და, მაშასადამე, ლიბიდოსთან ისეთივე კავშირშია, როგორც ძმარი ღვინოსთან, წარმოადგენს ფსიქოანალიტიკური კვლევის ერთ-ერთ ყველაზე მნიშვნელოვან შედეგს. ამ პრობლემის შემდგომი განხილვა იხილეთ ჩემს ლექციებში „ფსიქოანალიზის შესავალი“, სადაც, თუმცა, საბოლოო ახსნა მაინც არ არის მოცემული.

51. ბავშვის არჩევაზე ნათქვამს შეადარე: „ნაზი მიმდინარეობა“.

52. ინცესტის შეზღუდვა, სავარაუდოდ, მიეკუთვნება კაცობრიობის ისტორიულ მონაპეარს, და ტაბუს სხვა ზნეობრივი მოთხოვნების მსგავსად, ბევრ ინდივიდში ორგანული მემკვიდრეობითაა დაფიქსირებული (შეადარე ჩემი თხზულება „ტოტემი და ტაბუ“, 1913). და მაინც, ფსიქოანალიტიკური კვლევა გვიჩვენებს, თუ თავისი განვითარების პერიოდში ცალკეული ინდივიდი როგორი ინტენსიურობით იბრძვის ინცესტის ცდუნებასთან და რა ხშირად ემორჩილება მათ თავის ფანტაზიებში და სინამდვილეშიც კი.

53. სქესობრივი მომწიფების პერიოდში ფანტაზიებს კავშირი

აქვთ ბავშვობაში შეწყვეტილ ინფანტილურ სექსუალურ კვლევასთან და კიდევ ლატენტური პერიოდის ნაწილს იტაცებენ. ისინი მთლიანად ან უმეტესწილად შეიძლება არაცნობიერნი იყვნენ და ამიტომ ხშირად შეუძლებელია მათი გაჩენის ვადების ზუსტი დადგენა. ამ ფანტაზიებს დიდი მნიშვნელობა აქვთ სხვადასხვა სიმპტომების წარმოსაქმნელად, რამეთუ მათი უშუალო წინასწარი საფეხურია, ანუ იმ ფორმებს წარმოადგენენ, რომლებშიც თავის კმაყოფილებას ჰპოვებენ ლიბიდოს გამოდევნილი კომპონენტები. ზუსტად იგივეს წარმოადგენს ის, რაც საფუძვლად ედება ღამის ფანტაზიებს, რომელიც ცნობიერებამდე სიზმრის სახით აღწევს. სიზმრები ხშირად წარმოადგენენ მხოლოდ ასეთი სახის აღმდგარ ფანტაზიებს, რომლებიც წარმოიშვებიან დღის განმავლობაში გადატანილი, ცნობიერებაში გაქედილი („დღიური ნარჩენები“) რაიმე გაღიზიანების გავლენით. სქესობრივი სიმწიფის პერიოდის სექსუალურ ფანტაზიებს შორის გამოიყოფიან ზოგიერთები, რომლებიც იმით ხასიათდებიან, რომ საყოველთაოდ არიან გავრცელებულნი და ცალკეული ადამიანის ინდივიდუალური განცდებისაგან დიდი დამოუკიდებლობით გამოირჩევიან. ზოგი ფანტაზია დაკავშირებულია მშობლების სქესობრივი ურთიერთობის მიყურადებასთან, საყვარელი ადამიანის მიერ ადრეულ ბავშვობაში ცდუნებასთან, კასტრაციით მუქარასთან, დედის მუცელში ყოფნასთან და დედის მუცელში ყოფნის დროს გადატანილ განცდებთანაც კი. ამ ფანტაზიების მითებთან ახლო კავშირი დაამტკიცა ო. რანკმა თავის შრომაში: „მითი გმირების დაბადების შესახებ“, 1909 წ.

54. სწორად ამტკიცებენ, რომ ოიდიპოსის კომპლექსი ნევროზების კომპლექსური ბირთვია და წარმოადგენს მათი შინაარსის არსებით ნაწილს. მასში სრულდება ინფანტილური სექსუალობა, რომელიც თავისი მოქმედებით გადამწყვეტ გა-

ვლენას ახდენს მოზრდილთა სექსუალობაზე. ყოველი ახალ-შობილის წინაშე დგება ოიდიპოსის კომპლექსის დაძლევის ამოცანა; ვისაც ამის უნარი არ გააჩნია, ნევროზით ავადდება. ფსიქოანალიტიკური მუშაობის წარმატება სულ უფრო და უფრო ნათლად აჩვენებს ოიდიპოსის კომპლექსის ამ მნიშვნელობას; მისი აღიარება ის შიბოლეტი (პაროლი) გახდა, რომლითაც შეიძლება ფსიქოანალიზის მომხრეებისა და მოწინააღმდეგეების ერთმანეთისგან განსხვავება.

55. ადამიანის სასიყვარულო ცხოვრების ურიცხვი თავისებურებების და თავად შეყვარებულობის აკვიატებულობის გაგება საერთოდ მხოლოდ მაშინ შეიძლება, თუ დავადგენთ მათ ბავშვობასთან კავშირს და ამ ბავშვობის შენარჩუნებულ გავლენას.

56. ეს შეეხება არა მხოლოდ ნევროზის დროს წარმოშობად პერვერსიისაკენ მიდრეკილების „ნეგატივს“, არამედ აგრეთვე დადებითსაც, ანუ საკუთრივ პერვერსიებს. ეს უკანასკნელნი, მაშასადამე, აიხსნებიან, არა მხოლოდ ინფანტილური მიდრეკილებების ფიქსაციით, არამედ მათდამი რეგრესიითაც სექსუალური დინების სხვა გზების გადაღობვის შედეგად. ამიტომ დადებითი პერვერსიებიც მისაწვდომია ფსიქოანალიტიკური თეორიისათვის.

57. ამასთან ხშირად ხედავ, რომ სექსობრივი სიმწიფის დადგომისას ჯერ ჩნდება ნორმალური სექსუალური მიმდინარეობა, რომელიც თავისი შინაგანი სისუსტის შედეგად მარცხს განიცდის პირველი გარეშე დაბრკოლებებისას და იცვლება პირველი ფიქსაციისკენ რეგრესიით.

58. ხასიათის ზოგიერთი თვისება აღიარებულ იქნა გარკვეულ ეროგენურ კომპონენტებთან კავშირის მქონედაც კი. მაგალითად, სიჯიუტე, სიძუნწე და წესრიგის სიყვარული წარმოიშევა ანალური ეროტიკის გამოყენებისგან. პატივმოყვარეობა წინასწარ განისაზღვრება ძლიერი ურეთრალურ-ერო-

ტიკული მიდრეკილებით.

59. ადამიანური სულის ისეთი მცოდნე, როგორიცაა ე. ზოლა თავის რომანში „ცხოვრების სიხარული“ აღწერს ქალიშვილს, რომელიც სასიხარულო თავგანწირვით საყვარელ პირებს აძლევს ყველაფერს, რაც კი გააჩნია – თავის ქონებას და თავის იმედებს სრულიად უსასყიდლოდ. ბავშვობაში ეს ქალიშვილი სინაზის დიდ ნაკლებობას განიცდიდა, რომელიც სისასტიკედ გადაიქცა, როგორც კი მას სხვა ამჯობინეს.

60. შესაძლოა, რომ სიმჭიდის გადიდება წარმოადგენს აგრეთვე ადრეულ წლებში განსაკუთრებით ინტენსიური სომატური სექსუალური გამოვლინებების შედეგს.

61. სხვათა შორის, აღსანიშნავია, თუ რა მცირე ხარისხით იზიდავს ბავშვის ყურადღებას მამაკაცური გენიტალიების სხვა ნაწილი – სათესლე პარკი შიგთავსით. მხოლოდ ანალიზებზე დაყრდნობით ვერასდროს გავიგებდით, რომ გენიტალები პენისის გარდა კიდევ სხვა რამისგან შედგებიან.

62. Internationale Zeitschrift fur Psychoanal. 1923 Heft 1. მე მსურდა დამემატებინა, რომ უფრო ხშირად იგულისხმება დედის გენიტალები. ათენას ჯავშანზე მედუზას თავის არსებობა მას მიუწვდომელ ქალად ხდის – მისი გარეგნობა სექსუალურ სიახლოვეზე ყოველგვარ აზრს სპობს.

63. უმამოდ გაზრდილი, მაგრამ რამდენიმე მამიდის მყოფი ახალგაზრდა ქალის ანალიზიდან მე შევიტყე, რომ უკვე ლატენტური პერიოდის რამდენიმე წლის განმავლობაში ის ფიქრობდა, რომ დედას და მამიდებს აქვთ პენისი და ჭკუასუსტ მამიდას, ისევე როგორც საკუთარ თავს, კასტრირებულიად მიიჩნევდა.

სარჩევი

ავტორის წინასიტყვაობა მე-3 გამოცემისათვის.....	3
ავტორის წინასიტყვაობა მე-4 გამოცემისათვის.....	6
I. სექსუალური გადახრები.....	9
1. გადახრა სექსუალურ ობიექტთან მიმართებით.....	10
ა. ინვერსია.....	10
ინვერტირებულთა ქცევა.....	10
ინვერსიაზე შეხედულება.....	12
დეგენერაცია.....	12
თანდაყოლილობა.....	14
ინვერსიის ახსნა.....	16
ბისექსუალობის შემოღება.....	16
ინვერტირებულების სქესობრივი ობიექტი.....	19
ინვერტირებულების სექსუალური მიზანი.....	20
დასკვნები.....	21
ბ. ცხოველები და სქესობრივად მოუმწიფებელი პირები, როგორც სექსუალური ობიექტები.....	22
2. სექსუალური მიზნიდან გადახრები.....	23
ა. ანატომიურ საზღვრებს გარეთ გადასვლა.....	25
სექსუალური ობიექტის გადაფასება.....	25
პირის და ტუჩების ლორწოვანი გარსის სექსუალური გამოყენება.....	26
ყითა ნაწლავის სექსუალური გამოყენება.....	27
სხეულის სხვა ნაწილების მნიშვნელობა.....	27
სექსუალური ობიექტის შეუსაბამო შეცვლა – ფეტიშიზმი.....	28
ბ. წინასწარი სექსუალური მიზნების ფიქსაცია....	30
ახალი განზრახვების წარმოშობა.....	30
ხელით შეხება და გულდასმით თვალიერება.....	31
სადიზმი და მაზოხიზმი.....	32

3. ზოგადად პერვერსიების შესახებ.....	35
ვარიაციები და ავადმყოფობა.....	35
ფსიქიკის მონაწილეობა პერვერსიებში.....	37
ორი დასკვნა.....	38
4. ნევროტიკების სექსუალური ლტოლვა.....	39
ფსიქოანალიზი.....	39
ფსიქოანალიზის შედეგები.....	40
ნევროზი და პერვერსია.....	42
ნაწილობრივი ლტოლვები და ეროგენური ზონები.....	44
ფსიქონევროზების დროს პერვერსული სექსუალობის მოჩვენებითი სიჭარბის ახსნა.....	46
სექსუალობის ინფანტილიზმზე დაყრდნობა.....	48
II. ინფანტილური სექსუალობა.....	50
ინფანტილებისადმი არასაკმარისი ყურადღება.....	50
ინფანტილური ამნეზია.....	51
ბავშვობის ლატენტური სექსუალური პერიოდი და მისი დარღვევები.....	53
სექსუალური შეკავებები.....	54
რეაქტიული წარმონაქმნები და სუბლიმირება... ..	55
ლატენტური პერიოდის გარღვევები.....	56
ინფანტილური სექსუალობის გამოხატულე- ბანი.....	57
წოვა (lutschen).....	57
აუტოეროტიზმი.....	58
ინფანტილური სექსუალობის სექსუალური მიზანი.....	60
ეროგენური ზონების ნიშნები.....	60
ინფანტილური სექსუალური მიზანი.....	62
მასტურბაციული სექსუალური გამოვლინებები.....	63

ყითა ნაწლავის ზონის გამოვლინება.....	63
გენიტალური ზონის გამოვლინება.....	66
ბავშვური მასტურბაციის მეორე ფაზა.....	67
ბალლური მასტურბაციის დაბრუნება.....	68
პოლიმორფულ-პერვერსული წინასწარი მიდრეკილება.....	69
ნაწილობრივი ლტოლვები.....	70
ინფანტილური სექსუალური კვლევა.....	73
შემეცნებისაკენ ლტოლვა.....	73
სფინქსის გამოცანა.....	74
კასტრაციის კომპლექსი და პენისის მიმართ შური.....	74
დაბადების თეორია.....	75
სექსუალური ურთიერთობის სადისტური გაგება.....	75
ბავშვური სექსუალური კვლევის ტიპური წარუმატებლობა.....	76
სექსუალური ორგანიზაციის განვითარების ფაზები.....	77
პრეგენიტალური ორგანიზაციები.....	77
ამბივალენტობა.....	79
ობიექტის ორ ჯერად არჩევა.....	80
ინფანტილური სექსუალობის წყაროები.....	81
მექანიკური აღზნებები.....	82
კუნთების მუშაობა.....	84
აფექტური პროცესები.....	84
ინტელექტუალური სამუშაო.....	85
ა. სხვადასხვა სექსუალური კონსტიტუციები.....	87
ბ. ურთიერთგავლენის გზები.....	87
III. გარდაქმნები სქესობრივი მომწიფებისას.....	89

გენიტალური ზონის პრიმატი და	
წინასწარი ტკბობა (Vorlust).....	90
სექსუალური აღგზნება.....	91
წინასწარი ტკბობის მექანიზმი.....	93
წინასწარი ტკბობის საფრთხეები.....	94
სექსუალური აღგზნების პრობლემები.....	96
სექსუალური გამონაყოფის როლი.....	97
შინაგანი სქესობრივი ნაწილების შეფასება.....	98
ქიმიური თეორია.....	99
ლიბიდოს თეორია.....	101
მამაკაცის ქალისაგან განსხვავება.....	103
მამაკაცის და ქალის სახელმძღვანელო ზონები.....	105
ობიექტის პოვნა.....	107
სექსუალური ობიექტი ბალლობის დროს.....	107
ინფანტილური შიში.....	109
ინცესტის შეზღუდვები.....	110
ობიექტის ინფანტილური არჩევის გავლენა.....	113
ინვერსიის თავიდან აცილება.....	114
რეზიუმე.....	116
განვითარების დამრღვევი მომენტები.....	121
კონსტიტუცია და მემკვიდრეობითობა.....	122
შემდგომი გადამუშავება.....	124
გამოდევნა.....	125
სუბლიმირება.....	126
შემთხვევით განცდილი.....	127
ნაადრევი სიმწიფე.....	128
დროითი მომენტები.....	129
სიმჭიდვე.....	130
ფიქსაცია.....	131
ინფანტილური გენიტალური ორგანიზაცია.....	132
ავტორის განმარტებები.....	138

ზიგმუნდ ფროიდი

სექსუალობის ფსიქოლოგია

რედაქტორი: თამაზ თურმანიძე
ტექნიკური რედაქტორი: ზურაბ მანდენაშვილი
კომპიუტერული უზრუნველყოფა: ლაშა ბულია
დაიბეჭდა შპს „თეკა & კომპანია“-ში
გამომცემლობა „გეო“